

ZPRÁVA O ČINNOSTI
ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE
ZA ROK 1998

BRNO
duben 1999

1. LEGISLATIVNÍ ČINNOST ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	2
2. ZÁKLADNÍ ČINNOSTI V OBLASTI OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	3
2.1 TRENDY VÝVOJE ZÁSAHŮ ÚOHS V RÁMCI SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍ	3
2.2 ZÁSADY PROTI REGIONÁLNÍM A MÍSTNÍM MONOPOLŮM	4
2.3 ZÁSADY PROTI PROFESNÍM SDRUŽENÍM	4
2.4 OBHAJOBA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE V OBLASTI REGULOVANÝCH SEKTORŮ	4
2.5 PROSAZOVÁNÍ PROSOUTĚŽNÍHO HLEDISKA V NÁVRZÍCH NOVE PRÁVNÍ ÚPRAVY	5
2.6 ČINNOST VZTAHUJÍCÍ SE K ÚČASTI ÚOHS V PRIVATIZAČNÍM PROCESU	6
2.7 ZÁSADY PROTI OPATŘENÍM ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY A ORGÁNŮ OBCÍ	9
2.8 KONTROLA EKONOMICKÉ KONCENTRACE	9
2.8.1 Sledování koncentračních snah v jednotlivých odvětvích v letech 1995 – 1998	9
2.8.2 Nejčastější hospodářské výhody pro zamýšlené spojování podniků uváděné účastníky řízení v letech 1995 - 1998	10
2.8.3 Některé obecné poznatky z oblastí spojování podniků	11
2.8.4 Některé případy spojení podniků	11
2.9 ZÁSADY PROTI DOHODÁM OMEZUJÍCÍM SOUTĚŽ	12
2.9.1 Pravomocná rozhodnutí ve věcech dohod omezujících soutěž členěná podle odvětví a skutkové podstaty. Rozsudky Vrchního soudu.	12
2.9.2 Některé obecné poznatky z oblastí dohod narušujících soutěž	14
2.9.3 Některé případy dohod narušujících soutěž	15
2.10 ZÁSADY PROTI PŘÍPADŮM ZNEUŽITÍ MONOPOLNÍHO A DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ	16
2.10.1 Rozhodnutí ÚOHS vztahující se k případům zneužití monopolního nebo dominantního postavení ...	16
2.10.2 Obecné poznatky z oblastí zneužití monopolního a dominantního postavení	16
2.10.3 Případy zneužití monopolního a dominantního postavení	16
3. ČINNOST ÚOHS V OBLASTI DOHLEDU NAD ZADÁVÁNÍM VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	17
3.1 POČET ZÁSAHŮ ÚOHS V OBLASTI DOHLEDU NAD ZADÁVÁNÍM VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK V RÁMCI SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍ (ZÁKON Č. 199/1994 SB., O ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK, VE ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 148/1996 SB. A ZÁKONA Č. 93/1998 SB.)	17
3.2 ANALÝZA NEDOSTATKŮ, K NIMŽ NEJČASTĚJI DOCHÁZÍ PŘI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	18
3.3 PŘÍKLADY ROZHODNUTÍ ORGÁNU DOHLEDU NAD ZADÁVÁNÍM VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	19
3.4 VÝVOJ ROZKLADŮ PROJEDNÁVANÝCH NA ÚOHS A PŘIJATÁ ORGANIZAČNÍ OPATŘENÍ NA ÚSEKU PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ	22
4. ŽALOBY PODANÉ U VRCHNÍHO SOUDU V PRAZE A OLOMOUCI	1
4.1 ŽALOBY PROTI ROZHODNUTÍM MINISTRA PRO HOSPODÁŘSKOU SOUTĚŽ A PŘEDSEDY ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE O ROZKLADECH PODANÝCH PROTI ROZHODNUTÍM VYDANÝM PODLE ZÁKONA Č. 63/1991 SB., O OCHRANĚ HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ. STATISTIKA, VÝSLEDKY, ROZBOR ROZSUDKŮ RESP. USNESENÍ VRCHNÍCH SOUDŮ V PRAZE A OLOMOUCI	22
4.2 ŽALOBY PODANÉ U VRCHNÍHO SOUDU V OLOMOUCI PROTI ROZHODNUTÍM PŘEDSEDY ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE O ROZKLADECH PODANÝCH PROTI ROZHODNUTÍM VYDANÝM PODLE ZÁKONA Č. 199/1994 SB., O ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ	23
4.3 ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU, VZTAHUJÍCÍ SE K ROZHODOVACÍ ČINNOSTI ÚŘADU	24
4.4 ZVEŘEJŇOVÁNÍ ROZSUDKŮ	24
5. PŘÍZPŮSOBNÍ LEGISLATIVY ČR V OBLASTI SOUTĚŽNÍHO PRÁVA A OBLASTI VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK LEGISLATIVĚ EVROPSKÉ UNIE	25
5.1 OBLAST OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	25
5.2 OBLAST VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	26
6. POKROK PŘI VYJEDNÁVÁNÍ S EVROPSKOU UNIÍ	27
7. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	28
ZÁVĚR	30

1. Legislativní činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

V roce 1998 navázal Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen "ÚOHS" nebo "úřad") při plnění legislativních úkolů na vládou schválené věcné záměry novel zákonů o ochraně hospodářské soutěže a o zadávání veřejných zakázek. Navíc vypracoval také návrh novely zákona o působnosti ÚOHS.

V souladu s usnesením vlády ČR č. 761 ze dne 3. prosince 1997 a č. 632 ze dne 30. září 1998 zpracoval návrh paragrafového znění novely zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Důvody pro předložení návrhu novely zákona spočívaly v potřebě využít a zohlednit dosavadní praktické poznatky a zkušenosti získané ÚOHS při aplikaci zákona za dobu jeho účinnosti, harmonizovat platnou právní úpravu se soutěžním právem ES a posílit právní jistotu při aplikování hmotných i procesních ustanovení zákona v oblasti soutěžního práva.

Návrh novely vychází z práva ES a bere v úvahu judikaturu Soudního dvora ES, rozhodovací činnost Komise ES a poznatky Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Právo ES však představuje dynamicky se vyvíjející soubor jednotlivých právních norem, takže bylo třeba reagovat na změny, k nimž v něm jako celku v oblasti ochrany hospodářské soutěže došlo v posledním období a tyto změny promítnout do předloženého návrhu.

Vláda ČR svým usnesením č. 277 ze dne 28. dubna 1998 uložila ÚOHS zpracovat návrh paragrafového znění novely zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem právní úpravy je harmonizace národního práva v oblasti zadávání veřejných zakázek s právem ES a zdokonalení stávající právní úpravy na základě poznatků ÚOHS vyplývajících z aplikace zákona v praxi.

Při přípravě novely zákona byly vzaty v úvahu relevantní předpisy práva ES pro oblast veřejných zakázek.

Úřad rovněž zpracoval návrh novely zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Předmětem zákonné úpravy je např. délka funkčního období předsedy Úřadu, přesnější specifikování podmínek spojených s výkonem funkce, důvody spojené s ukončením výkonu této funkce atd.

2. Základní činnosti v oblasti ochrany hospodářské soutěže

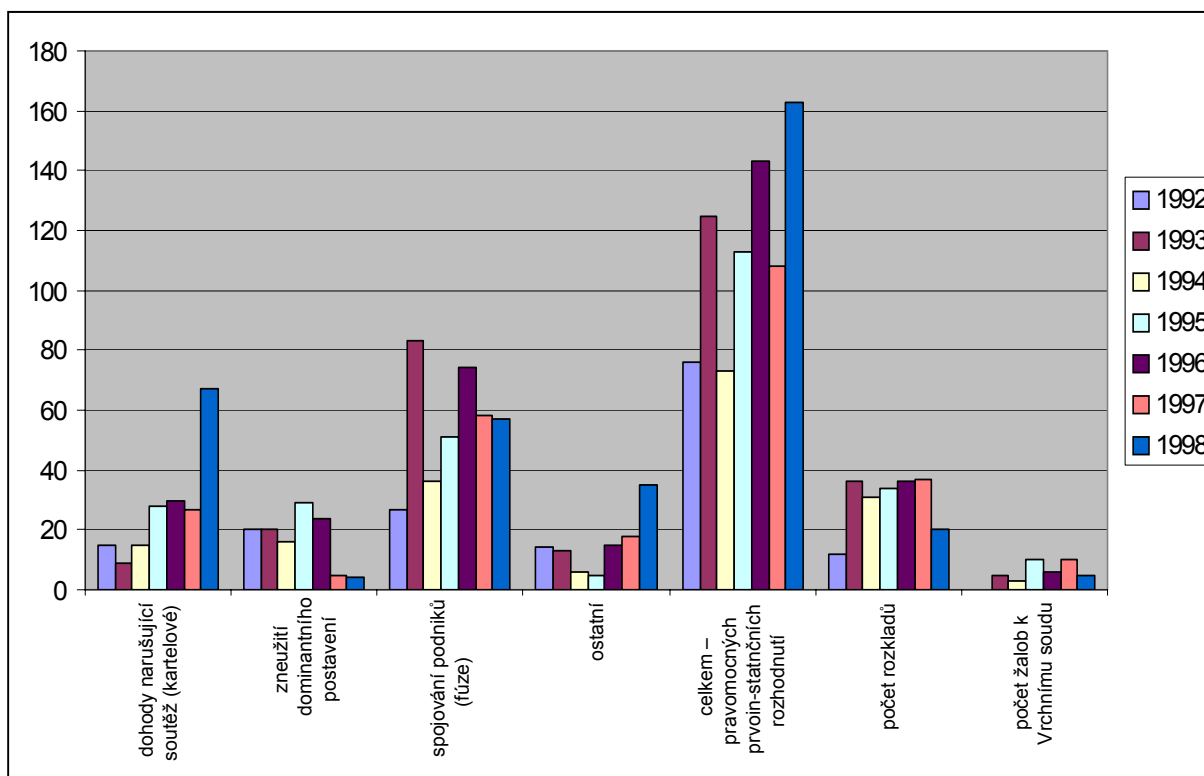
2.1 Trendy vývoje zásahů ÚOHS v rámci správních řízení

Počet podniků, správních řízení včetně rozkladů proti rozhodnutím vydaných prvoinstančním orgánem a počet žalob podaných u Vrchního soudu proti rozhodnutím ministra pro hospodářskou soutěž a předsedy ÚOHS o rozkladech v letech 1992-1998.

Podněty	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
celkem	169	312	601	655	527	611	590

Správní řízení	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
dohody narušující soutěž (kartelové)	15	9	15	28	30	27	67
zneužití dominantního postavení	20	20	16	29	24	5	4
spojování podniků (fúze)	27	83	36	51	74	58	57
ostatní	14	13	6	5	15	18	35
celkem – pravomocných prvoinstančních rozhodnutí	76	125	73	113	143	108	163
počet rozkladů	12	36	31	34	36	37	20

počet žalob k Vrchnímu soudu		5	3	10	6	10	5
celková výše pravomocně uložených pokut v roce 1998 (rozhodnutí vydaná v roce 1998)						1 980 000,-- Kč	

2.2 Zásahy proti regionálním a místním monopolům

V roce 1998 se oproti předchozím rokům snížil počet zásahů úřadu proti regionálním a místním monopolům. Zatímco v předchozích letech byly předmětem správních řízení zejména tzv. investiční příspěvky¹, v r. 1998 se pravděpodobně projevil účinek dřívějších zásahů úřadu (a uložených sankcí) a případy tohoto typu se nevyskytly. V druhém stupni byl rozhodnut případ KABEL PLUS VÝCHODNÍ ČECHY zahájený v listopadu 1997, kdy monopolní regionální provozovatel kabelové televize vynucoval uzavření nové smlouvy s klienty; v nové smlouvě přitom byla zakotvena možnost jednostranného zvyšování cen provozovatelem.

Kabelové televize si nadále udržují charakter síťového odvětví (dále tzv. administrativní monopol). Důvodem je to, že fakticky nikde na území celého státu nenastala situace, že by konkrétnímu zákazníkovi nabízely alespoň dvě kabelotelevizní firmy svoje služby. Vysoká investiční náročnost a dlouhá doba návratnosti investic naopak odrazuje provozovatele vstupovat do území, která jsou již obsazena jiným provozovatelem a kde původní nenasyčená poptávka je již uspokojena, takže nové zákazníky by bylo nutno hledat, a to ještě pod tlakem konkurence.

Kabelové televize jsou však nadále v ohnisku pozornosti úřadu, mj. proto, že představují jediný tzv. administrativní monopol, jehož produkt není cenově regulován, ostatní tzv. administrativní monopoly jsou podrobeny alespoň cenové regulaci.

V průběhu roku 1998 úřad šetřil postup distribučních elektroenergetických společností v těch případech, kdy vlastník či uživatel objektu, na němž je umístěno elektrické vedení, požádal o zaizolování vodičů z důvodů provádění opravy fasády či střechy objektu. Úřad zjistil, že postup distribučních společností není jednotný, neboť některé z nich požadovaly v souvislosti se zaizolováním vodičů od žadatelů zaplacení určité finanční částky, některé společnosti žádnou platbu nepožadovaly a některé ji požadovaly jen v některých případech. Úřad vyslovil názor, že požadavek na úhradu jakékoli částky nemá v těchto případech oporu v zákoně. S tímto názorem se ztotožnilo i MPO, které Úřadu sdělilo, že bude o tomto stanovisku informovat všechny distribuční společnosti. V tomto případě tedy bylo nápravy dosaženo bez toho, aby Úřad vedl správní řízení.

2.3 Zásahy proti profesním sdružením

Četnost zásahů proti profesním sdružením, zejména komorám, klesá s postupným vymezováním pozic komor a sdružení vůči soutěžní politice Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Politika volné soutěže, jejíž součástí je zákaz dohod mezi soutěžiteli, bude vždy soupeřit s úsilím komor, sdružení, svazů či jenom skupin o jednotný postup, který jim přinese výhody na trhu; jejich obhajoba bude vždy spočívat v poukazu na právo sdružovat se. Tento trvalý spor je obzvláště vyhracen v případě komor s povinným členstvím, které svou činnost opírají o obecně závazné předpisy.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vedl v roce 1998 správní řízení s Českou stomatologickou komorou a s Českou lékařskou komorou. V prvním případě se úřad zabýval možným zvýhodněním jednoho systému v oblasti placení nadstandardních výkonů. V druhém případě rozdílnou výší členských příspěvků požadovanou Českou lékařskou komorou.

2.4 Obhajoba hospodářské soutěže v oblasti regulovaných sektorů

Úřad pokračoval i v roce 1998 v úsilí přesvědčit ústřední orgány státní správy o nutnosti vytvoření srozumitelného a stabilního regulačního rámce tam, kde neexistuje účinná hospodářská soutěž, resp. tam, kde působí tzv. administrativní monopoly. Formou dopisů byly představitelům státních orgánů vysvětlovány způsoby regulace hospodářských oblastí, v nichž jsou podmínky a důvody pro existenci tzv. administrativních monopolů, realizované v zemích EU a v USA a předkládány

¹ Investiční příspěvek je pracovní název pro platbu, kterou monopolní provozovatel infrastruktury – typicky plynovodů, vodovodů a kanalizací nebo elektrorozvodné sítě – požaduje od nových zákazníků nebo od zákazníků rozšiřujících odběr za to, že je vůbec připojí a nový či rozšířený odběr jim umožní.

návrhy na vytvoření nezávislých regulačních orgánů v ČR pro oblast energetiky, telekomunikací, poštovních služeb, v dopravní infrastruktuře a v zásobování teplem a vodou. Úřad svými rozhodnutími (precedenty) o zneužívání monopolního a dominantního postavení by sice postupně vytvořil jakési regulační podmínky, ale takový proces by byl dlouhodobý a, což je zvláště důležité, byl by nesystémový, **nebot' úřad může posuzovat vždy pouze konkrétní případ.** Ve svém stanovisku úřad především zhodnotil stávající stav v oblasti regulace tzv. administrativních monopolů a vyslovil názor, že **vytvoření nezávislých regulačních orgánů** s jednoznačnými kompetencemi v dané oblasti je předpokladem pro zamezení případnému zneužívání jejich výsadního postavení. Současně úřad vyslovil připravenost podílet se na vytváření potřebného regulačního rámce.

Úřad pokládá v podmínkách ČR za nezbytné vytvořit nezávislé regulační orgány a vybavit je dostatečnými pravomocemi s jasně vymezenými kompetencemi, mj. i mezi regulačními orgány a úřadem. Stanovisko úřadu obsahovalo následující závěry:

- je nezbytné, aby oblast tzv. administrativních monopolů byla regulována, přičemž regulační orgány mají být nezávislé na jiných státních orgánech či ministerstvech a nemohou být propojeny se subjekty podléhajícími regulaci
- regulace je nezbytným předpokladem pro postupné vytváření prvků nahrazujících soutěžní prostředí v oblasti tzv. administrativních monopolů
- regulace musí být podložena podrobnou legislativou
- regulační orgány musí mít přístup k informacím o regulovaných objektech
- pravomoci regulačních orgánů musí být dostatečné a musí být jasně deklarovány.

2.5 Prosazování prosoutěžního hlediska v návrzích nové právní úpravy

Tak jako v roce 1997, tak i v roce 1998 byl jedním z významných návrhů zákona, ke kterému Úřad vznesl připomínky, návrh nového **zákona o telekomunikacích**. Vedle písemných připomínek k vládnímu návrhu tohoto zákona se zástupce úřadu účastnil pravidelných seminářů k uvedené problematice, které pořádal podvýbor pro pošty a telekomunikace poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Zde úřad prosazoval zejména ustavení nezávislého regulačního orgánu pro uvedenou oblast.

V roce 1998 se úřad zabýval opětovně návrhem **zákona, kterým se upravují některé právní vztahy v oblasti cestovního ruchu**. S ohledem na zvýšenou ochranu zákazníků - odběratelů služeb cestovního ruchu navrhovala nová právní úprava zařazení uvedených služeb mezi živnosti koncesované a jako jednu z podmínek pro vydání koncesní listiny stanovila předložení uzavřené pojistné smlouvy ke krytí rizik tohoto podnikání. Úřad doporučoval, aby žadatel o provozování cestovní kanceláře mohl jako alternativní možnost k uzavření pojistné smlouvy využít jiný způsob zajištění krytí rizik, např. složení finanční jistoty, záruky a pod. Důvodem je skutečnost, že aplikace zákona v praxi může vést k omezování přístupu soutěžitelů na trh služeb cestovního ruchu ze strany komerčních pojišťoven (které dle vlastních kritérií rozhodují o hodnocení "bonity" klienta a nemají povinnost pojistnou smlouvu uzavřít). **Úřad nepovažoval za žádoucí, aby o vstupu soutěžitele na trh rozhodoval jiný podnikatelský subjekt.** Dle předkladatele návrhu zákona nebylo možno důsledně tomuto prosoutěžnímu hledisku vyhovět s ohledem na obtíže legislativní i technicko-ekonomické (např. by bylo nutné novelizovat zákon o konkurzu a vyrovnání). I přes toto zdůvodnění úřad trval na zařazení alternativní finanční garance pro zájemce o tuto formu podnikání a doporučil hledat odpovídající nástroje, které by současně naplnily jak tento požadavek, tak také účel zákona, t.j. ochranu zákazníků odebírajících služby cestovního ruchu.

Dále úřad uplatňoval prosoutěžní hledisko ve svém vyjádření k návrhu Ministerstva zdravotnictví na **zavedení diferencované obchodní přírážky k cenám léčiv**. Vyslovil názor, že stávající systém maximální obchodní přírážky stanovené cenovým výměrem ve výši 35 %, která je společná pro výkony velkoobchodu i maloobchodu, fakticky nutí obě strany, tj. distributory a lékárníky, aby se o míře čerpání společné obchodní přírážky informovaly (pro zjištění nejvyšší přípustné ceny lé-

čiv, za jejíž překročení hrozí postih ze strany finančních orgánů). Úřad v předloženém materiálu spatřoval ze soutěžního hlediska oproti stávajícímu stavu přínos v zavedení dělené obchodní přírážky, stanovené jako maximální, zvláště pro distributory a zvláště pro lékárníky. Toto stanovisko přispělo k tomu, že vláda uložila MF ČR vypracovat komplexní analýzu cenové regulace léků.

Na základě poznatků z řešení případů možného zneužívání monopolního (příp. dominantního) postavení soutěžitelů, poskytujících **dobavky vody a služby odvádění a čištění odpadních vod** inicioval úřad u ministra zemědělství úpravu kompetencí regulátora, tj. orgánu, který by stanovil jasná pravidla vytváření zdrojů pro investice do infrastrukturního majetku veřejných vodovodů a kanalizací a kontroloval jejich dodržování, to vše při znalosti stavu daného infrastrukturního majetku i potřeb rozvoje obce či regionu. Důvodem je skutečnost, že uvedenou infrastrukturu vlastní široké spektrum vlastníků - od státních podniků, obchodních společností až po obce, příp. svazky obcí. **Rozvoj a modernizace** infrastrukturního majetku (včetně čistíren odpadních vod) se vyznačuje vysokou investiční náročností a řada vlastníků (zejména obcí) nemá dostatečné zdroje k realizaci takových akcí. Vyvíjejí tedy snahu požadovat od žadatelů o připojení na veřejnou vodovodní a kanalizační síť finanční příspěvky na tyto investice. Protože sami často nemají možnost přímého tlaku na žadatele - investora, snaží se vyvinout tlak na poskytnutí příspěvků prostřednictvím provozovatele infrastrukturního majetku, který zajišťuje dobavky vody a odvádění a čištění odpadních vod a dává současně dle platných předpisů souhlas k napojení investora na veřejnou síť. Současná právní úprava příspěvek (či poplatek) za připojení na veřejnou vodovodní a kanalizační síť nezná. Vrchní soud v minulosti potvrdil v jednom případě rozhodnutí úřadu o zneužití monopolního postavení provozovatele vynucováním příspěvků požadovaných v souvislosti s připojením na veřejnou síť (v roce 1997 rozhodnutí ve věci VAK Karlovy Vary), v dalších dvou případech požadoval doplnění šetření se zaměřením na zatížení kapacity veřejné sítě v důsledku četnosti subjektů žádajících o připojení a tím i na oprávněnost postupu provozovatele této sítě. S uvedenou situací dále souvisí, že v připravovaném věcném záměru zákona o veřejných vodovodech a kanalizacích uvažovalo Ministerstvo zemědělství o zakotvení práva vlastníka infrastrukturního majetku požadovat pevnou pravidelnou platbu – poplatek za připojení nemovitosti na veřejný vodovod a veřejnou kanalizaci. Podmínky ani charakter poplatku či účel jeho užití nebyly dosud vymezeny.

S ohledem na všechny skutečnosti úřad inicioval vytvoření regulačního orgánu, který by posuzoval **míru zátěže** přenášené na žadatele o připojení, **oprávněnost požadavku** na poskytnutí příspěvku ve vztahu ke stavu konkrétního infrastrukturního majetku (nejen z hlediska technického, ale i z hlediska jeho využitelné kapacity ve vztahu k zatížení sítě množstvím připojených subjektů). Rovněž by posuzoval **časovou perspektivu nutnosti investice**. Stanovením jasných pravidel a kontrolou jejich dodržování by odpadlo podezření odběratelů na zneužívání dominantního či monopolního postavení soutěžitelů působících na místně vymezených trzích dobavek vody a odvádění a čištění odpadních vod.

Dále prosazoval úřad prosoutěžní hledisko ve svém stanovisku k materiálu **”Plnění útlumových programů v odvětví uhelného a rudného hornictví a návrhu dalšího postupu po roce 1998”**, předloženém vládě ČR v prosinci 1998. Úřad poukázal na skutečnost, že na lokalitách uhelného průmyslu (zahrnutých do usnesení vlády ČR č. 691/1992 a usnesení vlády č. 558/1995) byly ze státního rozpočtu poskytnuty prostředky na útlum těžby jak hnědého, tak i černého uhlí. Předložený návrh upravoval spoluúčasť státu na technické likvidaci a zahlazování následků hornické činnosti ze státního rozpočtu pro rok 1999 pro uhelné a rudné hornictví, avšak **s výjimkou hnědouhelných akciových společností**. V tomto řešení úřad spatřoval nerovný přístup spoluúčasti státu na nákladech útlumu těžby vůči producentům hnědého a producentům černého uhlí v r. 1999.

2.6 Činnost vztahující se k účasti ÚOHS v privatizačním procesu

I v roce 1998 se zástupce ÚOHS pravidelně účastnil projednávání rozporovaných privatizačních projektů na MF ČR. Účasť ÚOHS v privatizačním procesu byla potvrzena usnesením vlády ČR č. 212 ze dne 9.4.1997. Zástupce ÚOHS byl členem komise pro vyhodnocení vícekritériální obchodní veřejné soutěže na prodej akcií společnosti **Průmyslová pekárna Hanka, a.s., Olomouc**,

kteře byly v držení FNM ČR. ÚOHS rovněž ve smyslu příslušného rozhodnutí o privatizaci předem uděloval souhlas jednotlivým uchazečům k účasti v této obchodní veřejné soutěži.

V roce 1998 ÚOHS pravidelně připomínkoval vládní materiály, týkající se žádostí o udělení výjimky podle § 45 zákona č. 92/1991 Sb. a návrhů rozhodnutí o privatizaci podle § 10 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

ÚOHS nadále podporoval naplnění některých konkrétních záměrů v oblasti privatizace. Podpořil záměry subjektů, kterými byli **nájemci stávajících podniků a prokazatelně zde investovali**, tak jak tomu bylo v případě a.s. Lignobeton ve věci privatizace části s.p. Státní statek Kuřim.

Dalším záměrem byl **prodej akcií společností stávajícím managementům**, pokud tyto dokázaly společnosti stabilizovat, vytvořit a postupně realizovat jejich dlouhodobou strategii a trvale dosahovat dobrých hospodářských výsledků. Tento způsob privatizace byl navržen například u **n.p. Budějovický Budvar**.

ÚOHS vždy prosazoval podmínky privatizace, směřující k zachování účinné hospodářské soutěže. Např. v případě privatizace podílu FNM ČR v **Keramika Horní Břıza, a.s.**, proběhla nakonec veřejná soutěž s podmínkou ÚOHS, omezující účast zahraničních zájemců, kteří prokazatelně vlastní na území ČR majetkový podíl ve společnosti, zabývající se těžbou a zpracováním kaolínu a jílu.

U **a.s. Interhotel Tranzit**, podnikající v oblasti cateringu, navrhl ÚOHS v případě uskutečnění vícekritériální veřejné soutěže podmínku ve smyslu dodržení direktivy ES 96/67/EC, publikované ve Věstníku ES č. L 272/36, tedy že účastník soutěže jako možný budoucí poskytovatel pozemních služeb **nesmí být přímo či nepřímo kontrolován řídicím orgánem letiště a uživateli letiště - přepravci**, kteří dopravují více než 25 % cestujících nebo nákladů. ÚOHS podpořil i přímý prodej zájemcům, kteří splňují výše uvedenou podmínku a předložili konkrétní cenovou nabídku. Tyto dvě varianty privatizace budou předloženy k rozhodnutí Vládní privatizační komisi.

ÚOHS také navrhl některá konkrétní opatření:

V procesu privatizace **elektroenergetických a plynárenských distribučních společností** dodržet zásadu, že nabyvatel nesmí získat dvě sousedící společnosti stejného druhu, respektive dvě společnosti různého druhu na stejném území. Nedodržení zásady nezískání dvou společností různého druhu na stejném území by mohlo znamenat vyloučení možnosti odběratele při volbě druhu energie.

K materiálu Ministerstva financí, který stanovil harmonogram dalšího postupu **privatizace státních podílů v podnicích s významnou účastí státu**, předkládanému v posledním čtvrtletí roku 1998 Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, vyjádřil úřad svá stanoviska k privatizaci některých podniků.

V případě privatizace podílu FNM v **hnědouhelných společnostech a v OKD** doporučil zpracovat **koncepti privatizace** důlních společností a definovat, jaké zájmy chce stát při privatizaci důlních společností preferovat. Koncepce by měla být základem pro vymezení rámce podmínek pro výběr strategického partnera a umožnit též projednání způsobu privatizace vládou u všech dotčených důlních společností současně. Úřad již v minulosti vyslovil k privatizaci hnědouhelných společností (SU Sokolov, MUS Most a SD Chomutov) stanovisko, že strategický investor by neměl mít rozhodující podíl ve společnostech působících v oboru energetika a **pro každou privatizovanou společnost by měl být vybrán jiný strategický investor**, přičemž mezi vybranými strategickými investory by neměla existovat žádná forma vzájemného propojení. Rovněž při privatizaci OKD bylo doporučeno, aby strategický partner nebyl totožný s žádným z partnerů vybraných pro privatizaci podílu FNM v hnědouhelných společnostech. Ve vztahu k uvedeným stanoviskům ÚOHS však došlo v průběhu roku 1998 na trhu pevných paliv k některým změnám, a to: k propojení SD Chomutov a ČEZ (v současné době drží ČEZ 36,63% akcií SD, 54 % akcií drží FNM).

Dále ztratil FNM možnost ovlivňovat chování největšího tuzemského producenta černého uhlí - OKD, neboť rozhodující podíl akcií OKD vykoupený na kapitálovém trhu prodal obchodník

s cennými papíry společnosti Karbon Invest, která touto transakcí získala přímou kontrolu nad OKD. (K 31.12.1998 Karbon Invest držel 48,5% akcií OKD, FNM- 46 % akcií). Současně došlo k propojení dvou tuzemských producentů černého uhlí - OKD a ČMD tím, že OKD získalo 100% akcií společnosti (K.O.P.), která vlastní ČMD a také Metalimex. Oba tuzemští producenti černého uhlí jsou tak kontrolováni Karbon Investem. Karbon Invest rovněž kontroluje Metalimex; jehož prostřednictvím získal též podíl v SU Sokolov (jeden z producentů hnědého uhlí). Hlavní akcionáři SU Sokolov k 31.12.1998: FNM 50 %, Metalimex 36,32 %). V současné době již Metalimex zvýšil svůj podíl na 38 %. Dle předběžné informace se hodlá ucházet i o akcie v držení FNM.

Tyto kapitálové změny byly realizovány v době absence **energetické politiky státu**, která by měla m.j. řešit v rámci privatizace státních podílů v důlních společnostech zájmy státu zejména v oblasti ekologických zátěží a sociálních a pracovních podmínek některých těžebních regionů. Úřad se v r. 1998 zabýval spojením podniků OKD a ČMD. Rozhodl o povolení spojení, souhlas však úřad podmínil omezeními a závazky k zachování hospodářské soutěže, tedy **zůstal zachován přístup odběratelů k produkci za konkurenčních podmínek a žádná společnost nezískala právo na výhradní distribuci černého uhlí na tuzemský trh**.

Dále úřad v procesu privatizace prosazoval důsledné ponechání společnosti **MERO** ve 100 % vlastnictví státu a nesouhlasil s jeho kapitálovým propojením na holding UNIPETROL, které bylo navrhováno jako způsob vypořádání pohledávky převzaté UNIPETROLEM za prostředky vynaložené na financování výstavby ropovodu Ingolstadt Kralupy ze strany CHEMOPETROL GROUP a KAUČUK GROUP. Vypořádání pohledávky UNIPETROLU cestou získání 13,78 % akcií společnosti MERO považoval úřad za nepřijatelné. Intervenoval v této věci i u předsedy vlády ČR v lednu r. 1998. Důvodem byla skutečnost, že kapitálovým vstupem nestátního subjektu by došlo k částečné privatizaci pro stát strategické společnosti MERO, a to jedním ze dvou odběratelů ropy z ropovodu. Stalo by se tak dříve, než o koncepci privatizace MERA rozhodne vláda ČR. **Toto stanovisko bylo dosud akceptováno.**

V případech plánovaného zařazení společností **ČEPRO a UNIPETROL** do privatizace setrval úřad na svých stanoviscích, uplatněných již v minulosti, a to:

- U **ČEPRO** nesouhlasil v dubnu r. 1998 s žádnou z navržených variant privatizace předkládaných vládě ČR (1/ vložení 50 % akcií ČEPRO do UNIPETROLU a zajištění potřebných podmínek smluvní cestou, 2/ vložení 100 % akcií ČEPRO do UNIPETROLU a v držení FNM ponechat jednu akcii se zvláštními právy, která budou zapracována do stanov UNIPETROLU). Důvodem je skutečnost, že velkoobchodní a distribuční společnost ČEPRO zajišťuje veškerou potrubní přepravu pohonných hmot a disponuje rozhodující skladovou kapacitou pro pohonné hmoty v ČR (čímž také plní úkoly strategických zájmů státu). Za těchto okolností je třeba **zajistit možnost rovného přístupu k přepravě produktovody pro všechny soutěžitele** odebírající uvedené služby (tj. soutěžitele, kteří působí na trhu pohonných hmot, topných olejů, maziv a navazujícího zpracovatelského chemického průmyslu). Začlenění ČEPRO do společnosti zpracovávající ropy by se projevilo narušením hospodářské soutěže na dalších trzích. V případě nutnosti privatizace podílu státu v této společnosti (100 % FNM) úřad doporučil, aby si stát ponechal rozhodující vliv v této společnosti a zbývající část byla privatizována formou veřejné soutěže s vyloučením konkurentů, tj. výrobců a dodavatelů ropných produktů.
- K návrhu privatizace **UNIPETROLU** úřad setrval na svém stanovisku privatizovat podíl FNM formou veřejné nabídky akcií s tím, že v držení FNM zůstane 51 % akcií (ponechání kontrolního podílu akcií v rukou státu).

K návrhu rozhodnutí o privatizaci 36,73 % akcií **SPOLANY Neratovice** formou přímého prodeje společnosti CHEMAPOL GROUP (která již nákupem na kapitálovém trhu získala v r. 1996 37,39 % akcií SPOLANY) úřad doporučil vedle této navrhované varianty zvážit i návrh německé firmy (Dr. Bodo Pitesa GmbH Co, Mnichov), která projevila zájem a hodlala do Spolany investovat 15-20 mil. dolarů. Tato druhá varianta nebyla realizována.

2.7 Zásahy proti opatřením orgánů státní správy a orgánů obcí

V průběhu roku 1998 Úřad v několika případech požadoval zjednání nápravy u orgánů obcí, které narušovaly svými opatřeními hospodářskou soutěž. Především se jednalo o postup města Karlovy Vary, které se rozhodlo řešit situaci v oblasti stání vozidel taxi v centrální části Karlových Varů tak, že na základě vyhlášené soutěže uzavřelo smlouvy o pronájmu stání s některými provozovateli taxidispečinků. Smlouvy obsahovaly ustanovení o nutnosti vzájemného spojení mezi taxikářem a dispečerem. Provozovatelé taxidispečinků si toto ustanovení smlouvy, se souhlasem orgánů města Karlovy Vary, vyložili tak, že podmiňovali umožnění využívat stání pouze těm taxikářům, kteří si pronajali od dispečera vysílačku. Tím byli vyloučeni z možnosti užívat místa k stání ti taxikáři, kteří neměli zájem o tzv. dispečerské služby. O uvedené problematice jednali zástupci Úřadu s primátorem města a požádali o zjednání nápravy. **Náprava dle požadavku úřadu byla učiněna.**

Stejně jako v roce 1997, tak i v roce 1998 se objevily případy, kdy orgány měst porušovaly svými opatřeními zákon o ochraně hospodářské soutěže tím, že formou různých vyhlášek a doplňků územních plánů zakazovaly novým stavebníkům či investorům budovat např. plynové kotelny a nutily tak investory připojit se k centrálnímu zásobování teplem. Tato snaha je většinou ovlivněna tím, že města vlastní významné podíly v teplárenských společnostech, které v daných lokalitách zásobují převážnou část města teplem. Jednání v tomto směru úřad vedl především se zástupci města Jablonec nad Nisou, kde byly požadavky města formulovány ve vyhlášce. **Jednáním dosáhl Úřad toho, že město Jablonec nad Nisou formulovalo požadavky na budování nových zdrojů tepla či rekonstrukci stávajících tak, aby nedocházelo k porušování zákona o ochraně hospodářské soutěže.** V ostatních případech úřad předem konzultoval se zástupci měst text připravované vyhlášky a případné protisoutěžní prvky tak byly odstraněny předem.

2.8 Kontrola ekonomické koncentrace

2.8.1 Sledování koncentračních snah v jednotlivých odvětvích v letech 1995 – 1998

	Odvětví (obor)			
	1995	1996	1997	1998
Silné tendence ke spojování podniků	Strojírenství (jeřáby, důlní lokomotivy, pružiny, volanty, šicí stroje)	Strojírenství (vrtací stroje, kuličková ložiska, nákladní vozy, vícevřetenové automaty, brzdy, soustruhy, zařízení pro chemický průmysl)	Strojírenství (spojovací součásti, letecké motory, upínací nářadí, závitníky, lokomotivy, tramvaje, pletací stroje, chemodialyzační přístroje, turbíny, kotle) Potravinářský průmysl (rýže, luštěniny, sýry, cukr, margarín, oleje, vitamínové nápoje)	Sklářský průmysl (skleněná vlákna a nádoby) Stavebnictví Teplárenství Strojírenství (letadla, elektrické motory, valivá ložiska, válcované výrobky)
Převládající tendence ke koncentraci	Izolační hmoty Zpracování nerostných surovin, pálené materiály, těžba kamene, keramické hmoty) Potravinářský průmysl (alkoholické nápoje, dětské výživy, mléko a mléčné výrobky)	Dřevařský průmysl (pěstování, těžba a prodej surového dřeva) Petrochemický průmysl (výroba plastických hmot, polystyrénu, kaprolaktamu, fenolformaldehydu, žiravin, trhavin) Gumárenský a plastikařský průmysl (výroba pneumatik, plastických desek, folií)	Dřevařský průmysl (pěstování, těžba a prodej surového dřeva) Papírenský průmysl (cigaretový papír, novinový papír, buničina, lepenky) Distribuce tisku Sklářský průmysl (sklo, polotovary pro výrobu bižuterie) Gumárenský a plastikařský průmysl (výroba pneumatik, obaly z plastů)	Potravinářský průmysl (víno, mléko, minerální vody, nealkoholické nápoje a likéry, drůbežářství a další) Stavební hmoty a materiály Chemický průmysl (výroba papíru a kartonů, pryže, léčiv a aditiv)

		Ocelářské výroby (železniční dvojkolí, ocelové dráty, fólie)	Zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod Telekomunikační zařízení Hutnictví Teplárenství	
Slabé tendence ke spojení podniků	Elektrotechnický průmysl Telekomunikace	Elektrotechnický průmysl (televizní sklo) Bankovnictví Hoteliérství Teplárenství	Stavebnictví Textilní průmysl Elektrotechnický průmysl Pojišťovnictví Petrochemie Technické plyny	Bankovnictví Pojišťovnictví

2.8.2 Nejčastější hospodářské výhody pro zamýšlené spojování podniků uváděné účastníky řízení v letech 1995 - 1998

		1995	1996	1997	1998
1.	Zajištění investic pro rekonstrukce a modernizace výroby pro nové technologie. Získání přímých finančních zdrojů jako vklad na investice (vč. zlepšení fin. situace podniků, zajištění finanční stability a provázanosti zdrojů, apod.), vytvoření kapitálové silné struktury	23×	25×	16×	11×
2.	Zajištění know-how v technologii	9×	11×	15×	7×
3.	Umožnění zvýšení exportu, vč. zajištění vstupu na zahraniční trhy	10×	11×	13×	15×
4.	Zvýšení kvality výrobků a kvality prodeje promítající se do zvýšení konkurenceschopnosti	8×	18×	22×	20×
5.	Umožnění vstupu do zavedených prodejních sítí zahraničního nebo domácího partnera	6×	7×	9×	9×
6.	Rozšíření sortimentu výrobků	5×	17×	11×	21×
7.	Zajištění plného využití stávajících výrobních kapacit a zabezpečení odbytu, rozšíření nedostatečné výrobní kapacity a zvýšení sériovosti výrobků	4×	9×	11×	6×
8.	Přizpůsobení se mezinárodním normám standardizace a normalizace, vč. standardu pro ochranu života a zdraví zaměstnanců	3×	7×	5×	2×
9.	Zajištění dodržování ekologických norem vč. zavádění ekologicky nezávadných výrobků a docílení větší bezpečnosti výrobků pro uživatele, ochrany životního prostředí, zlepšení hospodaření s odpady	8×	13×	12×	7×
10.	Poskytování know-how pro efektivní řízení společnosti (zavedení marketingu, zavedení totálního systému kontroly jakosti apod., jednotný systém péče o zákl. fondy)	3×	-	9×	1×
11.	Zabezpečení vyšší profesionality práce (školení zaměstnanců, řídicích pracovníků, zlepšení organizace práce)	6×	11×	9×	2×
12.	Zlepšení spotřebitelského komfortu (kvalitnější zboží, nabídka komplexnějších služeb, nabízení skupiny výrobků ve formě balení)	2×	16×	9×	-
13.	Udržení zaměstnanosti a vytváření nových pracovních příležitostí vč. zachování stávajících sociálních podmínek	3×	10×	6×	5×
14.	Zkrácení návratnosti investic, úspora nákladů, vč. úspory energie		3×	17×	9×
15.	Urychlené a pružné uspokojování poptávky		1×	-	-

	(v oblasti telekomunikací)				
16.	Úspora nákladů v dopravní obslužnosti, což se promítne ve výši požadovaných finančních příspěvků od státu pro tuto oblast		1×	1×	-
17.	Zachování proslulé značky výrobku		4×	2×	-
18.	Společný výzkum, získání poznatků technického rozvoje, optimalizace technologického rozvoje		10×	12×	2×
19.	Pevnější pozice při zabezpečení plynulosti dovozu surovin a optimalizace logistiky dovozu a expedice výrobku		9×	6×	-
20.	Zlevnění výrobků na tuzemském trhu			3×	2×
21.	Získání pozemku pro vybudování nové technologie, vybudování skladovacích prostor a vzájemné používání těchto prostor			5×	-
22.	Unifikace provozovaných technologií, jednotné využívání účetní evidence, informovanosti, apod.			2×	1×
23.	Revitalizace výroby			1×	-
24.	Racionalizace hospodářské činnosti (výroba, služby, atd.)			6×	10×
25.	Optimalizace logistiky na trhu ČR a zvýšení efektivity stávajících obchodních sítí jejich propojením			7×	-
26.	Zajištění strategické bezpečnosti ČR při zásobování petrochemickými produkty			1×	-
27.	Posílení důvěry investorů a bank			1×	-
28.	Zvýšení ratingu na kapitálových trzích			1×	-
29.	Snížení administrativy a režijních nákladů			7×	1×

2.8.3 Některé obecné poznatky z oblasti spojování podniků

Z analýzy hospodářských výhod, které uváděli účastníci řízení v žádostech o povolení spojení podniků v roce 1998, vyplývá zúžení škály kritérií, která byla nejširší v roce 1997 (29 skupin výhod) na 18 skupin. V argumentech podniků se zvýšil důraz na **rozšíření a zkvalitnění sortimentu výrobků a služeb**, čímž se sleduje posílení konkurenceschopnosti, zajištění vstupu na zahraniční trhy s rozšířením exportu (SALB, s.r.o./Jan Becher - Karlovarská Becherovka, a.s.; MWE International Holdings Inc./FEROX, a.s.; ASSA ABLOY AB/FAB, a.s. a další) a zkrácení návratnosti investic v důsledku snížení nákladů (NOVÁ HUŤ/Válcovny plechu aj.) a energetické náročnosti výroby. V roce 1998 se snížila četnost některých důvodů pro spojení, jaké se objevovaly v dřívějších letech, jakými například byly: zajištění investic pro rekonstrukce a modernizace výroby pro nové technologie, získání přímých finančních zdrojů jako vklad na investice a zajištění know – how v technologiích. Mezi důvody spojení v roce 1998 již nebylo uváděno například posílení důvěry investorů a bank, zvýšení ratingu na kapitálových trzích, úspora nákladů v dopravní obslužnosti, získání pozemku pro nové technologie apod. Ze stupnice hospodářských výhod jako důvodu spojení podniků v roce 1998 úplně vymizel významný argument z minulých let, totiž "získání pevnější pozice při zabezpečení plynulosti dovozu surovin a optimalizace logistiky dovozu a expedice výrobku". Důvod spojení podniků, jehož četnost v roce 1998 proti roku 1997 významně vzrostla a zařadila ho mezi 5 nejčastějších argumentů, je **racionalizace hospodářské činnosti**.

2.8.4 Některé případy spojení podniků

Nomura Europe plc. Londýn / Investiční a Poštovní banka, a.s

Úřad v souladu s usnesením vlády povolil spojení společnosti Nomura Europe plc., Velká Británie s Investiční a Poštovní bankou, a.s. Praha na základě smlouvy o koupi 36,29% akcií uzavřené mezi společnostmi Nomura Europe plc., Velká Británie s Fondem národního majetku ČR.

Úřad spojení povolil, neboť spojení kapitálově silné finanční společnosti Nomura Europe s Investiční a Poštovní bankou, disponující celostátní hustou sítí poboček a kontrolující rozsáhlá průmyslová aktiva, zajistí kapitálové posílení IPB a přispěje k rozvoji IPB i k dlouhodobější stabilizaci bankovního sektoru v České republice a současně vytvoří pozitivní signál pro privatizaci dalších bank s významným podílem státního vlastnictví. ÚOHS rozhodnutím z května 1998, kterým potvrdil spojení Nomura Europe plc. a Investiční a poštovní banky, rozhodl současně o právních vztazích společností, jejichž akcie fúzující společnosti vlastnily (to se týká mj. i Plzeňského Prazdroje a Pivovaru Radegast).

Messe Düsseldorf GmbH SRN / Brněnské veletrhy a výstavy, a.s. Brno

Spojení společností Messe Düsseldorf GmbH SRN a Brněnské veletrhy a výstavy, a.s. Brno, ke kterému došlo na základě smlouvy o koupi 73,04% akcií podniku Brněnské veletrhy a výstavy, a.s. uzavřené mezi společností Messe Düsseldorf GmbH a FINOP HOLDING, a.s. Praha. Ke spojení dochází mezi společnostmi, jejichž činnost spočívá především v organizování veletrhů a výstav na vlastních výstavních plochách. Jedná se o potenciální konkurenty, kteří dosud působili na rozdílných geografických trzích, a proto nedojde k omezení počtu soutěžitelů na daném relevantním trhu. Výhodou spojení bude posílení uvedených podniků a větší otevření mezinárodního trhu pro české veletržní společnosti. Důležitou okolností spojení je možnost veletržních společností účinně přispět k rozvoji veletržních měst a posílit význam a rozvoj dané lokality i v jiných oblastech.

Boeing Česká s.r.o. Praha / AERO Vodochody, a.s. Odolena Voda

Prostřednictvím společnosti Boeing Česká vstoupil do AERA Vodochody největší severoamerický výrobce letadel The Boeing Company. ÚOHS spojení povolil, neboť se jedná o realizaci usnesení vlády ČR o výběru strategického partnera pro AERO. Spojením bude umožněn snadnější vstup výrobků na zahraniční trhy, čímž bude zajištěn odbyt nejen výrobků AERA, ale i řady subdávatelů.

2.9 Zásahy proti dohodám omezujícím soutěž

2.9.1 Právomocná rozhodnutí² ve věcech dohod omezujících soutěž členěná podle odvětví a skutkové podstaty. Rozsudky Vrchního soudu.

odvětví, obor	skutková podstata případu
Potraviny a pochutiny	<ul style="list-style-type: none"> Smlouvu o spolupráci a distribuci výrobků uzavřenou mezi společnostmi Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s. a Plzeňský Prazdroj, a.s. , která obsahovala dohodu o omezení přístupu na trh jiným soutěžitelům, kvalifikoval úřad jako zakázanou a neplatnou dohodu, jejíž plnění mohlo na trhu likéru Karlovarské Becherovky narušit hospodářskou soutěž. Úřad schválil franchisingové smlouvy uzavřené mezi společnostmi REMA 1000 IK, a.s., a společnostmi sítě PRAMEN, což jsou společnosti s kapitálovou účastí jednoho z akcionářů společnosti REMA 1000 IK, a.s. Při posuzování obsahu ustanovení uvedených franchisingových smluv úřad dospěl k závěru, že se jedná o dohody o racionalizaci hospodářské činnosti, zejména její specializaci.

² Prvoinstanční rozhodnutí, proti nimž nebyl podán opravný prostředek a nabyla právní moci, nebo druhoinstanční právomocná rozhodnutí.

Pivo	<p>zaci. Podstatou racionalizace je zdokonalování určité činnosti metodami, které zajišťují efektivnější výsledky práce, snížení provozních nákladů, zvýšení kvalifikace zaměstnanců a zlepšení kultury prodeje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Návrh licenční smlouvy předložený společností REMA 1000 IK, a.s., jež má být uzavírána s provozovateli maloobchodních prodejen REMA 1000, však úřad neschválil, neboť obsahoval zakázaná ustanovení jdoucí nad rámec obvyklých franchisingových smluv – totiž určení prodejní ceny. • Úřad zakázal dohody, které uzavíraly pivovary Plzeňský prazdroj, RADEGAST a Pivovar Krušovice s provozovateli hostinských zařízení o exkluzivních dodávkách jimi vyrobeného piva. Uzavřením výše uvedených dohod došlo k znemožnění přístupu jiných dodavatelů piva do cca 60 % hostinských zařízení. Těmito rozhodnutími úřad odstranil bariéry vstupu na trh a umožnil jiným dodavatelům piva, včetně malých a středních pivovarů, přístup do hostinských zařízení. • Návrh smlouvy o distribuci mezi společností UNILEVER ČR, s.r.o. a jejími distributory byl schválen jako racionalizační dohoda • Společnost Benzina, a.s., ve smlouvách o nájmu a o provozu čerpací stanice určovala svým smluvním provozovatelům sortiment maloobchodního zboží, který jsou povinni od ní odebírat, a stanovovala maximální prodejní ceny tohoto zboží. Tato ujednání byla kvalifikována jako zakázaná dohoda o cenách.
Pohonné hmoty	<ul style="list-style-type: none"> • Přímé určení cen pohonných hmot, mazacích a motorových olejů ve smlouvě o pronájmu benzínové čerpací stanice společností TOTAL ČR kvalifikoval úřad jako zakázanou a neplatnou dohodu o cenách a uložil společnosti TOTAL ČR pokutu. • Racionalizace hospodářské činnosti při zajišťování oprav a servisu čerpacích stanic a vytvoření společného dispečinku za účelem zvýšení kvality poskytovaných služeb byly důvodem pro schválení dohody o spolupráci, která byla úřadu předložena společnostmi PIK, PH GIA a SEMONT.
Zkapalněné uhlovodíky	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad schválil franchisingovou dohodu uzavřenou mezi společnostmi KRALUPOL a TT CENTRUM za účelem jednotného používání obchodních dodavatelských podmínek a racionalizace hospodářské činnosti v oblasti distribuce propanu a propan-butanu v láhvích o hmotnosti 2, 10 a 33 kg.
Pneumatiky a duše z pryže	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad schválil smlouvy o franchisingu, které společnost Barum Continental, s.r.o. uzavřela se svými 13 distributory pláštěů, duší a vložek prodávaných pro náhradní potřebu konečným spotřebitelům.

	<ul style="list-style-type: none"> • Rovněž úřad schválil franchisingové smlouvy, které uzavřela společnost PC PNEU, s.r.o. se svými 11 distributory.
Sportovní zboží	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad posoudil to, že společnost LOGO SPORT, s.r.o., jediný oficiální dodavatel zboží společnosti PUMA v ČR, zavazovala prodejce prodávat zboží PUMA za ceny minimálně 30 % nad kupní cenou, jako zakázanou a neplatnou dohodu o cenách způsobilou narušit hospodářskou soutěž.
Nábytek	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad schválil franchisingovou smlouvu, kterou společnost KORYNA, a.s. (dceřiná společnost KORYNA nábytek, a.s.) uzavírala s dalšími subjekty za účelem provozování podnikání pod názvem KORYNA. Smlouva by měla přinést zlepšení distribuce, nižší investiční náklady a růst soutěže mezi značkami.
Sklo a výrobky ze skla	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad zakázal dohody o cenách obsažené ve smlouvách o prodeji kuchyňského nádobí z varného skla, které uzavřela společnost Sklářny Kavalier, a.s. se čtyřmi distributory – VETRO-PLUS, a.s., UNIVAR, a.s., KVINTEX, s.r.o., a s ing. Andrzejem Groszekem.
Restaurace rychlého občerstvení	<ul style="list-style-type: none"> • Úřad schválil franchisingovou dohodu, kterou společnost McDonald's ČR, s.r.o. uzavřela s šesti dalšími subjekty.

2.9.2 Některé obecné poznatky z oblasti dohod narušujících soutěž

- Trend **nárůstu franchisingových dohod** zaznamenaný v letech 1996-1997 pokračoval i v roce 1998. Oproti roku 1997 (11 dohod) jde o nárůst téměř o 300 % (43 dohod). Úřad tyto dohody schválil z důvodů racionalizace hospodářské činnosti s významným kladným dopadem pro konečného spotřebitele (např. zajištění čistého prostředí vhodného pro děti v restauracích rychlého občerstvení včetně hygienického balení zboží). Úřad však v několika různých správních řízeních rozhodoval vždy o stejné typové smlouvě (6 dohod McDonald's, 13 dohod Barum Continental, 11 dohod PC Pneu apod.). **Na základě těchto zkušeností se ukázalo jako nezbytné urychlené zavedení blokované výjimky pro smlouvy franchisingového typu, které obecně umožňují kombinaci úspěšné metody podnikání franchisora s osobní iniciativou soukromého vlastníka dosáhnout specifické identity a image celé sítě.** Tato blokovaná výjimka bude ÚOHS zpracována formou vyhlášky v souladu se zákonem.
- V některých případech, kdy byla povolena výjimka z neplatnosti dohod narušujících soutěž, bylo rozhodnutí ÚOHS vázáno **stanovením omezujících podmínek**, jejichž cílem byla ochrana hospodářské soutěže.
- V roce 1998 ve dvou případech úřad zasahoval proti **profesním sdružením** podnikatelů (Česká lékařská a Česká stomatologická komora). Trend poklesu počtu takovýchto zákazů, který započal již v roce 1997, je zřejmě výsledkem **přísnějšího přístupu** aplikovaného ÚOHS v minulých letech vůči některým jednáním profesních asociací a komor.
- V loňském roce byla opět aktuální problematika **smluv o výhradním nákupu piva**, které výrobci uzavírají s odběrateli v rámci jednoho distribučního kanálu (Královský pivovar Krušovice, Pivovar Radegast, Plzeňský Prazdroj). Pivovary uzavíraly s provozovateli restauračních zařízení kupní smlouvy o výhradních dodávkách piva a smlouvy o provádění reklamy, jejichž kumulativní účinek na relevantním trhu piva dodávaného ke spotřebě v provozovnách přispěl k uzavření tohoto trhu, zejména pro malé a střední pivovary.

2.9.3 Některé případy dohod narušujících soutěž

Jan Becher - Karlovarská Becherovka a Plzeňský Prazdroj

Účastníci správního řízení uzavřeli smlouvu o obchodní spolupráci a distribuci výrobků, na jejímž základě převzal Plzeňský Prazdroj, a.s. veškerou distribuci výrobků společnosti Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s.. Obsahem dohody bylo dále též ustanovení o způsobu stanovení doporučených maximálních cen těchto výrobků a závazek zákazu zpětného dovozu těchto výrobků do ČR, čímž tyto dvě společnosti porušily zákon. Společnost Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s. dále v souvislosti s touto smlouvou vypověděla kupní smlouvy s dlouhodobými odběrateli bez ospravedlnitelných důvodů, čímž rovněž porušila zákon. Proti rozhodnutí ÚOHS podali účastníci rozklad. V rámci druhostupňového řízení bylo zohledněno, že v průběhu celého řízení účastníci přijali 4 doplňky smlouvy s cílem odstranit ze smlouvy ustanovení, jež byla v rozporu se zákonem, a rovněž fakt, že v důsledku toho bylo ze zakázaných ustanovení smlouvy plněno po krátkou dobu. V rozhodnutí úřadu bylo konstatováno, že výše uvedené společnosti porušily zákon tím, že uzavřely **zakázanou dohodu o omezení přístupu na trh** likéru Karlovarská Becherovka jiným soutěžitelům a společnost Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s. tím, že **vypověděla kupní smlouvy s dlouhodobými odběrateli bez předchozího upozornění**. Náprava byla zjednána tím, že smlouva ve znění dodatku č. 4 již neobsahuje zakázaná a neplatná ustanovení ve smyslu zákona, dále bylo účastníky řízení upuštěno od systému výhradní distribuce a umožněn vstup na trh dalším distributorům formou veřejné soutěže. Za porušení zákona byla společnost Plzeňský Prazdroj uložena pokuta.

Pivovar Radegast, a.s.

Plzeňský Prazdroj, a.s.

Královský pivovar Krušovice, a.s.

Uvedené pivovary tím, že v kupních smlouvách o dodávkách piva zavázaly kupující odebírat, kupovat, podávat a prodávat výhradně sudové nebo cisternové pivo jimi vyráběné nebo distribuované a ve smlouvách o provádění reklamy zavázaly odběratele zajišťovat jim reklamu výhradním prodejem jejich sudového piva v prostorách dané provozovny, porušily ustanovení zákona, neboť tyto smlouvy obsahovaly zakázané a neplatné dohody narušující hospodářskou soutěž na trhu piva dodávaného ke spotřebě v provozovnách. Za porušení zákazu dohod úřad uložil uvedeným pivovarům pokutu a povinnost upravit předmětné smlouvy tak, aby daná ustanovení nebyla v rozporu se zákonem. **Těmito rozhodnutími úřad odstranil bariéry vstupu na trh a umožnil jiným dodavatelům piva, včetně malých a středních pivovarů, přístup do hostinských zařízení.**

Benzina, a.s.

Společnost Benzina, a.s., ve smlouvách o provozu a ve smlouvách o nájmu čerpací stanice zavazovala smluvní provozovatele čerpacích stanic odebírat Benzinou určené zboží (nejen pohonné hmoty, nýbrž i doplňkový sortiment) jen od společnosti Benzina a u tohoto doplňkového sortimentu dodržovat maximální prodejní ceny zboží. Úřad tyto dohody zakázal a uložil společnosti Benzina pokutu.

2.10 Zásahy proti případům zneužití monopolního a dominantního postavení

2.10.1 Rozhodnutí ÚOHS vztahující se k případům zneužití monopolního nebo dominantního postavení

odvětví, obor	skutková podstata případu
veřejné zdravotní pojištění	Odmítnutí Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR obnovit smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče s nestátním imunologickým zařízením bez objektivně ospravedlnitelného důvodu . Toto jednání mělo dopad jednak na strukturu nabídky zdravotnických služeb a výkonů směrem k pacientům, jednak na rentabilitu zdravotnického zařízení.
kabelová televize	Vynucování takové změny smlouvy , která vede k tomu, že napříště by dodavatel mohl měnit cenu svým vlastním jednostranným úkonem . Nesouhlas s takovou smlouvou by znamenal odpojení zákazníka od signálu.

2.10.2 Obecné poznatky z oblasti zneužití monopolního a dominantního postavení

- Vysoká četnost stížností postoupených ÚOHS a vztahujících se k častému zvyšování cen za služby **kabelových televizí** byla důvodem k iniciaci jednání o možnosti **zavedení regulací pro tuto oblast**. Kabelové televize bezesporu disponují dominantní tržní mocí, a proto je na místě, aby byla přijata určitá pravidla pro soutěžitele s takovou exkluzivitou, resp. aby se **podřídili regulačním zákonům upravujícím podmínky fair chování na trhu**. Z tohoto důvodu ÚOHS začal předběžně jednat o uvedených problémech se zástupci Ministerstva financí.
- Zneužití postavení soutěžitelů s monopolním nebo dominantním postavením na **lokálním trhu** může mít velmi negativní účinky pro spotřebitele. Např. společnost Znojmia, a.s., vynucovala platbu měsíčních záloh na dodávku páry ve výši překračující o 20 – 25 % srovnatelné měsíční platby za její dodávky v předchozím roce stanovením podmínky, dle níž byla oprávněna v případě porušení platebních podmínek **dodávky páry zastavit**. Znojemské mlékárny, a.s., které sytou páru odebíraly, tím, že neměly jiný dostupný zdroj tepelné energie, se dostaly do situace vážného ohrožení své existence. Tento názor úřadu byl potvrzen rozsudkem vrchního soudu.

2.10.3 Případy zneužití monopolního a dominantního postavení

Kabel Plus Východní Čechy

Kabel Plus Východní Čechy vynucoval uzavření nové smlouvy s odběratelem televizního signálu. Ve smlouvě byla zakotvena možnost dodavatele změnit cenu svým vlastním jednostranným úkonem. Nesouhlas s takovou smlouvou měl znamenat odpojení zákazníka od signálu. Úřad přihlédl ke skutečnosti, že pro typického zákazníka je **televizní signál přivedený kabelem nezastupitelný**; i tam, kde zastupitelný je, by přestup na jiný zdroj signálu byl spojen s překonáním finanční, technické a někdy i administrativní bariéry. Proto úřad posoudil postup kabelotelevizní společnosti jako zneužití monopolního postavení, zakázal ho a uložil společnosti pokutu. Ve druhém stupni bylo rozhodnutí potvrzeno a nabylo právní moci.

3. Činnost ÚOHS v oblasti dohledu nad zadáváním veřejných zakázek

3.1 Počet zásahů ÚOHS v oblasti dohledu nad zadáváním veřejných zakázek v rámci správních řízení (zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1996 Sb. a zákona č. 93/1998 Sb.)

1998	celkem
Počet obdržенých podání	574
Zahájená správní řízení	428
Vydaná rozhodnutí ve věci	235
Zastavená správní řízení	94
Návrh odmítnut rozhodnutím	92
Počet uložených pokut	27
Výše pokut uložených prvoinstančním rozhodnutím v tis. Kč	627
Výše pokut, kdy rozhodnutí nabyla právní moci v roce 1998 v tis. Kč	247
Jiná rozhodnutí vydaná v rámci správního řízení (např. předběžné opatření)	39

Rozhodnutí orgánu dohledu členěná podle skutkové podstaty

1998	celkem
Návrh uchazeče zamítnut § 59 písm. b) a § 60 písm. a)	88
Zadavateli uloženo nové zadání veřejné zakázky § 59 písm. a)	48
Zadavateli uloženo nový výběr § 59 písm. a)	51
Zadavateli uloženo provést nápravu § 60 písm. b)	26
Zadavateli samostatně uložena pokuta § 62	22

Významnou činností úseku dohledu nad zadáváním veřejných zakázek je seznamování veřejnosti s výkladem zákona. V roce 1998 bylo poskytnuto 310 písemných odpovědí na dotazy, týkající se zákona a kromě toho byly poskytovány telefonické odpovědi a osobní konzultace. Úsek dohledu se podílel na 27 přednáškách a seminářích pro zadavatele i uchazeče. Časově náročnou činností byla účast pracovníků úseku dohledu na práci komisí pro posouzení a hodnocení nabídek, uložená úřadu usnesením vlády č. 228 ze dne 16. dubna 1997 (celkem 29 případů).

3.2 Analýza nedostatků, k nimž nejčastěji dochází při zadávání veřejných zakázek

Zadavatelé i uchazeči se stále dopouštějí chyb při aplikaci zákona o zadávání veřejných zakázek, tak jako v minulých letech.

Chyby zadavatelů při zadávání veřejných zakázek:

- Zadavatelé ve vyhlášení soutěže nedostatečným způsobem vymezí veřejnou zakázku, nespecifikují dostatečně předmět veřejné zakázky.
- Zadavatelé neuvádějí přesně způsob zadání veřejné zakázky – neuvádějí předpis, resp. paragraf, podle něhož odesílají výzvu více zájemcům k podání nabídky, výzvy nejsou datované.
- Zadavatelé požadují splnění kvalifikačních předpokladů nad rámec požadovaný zákonem.
- Zadavatelé vymezí veřejnou zakázku nepřiměřenými a zbytečnými požadavky ve snaze zadat zakázku jako specializovanou - jednomu zájemci.
- Zadavatelé nerozlišují mezi podmínkami soutěže a kritérii hodnocení, hodnotí na základě jiných kritérií, než která vyhlásili, nerozlišují stupeň významu vyhlášených kritérií.
- Jako nejvhodnější nabídku označí zadavatel více nabídek.
- Platební podmínky nestanoví zadavatelé v podmínkách soutěže, ale požadují, aby je navrhl uchazeč, a jsou pak součástí kritérií hodnocení.
- Zadavatelé požadují, aby uchazeči nabídli jednotkové ceny, ačkoliv jsou povinni hodnotit nabídky podle výše celkové nabídkové ceny (to jest ceny, kterou uchazeč navrhuje zadavateli za splnění veřejné zakázky ve své nabídce).
- Kritéria hodnocení jsou velmi často obecně formulovaná, což umožňuje hodnotit nabídky subjektivně a tedy i nepřezkoumatelně. Kritéria jsou často nevhodně volena, např. výhodnost nabídky, kompletnost nabídky, míra splnění zadávacích podmínek.
- Při hodnocení nabídek zadavatelé nedodržují obsah, pořadí a váhu kritérií.
- Zpráva o posouzení a hodnocení nabídek postrádá náležitosti stanovené zákonem (stručný popis hodnocení nabídek, závěry posouzení přizvaných odborníků, výsledek posouzení a hodnocení jednotlivých nabídek), ze zprávy nevyplývá, jak byly jednotlivé nabídky hodnoceny, např. podle čeho jim byly přiděleny body.
- Hodnocení nabídek nevede k výběru ekonomicky nejvhodnější nabídky, ať již tím, že nabídkové ceně je přisouzena menší důležitost a je vybrána nabídka, která cenově převyšuje ostatní nabídky, nebo je přeceněna důležitost a tím i váha ostatních kritérií.
- Při výzvě více zájemcům není výzva zaslána konkrétním zájemcům, ale je vyhlášena neadresně např. v Obchodním věstníku nebo na veřejné desce.
- V rozhodnutí o námitkách chybí poučení o možnosti podat návrh na zahájení řízení u orgánu dohledu.
- Zadavatelé neoznamují uchazečům podání námitek a návrhu na přezkoumání rozhodnutí o námitkách, nezasílají orgánu dohledu včas dokumentaci o zadání veřejné zakázky, svá rozhodnutí neodesílají uchazečům na doručenky.

Chyby uchazečů při podání nabídek:

- Uchazeči nesplní kvalifikační předpoklady tím, že nepředloží listiny v originále nebo ověřené kopii.
- Čestné prohlášení o splnění kvalifikačních předpokladů je nesprávně formulované a postrádá některé zákonem požadované náležitosti. Při prokazování kvalifikačního předpokladu podle § 2b odst. 1 písm. d) zákona o zadávání veřejných zakázek předkládají uchazeči čestné prohlášení

za právní osobu, ačkoliv podmínku netrestanosti mohou splňovat pouze fyzické osoby. Uchazeči zapomínají na kvalifikační předpoklad, který byl do zákona zakotven druhou novelou, totiž že nemají splatný nedoplatek na pojistném na veřejné zdravotní pojištění, na pojistném na sociální zabezpečení nebo na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

- Nabídka obsahuje variantní řešení, které nebylo požadováno.
- Uchazeči doručují námítky zadavateli po lhůtě.
- Uchazeči návrhy na přezkoumání rozhodnutí doručují po lhůtě příp. bez zákonných náležitostí.
- Uchazeči nepodávají návrh na přezkoumání rozhodnutí zadavatele o námitkách i zadavateli.

3.3 Příklady rozhodnutí orgánu dohledu nad zadáváním veřejných zakázek

Rekonstrukce Nostického paláce, Praha

Veřejná zakázka byla zadána formou obchodní veřejné soutěže Ministerstvem kultury ČR. Návrh na přezkoumání rozhodnutí zadavatele podal uchazeč KONSTRUKTIVA GROUP KONSIT, Praha, který se domníval, že uchazeči, jejichž nabídky se umístily na prvním a druhém místě, byli zvýhodněni zkreslením a chybami v podkladovém materiálu zpracovaném pořadatelem soutěže firmou CERTOS Praha, který jako rozbor nabídek a návrh bodového vyhodnocení byl podkladem pro rozhodování komise pro posouzení a vyhodnocení nabídek. Orgán dohledu zjistil, že někteří uchazeči nevyplnili kompletně cenový formulář jako povinnou součást nabídky, zadavatel obsah nevyplněných položek neprověřoval, vysvětlení uchazeče Metrostav v této věci pak postrádalo souvislost s jeho nabídkou, protože uchazečem uváděné odkazy na čísla stran obsahově nesouhlasily se stránkováním uchazečovy nabídky (podezření na dvě verze nabídky), pořadatel soutěže vypracoval vyhodnocení nabídek doplněné návrhem bodového hodnocení a pořadím jejich výhodnosti; tím, že pořadatelem soutěže zpracovaný návrh bodového hodnocení nabídek včetně stanovení pořadí uchazečů byl prezentován předem, bylo ovlivněno jednání a rozhodování komise pro posouzení a hodnocení nabídek a došlo ke zvýhodnění některých uchazečů; zadavatel upravoval položkové ceny u jednotlivých nabídek pro jejich následné posouzení a hodnocení a neuvedl v závěrečné zprávě výsledky posouzení jednotlivých nabídek. Orgán dohledu rozhodnutí zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky **zrušil** a uložil mu **nové zadání** veřejné zakázky.

Proti tomuto rozhodnutí podali uchazeči Metrostav a zadavatel v zákonné lhůtě **rozklad**. Rozhodnutím předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bylo napadené rozhodnutí orgánu dohledu změněno a zadavateli bylo uloženo provedení nového výběru. Ve zdůvodnění tohoto rozhodnutí bylo uvedeno, že podezření, že nabídka uchazeče Metrostav byla dodatečně upravována, není dostatečným argumentem pro nejpřísnější opatření - uložení nového zadání veřejné zakázky, i když důvodem pro zrušení rozhodnutí zadavatele byly uvedené závažné nedostatky. Ty může zadavatel odstranit při novém výběru nejvhodnější nabídky.

O podezření o trestné činnosti v souvislosti s rozpory v nabídce uchazeče Metrostav bylo informováno Městské státní zastupitelství v Praze a byla mu na vyžádání předána spisová dokumentace.

Dodávka stavby Domova důchodců Česká Skalice

Okresní centrum sociálních služeb vyhlásilo obchodní veřejnou soutěž na "dodávku stavby Domova důchodců Česká Skalice". Vyhlášené podmínky soutěže zadavatel změnil a doplnil, a to zveřejněním v Obchodním věstníku. Zadavatel pověřil výkonem zadavatelských činností společnost TENDER GROUP PLUS, spol. s r. o., (dále jen "TENDER"). Zájemci, kteří si v souladu s podmínkami soutěže vyžádali u pořadatele zadávací dokumentaci, obdrželi od pořadatele soutěže TENDER tzv. upravenou dokumentaci v souladu s dodatkem vydaným v Obchodním věstníku, která byla pracovně nazvána "zadávací podmínky OVS". V uvedeném písemném materiálu se zadava-

tel (pořadatel soutěže) dopustil závažného porušení zákona, když v něm pozměnil zveřejněné podmínky soutěže, a to tím, že nařídil, aby cenová nabídka byla předložena v samostatně uzavřené obálce, a dále, že vypustil část jednoho z kritérií, a to hodnocení nabídek z hlediska pozáručních podmínek. Po otevření obálek s nabídkami byly vyřazeny z dalšího posuzování a hodnocení celkem tři ze šesti nabídek, a to z důvodu nesplnění obsahových podmínek soutěže. Dva z vyřazených uchazečů podali proti svému vyloučení námitky, ve kterých poukazovali jednak na nesprávně zvolenou formu změny soutěžních podmínek (tedy nikoli cestou Obchodního věstníku), a jednak namítali, že poskytli zadavateli jistotu formou bankovní záruky, která podle jejich domněnky měla dostatečné trvání (po dobu trvání zadávací lhůty). Zadavatel podaným námitkám obou uchazečů nevyhověl. Oba uchazeči tedy podali v zákonem stanovené lhůtě návrh na zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí zadavatele u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Úřad po provedeném šetření zjistil, že zadavatel vyloučením uchazečů z důvodu krátké bankovní záruky neporušil zákon, avšak závažným způsobem porušil zákon tím, když vyhlášené podmínky soutěže pořadatel soutěže TENDER změnil a doplnil nikoli zveřejněním v Obchodním věstníku, nýbrž jen v tzv. "upravené dokumentaci v souladu s dodatkem vydaným v Obchodním věstníku", která byla součástí zadávací dokumentace. Zadavatel dále porušil zákon tím, že neuvolnil bezodkladně jistoty uchazečům, kteří byli ze soutěže vyloučeni, a tím že nepřezkoumal oprávněnost podaných námitek uchazeče STAMP, které byly uchazečem podány ještě v době před otevíráním obálek s nabídkami a které směřovaly proti úkonům zadavatele učiněným v dosavadním průběhu soutěže. Úřad jako orgán dohledu svým prvostupňovým rozhodnutím potvrdil oprávněnost vyloučení uchazečů ze soutěže, avšak na základě zjištěných skutečností uložil **soutěž zrušit a vyhlásit nové zadání veřejné zakázky**. Proti prvostupňovému rozhodnutí podal uchazeč STAMP **rozklad**, který však byl druhostupňovým rozhodnutím předsedy ÚOHS zamítnut a prvostupňové rozhodnutí bylo **potvrzeno**.

Komplexní zajištění tisku, kompletace a distribuce veškerých volebních materiálů pro volby konané od listopadu 1998 až do roku 2001

Zadavatel Ministerstvo vnitra vyhlásil obchodní veřejnou soutěž na "komplexní zajištění tisku, kompletace a distribuce veškerých volebních materiálů pro volby konané od listopadu 1998 až do roku 2001". Po provedeném hodnocení zadavatel uchazečům oznámil výběr nejvhodnější nabídky. Jako nejvhodnější byla vybrána nabídka uchazeče MORAVIAPRESS, a. s. Proti rozhodnutí o výběru nejvhodnější nabídky podal uchazeč SEVT, a. s., a Svoboda, grafické závody, který se umístil na druhém místě, námitky. Statutární orgán zadavatele námitkám tohoto uchazeče z části vyhověl, rozhodnutí o výběru nejvhodnější nabídky zrušil a uložil zadavateli provést nový výběr. Proti rozhodnutí zadavatele o námitkách podal tentýž uchazeč u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže návrh na přezkoumání rozhodnutí zadavatele o námitkách. Svým návrhem se uchazeč domáhal, aby úřad jakožto orgán dohledu shledal všechny námitky navrhovatelů jako důvodné a uložil zadavateli přijmout další opatření k nápravě všech namítaných skutečností. Orgán dohledu po provedeném šetření rozhodl tak, že zadavatel - Ministerstvo vnitra - rozhodnutím o námitkách uchazeče neporušil zákon, a proto se návrh tohoto uchazeče zamítá. K návrhu uchazeče, aby orgán dohledu shledal všechny námitky navrhovatelů jako důvodné, orgán dohledu ve svém rozhodnutí uvedl, že shledat oprávněnost nebo neoprávněnost námitek může pouze statutární orgán zadavatele.

Proti rozhodnutí orgánu dohledu podal uchazeč SEVT, a. s., a Svoboda, grafické závody, **rozklad**, v němž uvedl, že ze strany zadavatele došlo k uzavření smlouvy s jedním uchazečů veřejné zakázky, což je v rozporu se zákonem. Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže svým rozhodnutím rozhodnutí prvního stupně **potvrdil**, přičemž v rozhodnutí odůvodnil, že při nutnosti zabezpečení voleb v listopadu 1998 do zastupitelstev obcí a do 1/3 Senátu Parlamentu České republiky byla na výrobu a distribuci příslušných materiálů pro tyto volby uzavřena smlouva na základě samostatně veřejné zakázky zadané zadavatelem výzvou jednomu zájemci k podání nabídky, poněvadž nezabezpečení této činnosti by hrozilo nebezpečí vzniku škody velkého rozsahu.

V důsledku podání návrhu uchazečem SEVT, a. s., a Svoboda, grafické závody, musel zadavatel, ač ne svým zaviněním, zadat veřejnou zakázku znovu, neboť tím, že bylo nutno zajistit volby

pro rok 1998, se změnil předmět plnění soutěže, vyhlášené v Obchodním věstníku, a nebylo již možné toto výběrové řízení dokončit.

Město Kladno – zajištění svozu, třídění a zneškodňování komunálního odpadu

Město Kladno část veřejné zakázky na zajištění svozu, třídění a zneškodňování komunálního odpadu zadalo společnosti Alba - Nova, s.r.o., která jako jediná měla databázi obsahující umístění, počet sběrných nádob a četnost svozů a byla vlastníkem podstatné části sběrných nádob umístěných na území města Kladna svážených v roce 1997. Se společností uzavřelo město Kladno smlouvu o dílo na dobu 10 let na základě výzvy jednomu zájemci. Město Kladno nemělo zadat společnosti Alba - Nova tuto službu jako specializovanou zakázku, neboť vytvoření databáze sběrných míst, vlastnictví sběrných nádob a uzavřená smlouva na pronájem míst určených pro trvalé stání sběrných nádob nejsou důvodem k tomuto mimořádnému způsobu zadání. Vzhledem k rozsahu veřejné zakázky měl zadavatel na tuto část veřejné zakázky vyhlásit obchodní veřejnou soutěž a vítěznému uchazeči udělit souhlas. Tím, že zadavatel takto nepostupoval, porušil zákon, a proto mu byla uložena pokuta.

Okresní nemocnice Tábor – dodávka plastových oken

Okresní nemocnice Tábor zaslala výzvu více zájemcům o veřejnou zakázku k podání nabídky uchazeči, tj. organizační jednotce 01 Tábor - akciové společnosti AQ okna Český Brod. Od této organizační jednotky převzal zadavatel bez zjištění závad její nabídku a v oznámení o výběru nejvhodnější nabídky uvedl, že se v hodnocení umístila na druhém místě. Po podání námitek ředitelem organizační jednotky Tábor tyto námítky odmítl s tím, že je nepodává oprávněná osoba. Podle občanského zákoníku mohou za právnické osoby činit právní úkony kromě statutárních zástupců a zástupců s plnou mocí i jiní pracovníci, pokud je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Zadavatel při přijímání nabídek tedy postupoval v souladu s právními předpisy. Při vyřizování námitek proti rozhodnutí zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky však zadavatel nepostupoval správně, když tyto námítky odmítl projednat s odůvodněním, že nebyly podány statutárním orgánem uchazeče. Na základě uvedených skutečností byla zadavateli uložena pokuta pro porušení zákona.

Městská část Praha 2 – zajištění správy některých domů ve vlastnictví hl. m. Prahy

Městská část Praha 2 vyhlásila obchodní veřejnou soutěž na "zajištění správy některých domů ve vlastnictví hl. m. Prahy svěřených Městské části Praha 2" s tím, že nevymezila veřejnou zakázku a požadovala, aby v nabídce byly uvedeny měsíční jednotkové ceny za jednu bytovou jednotku, garáž, kotelny a čtvereční metr nebytové plochy. Zadavatel dále nevhodně vyhlásil jako jedno z kritérií společné hodnocení nabídkové ceny a referenci. Předloženou zprávou o posouzení a hodnocení nabídek, kde chybí interpretace hodnocení jednotlivých nabídek podle zveřejněných kritérií hodnocení, neprokázala komise jmenovaná zadavatelem a ani zadavatel, že byla vybrána nejvhodnější nabídka nejlépe splňující kritéria hodnocení. Z uvedeného důvodu úřad zrušil soutěž a uložil zadavateli provést nové zadání veřejné zakázky.

Ředitelství silnic a dálnic ČR

– dodávka barvy bílé na vodorovné značení vozovek a balotinu do barvy

Ředitelství silnic a dálnic ČR vyhlásilo obchodní veřejnou soutěž na dodávku "barvy bílé na vodorovné značení vozovek a balotinu do barvy". Zadavatel nerozlišil podmínky soutěže a kritéria hodnocení. Protože všichni uchazeči podmínky zadavatele splnili, byli zadavatelem zařazeni do hodnocení nabídek. I přes uvedenou závadu bylo možné konstatovat, že hodnocení nabídek uchazečů by při oddělení podmínek soutěže od kritérií hodnocení nabídek skončilo shodným výsledkem a

nezměnilo by nic na výběru nejvhodnější nabídky, a proto byl výběr nejvhodnější nabídky orgánem dohledu potvrzen.

Jednotlivé veřejné zakázky zadávané obcí Vřesová

Obec Vřesová uzavřela samostatné smlouvy na opravu odvodňovacího kanálku kolem panelových domů, výstavbu ledové plochy, vybudování dětského sportovního areálu a hřiště, opravu vstupů, kanalizace a položení izolace a žlabů, opravy nátěrů oken na panelových domech, opravu střešních krytin, čištění a obnovení izolačních nátěrů na panelových domech, dodání a zabudování vybavení sportovního areálu, zabudování vybavení sportovního hřiště a opravu střešních krytin na panelových domech, provedení oprav na Domu služeb, vybudování podhledové stropní architektury v kancelářích Obecního úřadu. Úřad zahájil správní řízení na základě podání Policie ČR-Okresního ředitelství Sokolov, neboť tím, že zadavatel nezadal výše uvedené veřejné zakázky s ohledem na budoucí peněžitý závazek v rozmezí 100 000,- Kč až 2 500 000,- Kč zjednodušeným zadáním, závažně porušil zákon, a proto mu byla uložena pokuta.

3.4 Vývoj rozkladů projednávaných na ÚOHS a přijatá organizační opatření na úseku přezkumného řízení

Vývoj projednávaných rozkladů je dán jednak počtem vyřizovaných případů a jednak jejich stále se zvyšující složitostí.

Z praxe činnosti obou rozkladových komisí (Brno, Praha), jež jsou poradními orgány předsedy ÚOHS, vyplývá, že pro rozsah i složitost zákona č. 199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů i zadávaných soutěží nedochází k sestupné tendenci v počtu vydaných prvostupňových rozhodnutí ani v počtu podaných rozkladů. Rovněž nedošlo ke snížení počtu podávaných návrhů na přezkoumání rozhodnutí zadavatele o námitkách, i přes jeho zpoplatnění dle zákona č. 368/1992 Sb. o správních poplatcích. Naopak, došlo k nárůstu vydaných rozhodnutí o odvolání proti platebním výměrům, které taktéž projednává rozkladová komise.

Z praxe činnosti rozkladových komisí je zřejmá i ta skutečnost, že zadavatelé mnohdy nespoupracují s odborem dohledu ÚOHS, - nezasílání dokumentace ve lhůtě, či odmítnutí zapůjčení dokumentace, apod. (např. Město Břeclav - uložena pokuta).

Pro rozsáhlost a složitost zákona o zadávání veřejných zakázek dochází ze strany zadavatelů k častým pochybením i formálního rázu z důvodů nepochopení či špatného výkladu zákona. Novela zákona zpracovaná v roce 1998 přispěje k odstranění výkladových problémů.

4. Žaloby podané u Vrchního soudu v Praze a Olomouci

4.1 Žaloby proti rozhodnutím ministra pro hospodářskou soutěž a předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o rozkladech podaných proti rozhodnutím vydaným podle zákona č. 63/1991 Sb.. o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. Statistika, výsledky, rozbor rozsudků resp. usnesení Vrchních soudů v Praze a Olomouci.

Počet žalob podaných v roce 1998 u VS v Olomouci	5
z toho rozhodnutých	4
Počet rozhodnutí VS v Praze a Olomouci v roce 1998	
o žalobách podaných před rokem 1998	9

Celkem bylo v roce 1998 projednáno 13 žalob, z toho 1 žalobu soud zcela zamítl, 1 žalobu zamítl zčásti, 8 žalobám vyhověl, u 4 žalob vydal usnesení o zastavení řízení, o 1 žalobě není rozhodnuto.

Nejvýznamnější právní názory obsažené v rozsudcích a usneseních vztahujících se k rozhodovací činnosti ÚOHS:

- **Výklad skutkové podstaty zneužití dominantního postavení.** Podle rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č.j. 2A 12/97-49 ve věci žalobce Znojmia, a. s., soutěžitel v dominantním postavení může vůči svým odběratelům podniknout kroky k ochraně svých zájmů, volené prostředky ale musí být fair a odpovídat proporcionální hrozbě. **Nelze zastavit dodávky zboží dlouhodobým zákazníkům**, pokud jejich objednávky nevybočují z normálu a dodržují běžná pravidla. Skutečnost, že se odběratel dominantního dodavatele spojil se soutěžitelem nebo potenciálním soutěžitelem dodavatele, není s to způsobit, aby dominantní dodavatel zrušil bezprostředně všechny dodávky nebo přijal jiná represivní opatření. Dominantní pozice není možné užít represivním způsobem k prosazení marketingové politiky nebo k odstranění skutečného nebo potenciálního soutěžitele.
- **Působnost zákona o ochraně hospodářské soutěže.** Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze č.j. 6A 78/95-31 ve věci žalobce Jihočeský chovatel, a. s., se na soutěžitele, který působí na určitém trhu, vztahuje působnost zákona o ochraně hospodářské soutěže, i když jeho činnost, tj. v daném případě činnost tzv. oprávněné osoby na trhu inseminačních dávek, je regulována **zvláštním zákonem** č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů. Působnost zákona o ochraně hospodářské soutěže se vztahuje i na ty soutěžitele, jejichž činnost podléhá zvláštním předpisům.
- **Delegovaná pravomoc vedoucího ústředního orgánu státní správy.** Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze č.j. 6A 202/95-45 ve věci žalobce Pražská kanalizace a vodní toky, s. p., vedoucí ústředního orgánu státní správy nemůže svou rozhodovací pravomoc delegovat na jiného, ani se jím nemůže dát při tomto rozhodování zastoupit. V takovém případě by se jednalo o **funkční nepříslušnost** - porušení pořadu správních stolic, působící nezákonnost vydaného rozhodnutí.
- **Nařízení ústního jednání.** Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze č.j. 7A 104/95-50 je správní řízení ovládáno zásadou vyšetřovací a podle povahy věci i zásadou projednací. Ústní jednání je nutné nařídit vždy, když je třeba ve věci slyšet svědky ke zjištění úplného a přesného skutečného stavu věci, protože účastník řízení má právo klást svědkovi otázky. Tomuto právu účastníka řízení lze dostat jen při ústním jednání.

4. 2 Žaloby podané u Vrchního soudu v Olomouci proti rozhodnutím předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o rozkladech podaných proti rozhodnutím vydaným podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Počet žalob podaných v roce 1998 u VS v Olomouci	4
z toho rozhodnutých	4

Celkem bylo v roce 1998 rozhodnuto o 4 žalobách, z toho u 3 žalob soud vydal usnesení o zastavení řízení a 1 žalobě vyhověl.

Nejvýznamnější právní názory obsažené v rozsudcích a usneseních vztahujících se k rozhodovací činnosti ÚOHS:

- **Výklad ustanovení § 49 odst. 5 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon"), ve spojení s § 2c zákona.** Podle rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č.j. 2A 5/98-39 zákon rozlišuje mezi vyřazením nabídky, kterou provádí toliko komise v rámci své činnosti, a vyloučením uchazeče ze soutěže, které však přísluší toliko zadavateli. Tento požadavek pak má své opodstatnění, neboť rozlišuje mezi návrhem komise (a z toho důvodu vymezuje její kompetenci) a pravomocí zadavatele rozhodnout o tom, zda na základě tohoto návrhu skutečně uchazeče vyloučí, a to ze soutěže. Zákon staví na určitých formálních postupech, které je třeba dodržet, má-li být zachován účel a smysl zákona, totiž transparentnost celého procesu zadavatelů veřejných zakázek směřující k uzavření smlouvy a jejímu provedení. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí statutárního zástupce zadavatele, ministra vnitra č.j. ES 988/06-Z-97 ze dne 13. 10. 1997, kterým bylo uloženo zadavateli vydat nové rozhodnutí o vyloučení uchazeče z další účasti na veřejné zakázce, nebylo splněno a žalovaný v obou stupních tuto skutečnost přehlédl, soud rozhodnutí ÚOHS č.j. S260/97/140/Ná z 22. 1. 1998 a rozhodnutí předsedy ÚOHS č.j. 2R 5/98-Ku z 1. 4. 1998, zrušil.
- **Řízení o dalších 3 žalobách bylo usnesením soudu z procesních důvodů zastaveno.** Ve dvou případech byla řízení zastavena proto, že žaloby směřovaly proti rozhodnutí, které nemůže být předmětem přezkoumávání soudem, a jednu žalobu vzali žalobci zpět.

4.3 Rozhodnutí Ústavního soudu, vztahující se k rozhodovací činnosti úřadu

- Ústavní stížností ze dne 21. 11. 1996 Česká komora architektů navrhla, aby Ústavní soud vydal nálezn, kterým zruší rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 9. 1996 č.j. 2A 5/96, který zamítl žalobu České komory architektů proti rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž ze dne 19. 4. 1996 č.j. R 7/95 v části výroku, který deklaroval, že Česká komora architektů porušila ustanovení § 3 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Ústavní soud usnesením ze dne 30. 4. 1998 uvedenou ústavní stížnost podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/1993 Sb. pro neopodstatněnost **odmítl**.

- Ústavní stížností RB, spol. s r. o., Starý Plzenec, ze dne 14. 8. 1998 navrhla, aby Ústavní soud vydal nálezn, kterým zruší rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž ze dne 5. 9. 1995 č.j. R 31/94. Ústavní stížnost byla podána pro porušení práva na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 36 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod ze strany Ministerstva pro hospodářskou soutěž.

Ústavní soud o stížnosti dosud **nerozhodl**.

4.4 Zveřejňování rozsudků

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zveřejňuje svá pravomocná rozhodnutí z oblasti ochrany hospodářské soutěže, u kterých to vyplývá ze zákona, a některá další rozhodnutí. Za účelem objektivního informování odborné veřejnosti úřad k těmto rozhodnutím otiskuje taktěž příslušné rozsudky, pokud existují. Texty rozhodnutí a rozsudků jsou zveřejňovány ve sbírkách rozhodnutí; k dispozici jsou sbírky za uplynulá období až po 1. pololetí 1998 (včetně), k vydání se připravuje sbírka rozhodnutí za 2. pololetí 1998.

5. Přizpůsobení legislativy ČR v oblasti soutěžního práva a oblasti veřejných zakázek legislativě Evropské unie

5. 1 Oblast ochrany hospodářské soutěže

Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé (dále jen Evropská dohoda) stanoví jako důležitou podmínku pro ekonomické zapojení České republiky do Společenství sblíživání stávajících a budoucích právních předpisů ČR s právními předpisy Společenství. Česká republika se pak na základě článku 69 Evropské dohody zavazuje vyvinout úsilí k zajištění postupné slučitelnosti svých právních předpisů s právními předpisy Společenství. Ustanovení článku 69 je dále konkretizováno článkem 70, který uvádí jako jednu z priorit i oblast soutěžního práva.

V roce 1998 pokračoval ÚOHS v činnosti směřující k zajištění plné slučitelnosti české právní úpravy ochrany hospodářské soutěže s právem ES. V souladu s usnesením vlády ČR č. 761 ze dne 3. prosince 1997, kterým byl schválen návrh věcného záměru novely zákona, a na základě usnesení vlády ČR č. 632 ze dne 30. září 1998, o plánu legislativních prací, ÚOHS v roce 1998 zpracoval a předložil vládě k projednání návrh paragrafového znění zákona o ochraně hospodářské soutěže. Vláda ČR schválila tento návrh novely zákona na svém jednání dne 21. dubna 1999.

Důvody pro novelizaci zákona byly dvojí. **Zásadním důvodem** pro předložení návrhu bylo **dosažení převážné slučitelnosti zákona s právem ES s tím, že úplné kompatibility bude dosaženo v návaznosti na zavedení tzv. blokových výjimek** soutěžního práva ES do českého právního řádu. Při zpracování návrhu ÚOHS důsledně vycházel z práva ES a vzal v úvahu také judikaturu Soudního dvora ES i rozhodovací praxi Evropské komise. Dalším důvodem bylo **zohlednění praktických poznatků a zkušeností** získaných ÚOHS při aplikaci zákona. V této souvislosti je také nutné zmínit snahu o dosažení větší provázanosti s právním řádem ČR, zejména obchodním zákoníkem.

Základními principy navrhované právní úpravy z hlediska harmonizace s právem ES jsou :

- Jednoznačné vymezení pravidla *de minimis*, tj. zákon přesněji vymezí kritérium pro dohody, které nemají citelný dopad na soutěž a tudíž nepodléhají obecnému zákazů dohod narušujících soutěž, který je formulován v § 3 odst. 1 zákona. Pravidlo *de minimis* bylo formulováno v souladu s principy oznámení Evropské komise o dohodách zanedbatelného významu ve smyslu článku 85 odst. 1 Smlouvy o ES. Navrhovaná právní úprava podobně jako oznámení Komise vymezuje dohody zanedbatelného významu pomocí tržního podílu účastníků dohody na relevantním trhu. Současně je třeba zdůraznit, že novela, ve shodě s uvedeným oznámením Komise, počítá s **absolutním zákazem cenových ujednání a dohod o rozdělení trhu**;
- Zavedení definice dominantního postavení na principu **tržní síly**, kdy tržní podíl je sice významným, ale nikoliv jediným kritériem pro vymezení dominantního postavení. Definice dominantního postavení není v soutěžním právu ES obsažena v ustanovení článku 86 Smlouvy ani v následně přijatých nařízeních nebo oznámeních Rady a Komise. Tento pojem byl vyložen judikaturou Soudního dvora ES jako takové **ekonomicky silné postavení podniku na trhu, které mu umožňuje zabraňovat efektivní soutěži na trhu a chovat se do značného rozsahu nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích**;
- Zpracování definice společného podniku jako jedné z forem spojení soutěžitelů. Přesné vymezení pojmu spojení soutěžitelů je jedním ze základních předpokladů efektivní kontroly ekonomické koncentrace a současně i předpokladem právní jistoty soutěžitelů. Je proto důležité, aby v zákoně uvedená formulace odrážela standardní pojetí, jak je obsažené v nařízení Rady o kontrole spojování podniků. Novela zákona proto zavádí definici pojmu **společný podnik jako jedné**

z forem spojení soutěžitelů včetně rozlišení na koncentrativní a kooperativní společný podnik;

- Zavedení **nových kritérií pro oznamování spojení podniků**. Jedná se o kritérium celosvětového obratu, pokud je obrat všech soutěžitelů vyšší než 2 mld. Kč; na domácím trhu se vyžaduje, aby společný čistý obrat všech soutěžitelů byl vyšší než 400 mil. Kč, a aby alespoň dva ze spojovaných soutěžitelů dosáhli hodnoty čistého obratu nejméně 150 mil. Kč a společný podíl soutěžitelů na relevantním trhu přesáhl 25%. Smyslem zavedení tohoto kritéria je jak zajištění slučitelnosti s právem ES, tak posílení právní jistoty soutěžitelů, neboť celková částka obratu je soutěžitelům známa;
- Zavedení zákazu výkonu práv a povinností soutěžiteli vyplývajících ze spojení do doby, než Úřad rozhodne o povolení nebo nepovolení spojení podniků. Povinnost nerealizovat spojení podniků před vydáním rozhodnutí Evropské komise je výslovně obsažena v nařízení Rady o kontrole spojení podniků.
- Nové stanovení lhůt pro rozhodnutí ÚOHS o žádosti o povolení spojení soutěžitelů. Dosud platí pro vydání rozhodnutí lhůty stanovené v § 49 správního řádu. Zavedení lhůt pro vydání rozhodnutí Úřadu o povolení nebo nepovolení spojení podniků povede ke zvýšení právní jistoty soutěžitelů a může také pozitivně ovlivnit rozhodování zahraničních společností o vstupu na český trh. Současně je cílem uvedeného návrhu zajistit slučitelnost se soutěžním právem ES, neboť jedním ze základních principů obsažených v nařízení Rady o kontrole spojení podniků je povinnost Evropské komise rozhodovat o notifikovaných spojeních podniků v právně závazných lhůtách.

Z pohledu harmonizace práva je nutné uvést, že jedinou oblastí soutěžního práva ES, která není součástí zákona je **institut tzv. blokových výjimek** přičemž jejich úprava je možná formou prováděcího předpisu vydaného na základě § 6a zákona. ÚOHS hodlá při přebírání blokových výjimek postupovat stejným způsobem jako Evropská komise. ÚOHS tedy bude nadále povolovat dohody omezující soutěž formou individuálních výjimek a blokové výjimky stanoví teprve po získání dostatečného množství zkušeností při udělování individuálních výjimek a v návaznosti na výsledky probíhajících diskusí o revizi systému blokových výjimek v rámci Evropské unie. Celý soubor blokových výjimek bude zaveden do českého soutěžního práva **do doby vstupu České republiky do Evropské unie**. Již v současné době však Úřad pracuje na přípravě **vyhlášky o blokové výjimce pro dohody o franšíze**, jejíž návrh bude rozeslán do meziresortního připomínkového řízení v průběhu měsíce května 1999.

5. 2 Oblast veřejných zakázek

Evropská dohoda obsahuje jednak obecný závazek České republiky vyvinout úsilí k zajištění postupné slučitelnosti právních předpisů ČR s právními předpisy ES (čl. 69), jednak výčet prioritních oblastí této harmonizace (čl. 70). Právní úprava veřejných zakázek nepatří mezi prioritní oblasti, dopadá na ni proto pouze obecný závazek k zajištění slučitelnosti.

Odchytky zákona od komunitární úpravy vyplývají z článku 68 Evropské dohody, na jehož základě mají uchazeči z České republiky plně zajištěn přístup k procedurám zadávání zakázek ve Společenství od nabytí platnosti Evropské dohody, tj. od 1. února 1995. Naproti tomu trh veřejných zakázek v České republice bude zcela otevřen uchazečům z členských států EU s časovým odstupem, nejpozději však koncem přechodného období, tj. do 31. ledna 2005.

V souladu s usnesením vlády ČR ze dne 22. dubna 1998 č. 277, kterým byl schválen věcný záměr novely zákona, ÚOHS v roce 1998 zpracoval a předložil vládě ČR k projednání **návrh pa-**

ragrafového znění novely zákona o zadávání veřejných zakázek. Vláda ČR schválila tento návrh novely zákona na svém zasedání dne 17. února 1999. Důvodem pro zpracování návrhu novely bylo jednak zohlednění praktických poznatků a zkušeností získaných ÚOHS při výkonu dohledu nad dodržováním zákona a zejména dosažení vyššího stupně slučitelnosti zákona s právem ES. Základními principy navrhované právní úpravy z hlediska harmonizace s právem ES jsou :

- Nejvýznamnější změnou je v tomto ohledu promítnutí směrnice č. 93/38 o koordinaci řízení při zadávání veřejných zakázek orgány působícími v sektorech vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací. V těchto sektorech existují tzv. administrativní monopoly, což znamená, že veřejné i soukromé podniky nejsou vystaveny prakticky žádné konkurenci. Je proto v zájmu spotřebitelů, aby i zakázky těchto subjektů byly zadávány veřejně a na soutěžním principu. To je hlavním cílem uvedené směrnice ES, který je výslovně uveden také v Bílé knize, v rámci opatření pro II. etapu pro oblast veřejných zakázek.
- Rozšíření působnosti zákona o zakázky, jejichž předmět požívá ochrany zákonů upravujících práva z průmyslového a duševního vlastnictví. Tento návrh odstraňuje dosavadní rozpor s právem ES. Podle evropských zadávacích směrnic zakázky tohoto druhu spadají do působnosti směrnice.
- Pojem veřejné zakázky a zadavatele veřejné zakázky je definován v souladu s evropskými zadávacími směrnicemi. Cílem je zajištění právní jistoty dotčených subjektů.

Vláda ČR však, na základě stanoviska Legislativní rady vlády, při projednávání návrhu novely zákona o zadávání veřejných zakázek konstatovala, že novelou bude dosažen pouze velmi malý krok k harmonizaci právních předpisů ČR s právem ES. K dosažení plné slučitelnosti zákona o zadávání veřejných zakázek s právem ES bude nezbytné vypracování **nového zákona**, který bude důsledně vycházet z principů zadávacích směrnic ES. ÚOHS ihned po tomto jednání ve vládě zahájil práce na novém zákonu o zadávání veřejných zakázek, který by měl odstranit preferenční ustanovení pro tuzemské uchazeče o veřejné zakázky, upravit povinnost publikovat vyhlášení soutěže o veřejnou zakázku v Úředním věstníku Evropských společenství a **zejména harmonizovat zadávací řízení s ustanoveními směrnic**. Při zpracování návrhu nového zákona počítá ÚOHS s využitím spolupráce externích odborníků.

6. Pokrok při vyjednávání s Evropskou unií

Evropská rada na svém zasedání v prosinci 1997 potvrdila, že tzv. vstupní proces všech deseti kandidátských zemí střední a východní Evropy a Kypru bude zahájen společně dne 30. března 1998. Evropská rada dále rozhodla, že vzápětí budou zahájeny vstupní rozhovory s Českou republikou, Maďarskem, Polskem, Slovinskem, Estonskem a Kyprem. V souladu se závěry summitu budou mít formu bilaterálních mezivládních konferencí a jejich obsahem se stanou podmínky pro přijetí do Unie a úpravy smluv, které přistoupení vyvolá.

V souvislosti se zahájením jednání o dohodě o přistoupení ČR k EU věnoval ÚOHS počátkem roku 1998 velkou pozornost vypracování tzv. **pozičních dokumentů pro vyjednávání české delegace se zástupci Evropské komise** v oblastech ochrany soutěže a zadávání veřejných zakázek. Tyto poziční dokumenty, které obsahovaly zejména návrh negociační pozice a vyhodnocení dopadů souvisejících s přebíráním závazků vyplývajících z členství v EU byly schváleny vládou ČR na jejím zasedání dne 2. března 1998.

První etapou jednání České republiky o přístupu k Evropské unii je tzv. analytické prověřování legislativy ES/ČR - **screening**.

Screening v oblasti veřejných zakázek se uskutečnil dne 29. června 1998 v rámci kapitoly volný pohyb zboží. Na jednání bylo uvedeno, že Česká republika akceptuje *acquis communautaire* v oblasti veřejných zakázek a nebude požadovat sjednání přechodných období. Problémovou oblastí zůstávají preferenční ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek, která budou odstraněna do vstupu České republiky do Evropské unie (v současnosti se pracuje s referenčním datem vstupu 1. ledna 2003). Na druhé straně byl uplatněn požadavek, aby nejpozději v roce 2002 byl s orgány EU projednán podíl českých dodavatelů na trhu veřejných zakázek Evropské unie a při výrazném nepochybně byly hledány způsoby k nápravě. V rámci screeningových jednání byl ze strany Evropské komise vznesen i požadavek na připojení České republiky na elektronický způsob vyhlášení veřejných zakázek (*Tenders Electronic Daily*) používaný pro vyhlášení veřejných zakázek v rámci Evropské unie. Technické konzultace o napojení systému vyhlášení veřejných zakázek na elektronickou databázi TED by měly proběhnout již v roce 1999. Na základě výsledků screeningových jednání byl zpracován **poziční dokument ČR pro kapitolu volný pohyb zboží**, který byl předán Ministerstvu zahraničních věcí. Poziční dokumenty jsou materiálem předkládaným Evropské komisi, na jejichž základě jsou zahajovány samotné rozhovory o vstupu do Evropské unie. Poziční dokument v části věnované veřejným zakázkám zejména konstatuje, že Česká republika přijímá příslušné *acquis* Společenství a nebude požadovat žádná přechodná období ani odklady závaznosti *acquis*.

Ve dnech 9. a 12. října 1998 se v Bruselu uskutečnil **screening legislativy ČR v oblasti soutěžní politiky**. Obsahem screeningu v oblasti hospodářské soutěže bylo seznámení ČR s relevantními předpisy práva ES v této oblasti. Po vstupu České republiky do Evropské unie bude celá oblast soutěžní legislativy přímo účinná pro tuzemské subjekty. Tento fakt měl zásadní dopad na charakter screeningu v dané oblasti, kdy Evropská komise kladla důraz zejména na to, aby Česká republika náležitě pochopila příslušnou část legislativy ES a zajistila její plnou aplikaci na svém území po vstupu do EU. Na základě bilaterálních jednání mezi Evropskou komisí a expertní delegací ČR, složenou především ze zástupců Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Ministerstva financí, bylo konstatováno, že Česká republika si je vědoma svých závazků v oblasti hospodářské soutěže, v současné době nepředpokládá problémy při přebírání relevantní legislativy ES a zajistí plnou aplikaci komunitární legislativy na svém území po vstupu do Evropské unie. Na základě výsledků screeningových jednání byl zpracován Úřadem ve spolupráci s Ministerstvem financí **poziční dokument ČR v oblasti soutěžní politiky**, který byl předán Ministerstvu zahraničních věcí. Poziční dokument zejména konstatuje, že Česká republika přijímá a je připravena zajistit plnou aplikovatelnost *acquis* Společenství v oblasti soutěžní politiky s tím, že rok 2003 je vzat jako referenční datum pro vstup do Evropské unie. V České republice nevzniknou problémy jak s přijetím relevantní legislativy, tak se zajištěním její aplikace v době vstupu do EU. V době vstupu budou ustaveny všechny instituce nezbytné pro implementaci a prosazování práva. Z tohoto důvodu Česká republika nehodlá žádat o přechodná období ani o odklad závaznosti *acquis* v této kapitole.

V listopadu 1998 byla publikována **Zpráva Evropské komise o pokroku České republiky při přípravě na členství v Evropské unii**. Tato Zpráva na str. 24 uvádí: "V oblasti právní úpravy hospodářské soutěže, která je již převážně slučitelná s *acquis* v dané oblasti, nebyl zaznamenán žádný nový vývoj. Rozdíly přetrvávají v právní úpravě oblasti dohod omezujících soutěž, definice a notifikace spojení podniků a v oblasti dominantního postavení." Přestože v oblasti hospodářské soutěže nebyl za hodnocené období zaznamenán pokrok, je třeba poznamenat, že v roce 1998 ÚOHS zpracoval návrh novely zákona o ochraně hospodářské soutěže, který byl schválen vládou na jejím zasedání dne 21. dubna 1999. V oblasti právní úpravy veřejných zakázek Zpráva Komise uvádí, že nebyl zaznamenán žádný konkrétní posun. K tomuto konstatování Komise je nutné současně uvést, že ÚOHS v roce 1998 zpracoval návrh novely zákona o zadávání veřejných zakázek, který byl schválen vládou na jejím zasedání dne 17. února 1999.

7. Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce ÚOHS v oblasti ochrany hospodářské soutěže a veřejných zakázek se v roce 1998 uskutečňovala na několika úrovních. V souvislosti se zahájením vstupních rozhovorů o přistoupení české republiky do Evropské unie byly **prioritou zahraniční spolupráce ÚOHS především vztahy s Evropskou unií**, a to zejména s Generálním ředitelstvím pro soutěž Evropské komise (DG IV) a Generálním ředitelstvím pro vnitřní trh a finanční služby EK, do jehož působnosti náleží mj. i veřejné zakázky. Institucionálně se tato spolupráce realizuje v rámci Společného podvýboru pro aproximaci práva. Na jednáních tohoto podvýboru, která se uskutečnila v dubnu 1998 v Bruselu a v listopadu 1998 v Praze, přednesl zástupce ÚOHS zprávu o postupu harmonizace práva v oblasti ochrany hospodářské soutěže a veřejných zakázek. V květnu 1998 se v Bratislavě uskutečnila čtvrtá Soutěžní konference zemí střední a východní Evropy, pořádaná Evropskou komisí a slovenským soutěžním úřadem, zaměřená především na problematiku kontroly spojování podniků a aplikace soutěžních pravidel v oblasti telekomunikací a energetiky. ÚOHS přikládá velký význam také zajištění **spolupráce s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj**, kde je ÚOHS pověřen gescí nad Výborem pro soutěžní právo a politiku. V roce 1998 se zástupci ÚOHS pravidelně zúčastňovali zasedání Výboru. Na jarním zasedání byly diskutovány zejména otázky týkající se problematiky regulace bankovního sektoru a aplikace soutěžních pravidel v tomto odvětví. Předseda ÚOHS vystoupil na tomto jednání s příspěvkem, který se zabýval soutěžní strukturou bankovního sektoru, stádiem privatizace velkých bank v ČR i celkovou situací v bankovním sektoru. Během říjnového zasedání Výboru proběhl kulatý stůl o nákupní síle velkých distribučních skupin v maloobchodním prodeji. V rámci **Světové obchodní organizace (WTO)** pokračovala v roce 1998 jednání v pracovní skupině o vztazích mezi obchodní a soutěžní politikou. Na březnovém zasedání předložila delegace ÚOHS dokument, který obsahoval stanovisko ČR ke vztahu obchodní a soutěžní politiky. V rámci **navazování kontaktů s partnerskými úřady** navštívil předseda ÚOHS v roce 1998 soutěžní úřady na Slovensku, ve Slovinsku, v Chorvatsku, v Bulharsku, v Norsku, ve Švédsku, ve Spojených státech amerických a v Mexiku. Tématem jednání byla zejména výměna zkušeností z prosazování pravidel ochrany hospodářské soutěže v sektorech zemědělství a bankovníctví, harmonizace soutěžních zákonů s právem Evropských společenství, kompetence jednotlivých soutěžních úřadů a zavádění soutěžního prostředí v dříve monopolních (síťových) odvětvích.

Závěr

Činnost úřadu v roce 1998 vykazovala nedostatky jež vznikly zejména tím, že úřad nedočetl náročnost legislativních prací, a nezvýšil počet legislativců, ačkoliv úřad v minulém roce měl zpracovat a v malém časovém rozpětí předložit vládě k projednání návrhy tří novel zákonů. Tato skutečnost vedla pak k tomu, že předkládané návrhy bylo třeba po předložení Legislativní radě vlády, na základě iniciativy nového předsedy úřadu v součinnosti s externími experty za účelem odstranění řady legislativně technických i věcných nedostatků pracně měnit a doplňovat a přes veškeré úsilí nebylo však dosaženo požadované kompatibility projednávaných zákonů s právem ES.

Vzhledem k tomu, že dne 1. února 1999 byl do čela úřadu jmenován nový předseda, tento provedl podrobnou analýzu veškeré dosavadní činnosti úřadu, a přijal potřebná opatření zaměřená na zkvalitnění práce úřadu ve všech oblastech jeho činnosti tak, aby úřad splnil všechny požadavky Evropské unie, vztahující se jak na legislativu, zajišťovanou tímto úřadem, tak na jeho rozhodovací činnost.

V oblasti legislativní činnosti dochází ke zlepšení tím, že na legislativních pracích se podílejí a budou podílet od samého začátku prací externí experti z řad vysokoškolských učitelů i jiných uznávaných odborníků. Úřad rovněž doplňuje počty pracovníků, kteří se budou věnovat výhradně legislativní činnosti.

V Plánu legislativních prací vlády se počítá s vypracováním zákona o zadávání veřejných zakázek plně kompatibilním s právem ES v roce 2002. Práce na tomto zákonu komisí ustavenou předsedou úřadu v únoru tohoto roku, složenou z kvalifikovaných odborníků, ovládajících dobře právo ES, již započaly, takže bude možné, aby vláda termín stanovený pro předložení návrhu tohoto zákona zkrátila.

Pokud jde o rozhodovací činnost, za účelem jejího zkvalitnění a zrychlení bude organizační struktura úřadu, především v oblasti hospodářské soutěže přizpůsobena, a to s využitím zahraničních zkušeností, k tomu, aby činnost většiny útvarů úřadu napomáhala výkonným odborům z úseku ochrany hospodářské soutěže, které vydávají prvostupňová rozhodnutí tak, aby tato rozhodnutí měla vysokou kvalitu, odpovídající evropskému standardu. Vzhledem k tomu, že loni byly značné průtahy při projednávání rozkladů proti prvostupňovým rozhodnutím (zejména tím, že tajemníci rozkladové komise byli pověřováni též náročnými úkoly v oblasti legislativy), opatření, týkající se zabezpečení legislativních prací specialisty, zajistí nepřímo i plynulé a rychlejší projednávání rozkladů a vydávání druhostupňových rozhodnutí.

Za velmi potřebné úřad považuje dobrou a úzkou **spolupráci s ostatními ústředními orgány státní správy**, zejména ministerstvy, a to jak v oblasti legislativy, tak při řešení jiných problémů (např. obchodní řetězce).

Úřad má, stejně jako většina orgánů státní správy, **personální problémy, způsobené fluktuací pracovníků**, jelikož nemá možnost odměňovat odborníky z řad právníků a ekonomů s jazykovými znalostmi tak, jak je tomu kupříkladu v justici, i když náročnost práce části pracovníků úřadu je srovnatelná s prací soudců. Úřad očekává, že ke stabilizaci pracovníků a tím i ke zkvalitnění práce úřadu, napomůže též přijetí dlouho očekávaného zákona o službě státních zaměstnanců.

I když předkládaná informace se týká minulé činnosti úřadu, je nutné se zmínit o **potřebě finálního a personálního posílení úřadu**, jelikož při současném stavu 97 pracovníků by nemohl v budoucnu zajišťovat v zákonem stanovených termínech a potřebné kvalitě vydávání rozhodnutí v oblasti zadávání veřejných zakázek, **pokud Parlament schválí rozšíření působnosti zákona o**

zadávání veřejných zakázek, též na tzv. síťové monopoly, v důsledku očekávaného zvýšení počtu projednávaných případů a rozhodnutí. Rovněž tak je nutno upozornit, že **úřad potřebuje mít vytvořeny v určitém časovém předstihu podmínky pro převzetí agendy tzv. monitorování veřejné podpory** od Ministerstva financí, jež bude spojeno s rozhodovací činností, tj. potřebuje jak zvýšení plánovaného počtu pracovníků, tak i zvýšení finančních prostředků pro zabezpečení této činnosti alespoň několik měsíců před nabytím účinnosti zákona o veřejné podpoře, tj. ještě během letošního roku.

1. Použité přístupy

Posuzování stavu soutěžního prostředí na sledovaných trzích bylo učiněno buď expertně, na základě zhodnocení dostupných informací o příslušném trhu souvisejících s níže uvedenými kritériálními veličinami, nebo podle metodiky COMP.

1.1 Kriteriaální veličiny pro expertní hodnocení

Při expertním hodnocení sledovaných trhů ÚOHS přihlíží k případným změnám u těchto kritériálních veličin:

- počet podnikatelských subjektů na trhu
- velikost tržních podílů soutěžitelů
- kapitálová náročnost pro vstup na trh
- výskyt vertikální integrace mezi výrobcem a prodejci
- bariéry pro vstup na trh, jako jsou např. přístup k patentu, know-how
- míra využitelnosti výrobních kapacit
- inovační dynamika odvětví
- reziduální složka trhu
- možnost ovlivnění dynamiky rozvoje jednoho hospodářského stupně jiným hospodářským stupněm
- vliv množství a ceny vstupních surovin na nabídku (přístup k surovinovým zdrojům)

1.2 Metodika COMP

V roce 1993 byla zpracována původní metodika COMP pro orientační zhodnocení kvality soutěžního prostředí na relevantních trzích. Konstrukce metodiky je založena na sledování a kvantifikaci 5 kritériálních veličin používaných (v různých modifikacích) v USA a v zemích OECD při analýze tržní moci firem a podmínek jejich volného vstupu na trh, včetně zjišťování stupně koncentrace trhu (Herfindahl-Hirshmanův index, kapitálová náročnost pro vstup na trh, inovační dynamika v odvětví včetně možnosti přístupu k patentům a know-how, dále výskyt vertikální integrace a reziduální složka trhu)*. Kvantifikace 5 kritériálních veličin u metodiky COMP je provedena za použití pětistupňové klasifikační stupnice v bodovém rozmezí 5-25 bodů. Na základě praktických zkušeností pracovníků výkonných odborů ÚOHS při posuzování vývoje tržních struktur na příslušných relevantních trzích (při povolování spojení podniků, šetření ve věci zjišťování dominantního postavení na místních a celostátních trzích, účasti v privatizačním procesu apod.) byla odvozena kritická hodnota COMP = 16 bodů. Kvalita soutěžního prostředí na relevantním trhu se v závislosti na hodnotě COMP člení do dvou pásem:

COMP od 5 do 16 bodů – málo soutěžní prostředí

COMP od 16 do 25 bodů – dobré soutěžní prostředí.

2. Trendy rozvoje soutěžního prostředí na některých relevantních trzích

* Doplnující vysvětlení:

- Herfindahl-Hirshmanův index – měří stupeň koncentrace (monopolizace) trhu,
- reziduální složka trhu – zohledňuje statisticky nepodchycený soukromý sektor (např. malý samozásobitel masem), případně dovoz zboží drobnými překupníky (stánkaři). Reziduální složka trhu ve svém důsledku může ovlivnit výslednou charakteristiku stupně koncentrace na místních a regionálních trzích,
- vertikální integrace mezi dvěma hospodářskými stupni (vazby dodavatel – odběratel, jejichž projevem jsou cenové provázanosti, příp. existence vlastní distribuční sítě, která se stává bariérou pro vstup dalších soutěžitelů na trh).

Elektroenergetika

Elektrárenská akciová společnost ČEZ kryje svou výrobou cca 75% celkové poptávky po elektřině, vlastní přenosovou soustavu a kontroluje i zahraniční obchod s elektřinou. Soutěž při dodávkách elektrické energie je omezena tím, že ČEZ je stále vlastníkem a provozovatelem základní přenosové sítě. Předchůdce Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže označil již ve Zprávě o činnosti za rok 1993 propojení výroby s přenosovou sítí za nevyhovující s ohledem na vytváření volného trhu s elektřinou. Z tohoto důvodu již v roce 1994 navrhl oddělení přenosové soustavy 220 a 400kV od zdrojové části a.s. ČEZ. ÚOHS vnímá také výběr budoucího modelu organizace trhu s elektřinou jako důležité rozhodnutí, které významným způsobem ovlivní otevírání se tohoto trhu konkurenci. Zástupci ÚOHS se proto pravidelně od roku 1997 zúčastňovali projednávání připomínek a návrhů materiálu Energetická politika ČR a podpořili i ustavení regulačního orgánu včetně posilování jeho pravomocí.

Energetická regulační správa byla zřízena dne 1.1.1998. Jejím vytvořením došlo k nezbytnému osamostatnění a oddělení regulačních činností od zakladatelských. Vznikla z bývalého odboru regulace a autorizace Ministerstva průmyslu a obchodu. Vykonává státní regulaci, uděluje autorizace pro podnikání v energetických odvětvích, připravuje návrhy změny cen elektřiny, plynu a tepla včetně stanovisek. Správa je součástí Ministerstva průmyslu a obchodu a je podřízena přímo ministroví. Již samotným zřízením dochází k posílení pravomocí regulačního orgánu, což je zároveň krokem nezbytným pro připravovanou liberalizaci trhu energetiky a vlastně přípravou pro splnění podmínek kladených oblastí energetiky ve směrnici EU o liberalizaci trhu elektrické energie.

Dalším důležitým krokem pro otevření trhu energetiky bylo rozhodnutí o vyčlenění vysokonapěťové soustavy (jde o 3 tis. km sítí 400 kV a 220 kV) do samostatné dceřiné firmy Česká přenosová, a.s. k 1.1.1999.

Hlavními úkoly vedoucími k liberalizaci trhu energetiky jsou postupné srovnání cen elektřiny pro domácnosti a průmysl a odbourání výsadního postavení podniku ČEZ. Podíl státu na základním jmění ČEZ, a.s. činí cca 67 %, zahraniční vlastníci se podílejí 24 %.

Na trhu distribuce elektrické energie působí osm energetických distribučních společností a každá má ve svém regionu monopolní postavení. Podíly státu, držené prostřednictvím FNM, se v těchto společnostech pohybují od 46 do 49%. Jen u Středočeské energetiky činí tento podíl 59%. Podíly zahraničních vlastníků přesahují 15% jen u Severomoravské energetiky a Pražské energetiky.

Plynárenství

V distribučních společnostech přetrvávala nejasnost ohledně doby a způsobu privatizace a pokračoval trend uzavírání smluv na předkupní práva k akciím plynárenských (stejně jako elektroenergetických) distribučních společností, které dosud vlastní města a obce. Takové snahy ve svém důsledku mohou vést ke ztrátě kontroly státu ve společnostech a tím i k omezení možnosti výběru při hledání optimálního strategického partnera. V roce 1997 došlo k diversifikaci dodavatelů plynu na český trh. Kromě dodavatele Gasprom, který kryje přes 90% tuzemské potřeby, začaly dodávat plyn i norské firmy Statoil, Saga a Norsk Hydro (celkem 7%) a výpomocné dodávky jsou zajišťovány většinou německými firmami.

Stejně jako elektroenergetika, i plynárenství se začíná připravovat na liberalizaci trhu dle direktivy EU č. 98/30 EC o společných pravidlech vnitřního trhu zemního plynu, podle

níž by mělo otevření v počátku činit 20 – 30 %, po pěti letech 28 –30 % a po deseti letech 33 – 43 %.

Jedním z kroků k liberalizaci trhu zemního plynu je zajištění přístupu třetích stran do přepravních sítí. Pro český trh to znamená řešit postavení podniku Transgas, který je jediným vlastníkem tranzitní sítě a monopolním dovozcem plynu pro tuzemskou spotřebu. Proto je nezbytné ještě před liberalizací trhu rozhodnout, zda tento podnik privatizovat či oddělit tranzit od dovozu pro tuzemský trh. Vlastní rozhodnutí je třeba přijmout už z důvodu, že direktiva výslovně nepožaduje, aby se integrované společnosti právně či majetkově rozdělily

V říjnu 1998 byla uzavřena dlouhodobá smlouva (15 let) na dodávky zemního plynu s ruskou společností Gazexport, která je dceřinou společností firmy Gazprom. V době uzavření smlouvy činil podíl dovozu ostatních dodavatelů cca 11%.

Objem dodávek zemního plynu vychází z dlouhodobého odhadu spotřeby zemního plynu. V případě, že se tento odhad potvrdí jako reálný, měla by být naplněna i Směrnice EU č.98/30 EC o společných pravidlech vnitřního trhu (percentuelní vyjádření otevření trhu ve stanovených obdobích). Směrnice umožňuje i výjimky z těchto pravidel. Jedním z důvodů je i existence smluv “take-or-pay”, kam lze zařadit i uzavřenou smlouvu Transgasu s ruským dodavatelem.

V průběhu roku se podíl státu prostřednictvím FNM v jednotlivých distribučních plynárenských společnostech pohyboval od 45 do 49 %. Do konce roku 1998 došlo v některých plynárenských společnostech k zesílení vlivu státu tím, že se státnímu podniku Transgas, podařilo nakoupit akcie těchto společností. Podíl státu se tímto způsobem zvýšil nad 50% u Jihomoravské, Severomoravské a Východočeské plynárenské, čímž se stát stal majoritním vlastníkem těchto společností a získal tím možnost sám vybírat strategické partnery.

Teplárenství

V roce 1998 pokračovaly procesy, charakteristické pro teplárenství v minulých letech. Jedná se o:

1. Snahu obcí omezit nebo zastavit proces absolutního i relativního snižování počtu spotřebitelů centrálně dodávaného tepla.

ÚOHS prosadil, aby obecně závazné vyhlášky měst Havířov, Jindřichův Hradec, Jablonec nad Nisou a dalších respektovaly stanovisko úřadu při ochraně hospodářské soutěže na trhu topných médií spočívající v tom, že obce a města mohou ve zdůvodněných případech preferovat centrální zásobování teplem ve vymezených zónách, ale nesmí současně zakazovat používání jiného média – např. plyn, pokud vyhoví podmínkám neznečišťování životního prostředí.

2. Zájem zahraničních investorů o vstup do teplárenských firem a o slučování firem.

V roce 1998 se rozšířil okruh zahraničních společností podnikajících v teplárenství na území ČR:

Nizozemská Midlands Power Europe, dceřiná společnost severoamerické Cinergy Corp. zakoupila 100% akcií Teplárny Svit, a.s. ve Zlíně (nyní Moravské teplárny, a.s. Zlín) a energetického centra ŠKODA ENERGETIKA, a.s. v Plzni.

Do podnikání v teplárenství v ČR vstoupila francouzská společnost Compagnie Générale des Eaux (nyní součást nadnárodní skupiny VIVENDI), která vlastní rozhodující akciové podíly v Moravskoslezských teplárnách, a.s. Ostrava a v Teplárně Karviná, a.s. Karviná.

Prostřednictvím Severočeských tepláren, a.s. Most (v nichž má 83% podíl) rozšiřuje svoje působení na území ČR nizozemská společnost Beheer-en Beleggingsmaatschappij Bruwabel B.V., která je odnoží severoamerické společnosti National Fuel Gas Holding Company. Severočeské teplárny, a.s. působí na místních trzích s teplem ve městech a obcích Teplice, Duchcov, Litoměřice, Mimoň, Bílina, Dubí, Krupka, Osek, Hrob a Louny. Formou kapitálové účasti ve společnostech Teplárna Liberec, a.s., Žatecká teplárenská, a.s. a Jablonecká teplárenská a realitní, a.s. se podílí na zásobování teplem ve městech Liberec, Žatec a Jablonec nad Nisou. Prostřednictvím společnosti První severozápadní teplárenské, a.s., v níž má 75,3 % podíl se uvedená nizozemská společnost účastní na zásobování teplem rovněž na místních trzích v obcích Most, Litvínov, Janov, Komoňany, Chomutov, Jirkov, Klášterec nad Ohří a Kadaň.

Důvodem vstupu zahraničních společností do teplárenství je zajištění finančních prostředků pro dokončení rekonstrukcí a modernizačních záměrů v teplárnách nebo v rozvodných sítích a zajištění racionalizace výroby a distribuce tepla s dlouhodobě příznivou cenou tepla pro konečného spotřebitele.

3. Problémy s cenami tepla, a to mezi teplárnami a subdodavateli a mezi teplárnami a distributory tepla spotřebitelům. Každoroční stížnosti na teplárny s dominantním postavením na trhu s teplem, přicházející na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, souvisí s poklesem odběru tepla ze systémů centrálního zásobování teplem, s pokračováním deregulace cen tepla a s uváděním kogeneračních jednotek do provozu.

Odstraňování plošných dotací na náklady za teplo pro domácnosti pokračovalo v roce 1998 zvýšením maximální ceny dálkového tepla k 1.7.1998 z 250 Kč/GJ na 360 Kč/GJ. Cena tepla od dodavatele zůstala cenou věcně usměrňovanou, avšak Ministerstvo průmyslu a obchodu upřesnilo vyhláškou č. 85/98 Sb. pravidla rozúčtování nákladů na objekty a mezi konečné spotřebitele.

Telekomunikace

I v roce 1998 platilo beze změny konstatování informace za rok 1997, že “Změny podnikatelského prostředí v telekomunikačním sektoru jsou determinovány především pokračující internacionalizací a globalizací obchodu s prudkým technologickým rozvojem v odvětví. Veškerý hlasový provoz v ČR je ovlivňován postavením SPT TELECOM, a.s., který má s výjimkou vymezených místních telefonních sítí (v 16 lokalitách v rozsahu cca 10 % území ČR s 5 % celkového počtu účastnických stanic) státem garantované monopolní postavení do konce roku 2000”.

V roce 1998 pokračovala příprava nového telekomunikačního zákona. S využitím návrhu zákona, připraveného v roce 1997 skupinou poslanců parlamentu, byl návrh věcného záměru zákona o telekomunikacích předložen vládě ČR. V návrhu byly respektovány připomínky ÚOHS k problému financování “univerzální služby” i k rozsahu pravomocí a postavení nezávislého regulátora. (V lednu 1999 byl návrh záměru zákona o telekomunikacích vládou ČR schválen a předán ke zpracování paragrafového znění.)

ÚOHS zasáhl v roce 1998 v řadě případů, kdy docházelo ke sporům mezi subjekty na trhu telekomunikačních služeb a SPT TELECOM, a.s., například:

Společnost Radiomobil, a.s. v roce 1998 zahájila poskytování telekomunikační služby s obchodním názvem Paegas Internet Call, kterou umožňovala účastníkům levné telefonní

spojení do zahraničí prostřednictvím sítě Internet. ÚOHS při šetření postupu Radiomobily v této záležitosti respektoval rozhodnutí ČTÚ, že poskytováním služby Paegas Internet Call porušil Radiomobil pověření vydané bývalým ministerstvem hospodářství a tím i ustanovení zákona o telekomunikacích.

ÚOHS rovněž prověřoval a korigoval postup SPT TELECOM, a.s. při zavádění nové služby TelecomBox (zřízení hlasové schránky), v němž byly zjištěny nedostatky technického a organizačního charakteru, nešlo však o zneužití dominantního postavení ve smyslu zákona.

Úprava regulovaných cen základních telekomunikačních služeb v roce 1998, tj. především zvýšení tarifů pro účastníky, využívající služeb místních a meziměstských telefonních sítí, ovlivnila nepříznivě konkurenční prostředí v mobilní telefonii a v připojování na Internet. Soutěž na těchto trzích komplikuje skutečnost, že SPT TELECOM, a.s. - s výhradním postavením v provozování pevné telefonní sítě do konce roku 2000 - současně podniká (i když nepřímo, prostřednictvím EuroTelu, s.r.o. a svých organizačních jednotek) v mobilní telefonii a v poskytování Internetu (Internet On Line). ÚOHS proto sledoval a ovlivnil i přípravu nové služby "Internet 99".

ÚOHS sleduje rychle se rozvíjející trh služeb poskytování připojení na Internet v ČR. Na uvedeném trhu působilo v roce 1998 již nejméně 17 tzv. primárních poskytovatelů připojení na Internet, tj. společností s vybudovanou celorepublikovou sítí a s přímým spojením do zahraničí, a minimálně 280 společností s úrovní sekundárních poskytovatelů připojení na Internet, kteří připojují zákazníky na Internet prostřednictvím některé společnosti "primární". Rozšíření Internetu v ČR vyvolalo potřebu pravidel pro přidělení a registraci doménových jmen pod nejvyšší doménou .cz. ÚOHS připomínkoval a po úpravě schválil dokumenty, zpracované sdružením CZ.NIC, z.s.p.o. (Czech Network Information Center). Jedná se o "Smlouvu o registraci doménového jména" a "Pravidla registrace doménových jmen", které ÚOHS posoudil jako racionalizační dohody ve smyslu zákona. Důvodem pro toto hodnocení byla skutečnost, že CZ.NIC je správcem doménového prostoru pod nejvyšší doménou .cz, a že smyslem dokumentů není vyloučení nebo omezení některých subjektů ze soutěže na relevantním trhu, ale racionalizace hospodářské činnosti při přidělování a registraci doménových jmen. Racionalizaci ÚOHS spatřuje v tom, že doménová jména budou centrálně shromážděna sdružením CZ.NIC, čímž se výrazně usnadní a urychlí proces přidělování doménového jména.

Postup sdružení CZ.NIC při přípravě dokumentů odpovídá mezinárodnímu trendu, směřujícímu k vytvoření systému dohledu nad správou internetových domén nejvyšších úrovní v rámci organizace IANA (Internet Assigned Authority).

Poštovní služby

I v roce 1998 na trhu poštovních služeb spadajících do tzv. poštovní výhrady (listovní zásilky do 1000 g, jejichž cena podléhá regulaci) působí pouze jeden subjekt – státní podnik Česká pošta. Monopolní postavení uvedeného subjektu je dáno stávajícím zákonem o poště (zákon č. 222/1946 Sb.). Na trhu dalších poštovních služeb, například služeb spojených s doručováním zásilek (zejména v oblasti **kurýrních služeb**), v přepravě balíků a zprostředkování poukazů a výplaty peněz (**poštovní platební styk**), působí další subjekty. Pro doručování listovních zásilek nemá jejich činnost oporu v platné právní úpravě (zákon č. 222/1946 Sb.). Přesto působí "tolerovaná" konkurence v poštovních službách (přeprava balíků), která zároveň vytváří tlak na zkvalitnění činnosti i u České pošty.

V roce 1998 ustaly stížnosti občanů či obcí na porušování zákona o ochraně hospodářské soutěže Českou poštou rušením malých pošt, ačkoliv Česká pošta pokračovala v racionalizaci své činnosti, například instalací speciálních poštovních schránek na místech pro doručovatele snáze dostupných než na domech ve vzdálených a obtížně přístupných místech a nahrazováním osobního doručování zásilek dopravou auty.

Příprava nového zákona pokračovala připomínkováním paragrafového znění návrhu zákona o poštovních službách. Navrhovaný zákon vytvoří legislativní prostředí pro hospodářskou soutěž v poštovních službách v souladu s direktivou EU.

Konkurence na trhu balíkových zásilek se v roce 1998 rozšířila vstupem německé společnosti quickstep PARCEL SERVICE, která zajišťuje vnitrostátní a mezinárodní přepravu balíkových zásilek, na území ČR.

Nákladní automobilová doprava

V průběhu r. 1998 dále vzrostl podíl nákladní silniční dopravy na celkové dopravě a v současné době výrazným způsobem ovlivňuje dopravní trh. Tento v podstatě negativní vývoj je dále prohlubován zejména skutečností, že velmi nízké ceny na straně nabídky nevytvářejí dostatečné předpoklady pro obnovu vozidlového parku, a to především ve vnitrostátní dopravě, kde se tato skutečnost negativně projevuje zejména v souvislosti se zpřísněnými ekologickými hledisky. V silniční mezinárodní dopravě byla v r. 1998 nejvýznamnějším problémem narůstající disproporce mezi počtem subjektů na trhu a počty zahraničních vstupních povolení. V této souvislosti obdržel ÚOHS v r. 1998 několik podnětů, vztahujících se k nutným regulačním zásahům státu v této oblasti. Soutěžní prostředí na trhu nákladní silniční dopravy lze charakterizovat jako rozvinuté s převahou malých dopravních firem a regionálně nevyrovnaným převisem nabídky nad poptávkou.

Autobusová doprava

Společnosti vzniklé privatizací z bývalých státních podniků ČSAD v průběhu roku 1998 nedoznaly zásadní změny pokud jde o jejich charakter převážně regionálních monopolů. Určitá část linek, zabezpečujících vzájemné dopravní spojení převážně sousedních regionů a větších měst regionálního významu, je vystavena soutěži alespoň dvou, v některých případech i více subjektů. Rozvinutější soutěžní prostředí je v autobusové dopravě zejména na autobusových linkách dálkových, spojujících vzdálenější regiony a velká města, a především pak na linkách mezinárodních. V těchto případech bývá obvyklé, že dopravu zabezpečuje několik dopravců s různými stupni úrovně poskytovaných služeb a za různé ceny.

Regulace cen jízdného limituje i nadále zájem o provozování linkové osobní dopravy; stejně tak regulační zásahy pro vstup do odvětví, související s dotováním ztrátových linek, omezují možnost rozšíření konkurenčního prostředí. Dopravní úřady mohou udělení licence vázat na provozování jiných linek nebo závazkem veřejné služby při současném právu dopravce na vyrovnání prokazatelné ztráty.

Novela zákona o silniční dopravě nepřinesla zásadní koncepční změny, pokud jde o možnost rozšíření konkurenčního prostředí, některá ustanovení však poskytla státu účinnější nástroje k lepšímu zabezpečení dopravní obslužnosti. V tomto směru lze za významnější pokládat změny týkající se jízdních řádů, vymezení pojmu základní (státem garantované) dopravní obslužnosti a zpřesnění pojmu prokazatelná ztráta dopravce.

Železniční doprava

V r. 1998 schválila vláda dopravní politiku ČR jako výchozí strategický dokument resortu dopravy pro další období s tím, že tento dokument bude dále průběžně upřesňován v závislosti na postupu příprav vstupu ČR do EU. Tento dokument zdůrazňuje, že železniční doprava se musí orientovat na ty druhy přepravy, kde svými komparativními výhodami dokáže konkurovat ostatním dopravním oborům, zejména tedy na dopravu hromadných substrátů na delší vzdálenosti, kombinovanou dopravu a tranzitní dopravu. Zákon č. 266/1994 Sb. o drahách umožňuje v ČR zcela liberální přístup na železniční infrastrukturu; v rámci legislativní harmonizace s předpisy EU bude třeba upravit zejména prokazování finanční způsobilosti dopravců. Ze soutěžního hlediska bude však teprve nutno vytvářet základní podmínky pro umožnění reálné konkurence. V souladu se směrnicemi EU bude postupně zvyšován podíl železnice jak na nákladní, tak na osobní dopravě.

Taxislužby

V průběhu roku 1998 nedošlo v oblasti taxislužeb k významnějším změnám; po předchozích negativních zkušenostech s předražováním jízdného v určitých lokalitách došlo k opětovnému umožnění cenové regulace formou maximálních cen, jejichž výši mohou stanovovat obce ve své působnosti. Možnost stanovit maximální ceny taxislužeb začalo využívat nejdříve hl.m. Praha, kde pro to byly specifické důvody v oblasti zahraničního turistického ruchu. V průběhu r. 1998 postupně došlo k opětovnému zavedení cenové regulace taxislužeb i v některých dalších městech v ČR. Soutěžní prostředí v oblasti taxislužeb je možno pokládat za rozvinuté, bez nežádoucích regulací vstupu na trh. Novelou příslušné právní úpravy byly zavedeny určité regulační prvky, jejichž uplatňováním dochází k postupnému zvyšování úrovně poskytovaných služeb, zejména pokud jde o odborné a místopisné znalosti řidičů. Ze strany obcí dochází v některých případech k regulačním zásahům umožňujícím racionální využití nedostatkových stání pro taxislužbu. Některé takové případy měly charakter opatření omezujících soutěž a vyžadovaly řešení ze strany ÚOHS. Konkrétním příkladem byl protisoutěžní postup orgánů města Karlovy Vary, které se rozhodlo řešit situaci v oblasti taxislužeb uzavíráním smluv s tzv. radiodispečinky. Smlouvy obsahovaly ustanovení, která vylučovala ty provozovatele taxislužby, kteří nechtěli být napojeni na dispečink pro zprostředkování služeb. Na základě zásahu Úřadu, který v této věci spolupracoval i s primátorem města a příslušným okresním úřadem, došlo ze strany orgánů města ke zjednání nápravy, zajišťující stejné podmínky pro všechny provozovatele taxislužeb na území města Karlovy Vary.

Stavebnictví

Negativní vývoj ekonomiky a zejména hrubého domácího produktu v průběhu r. 1998 poznamenal vývoj ve stavebnictví, které je v současné době ve vleklé krizi. Pokles stavební výroby byl ovlivňován obdobně jako v r. 1997 zejména snižováním objemu veřejných zakázek; v r. 1998 k poklesu stavební výroby přispěl další faktor, spočívající ve vysokých úrokových sazbách, které zapříčinily nedostupnost úvěrů pro potenciální investory. Značné rezervy existují zejména ve stále nízkém podílu výstavby bytů na celkovém objemu stavebních prací, jenž silně zaostává za evropským průměrem (cca 10 – 15% oproti 50% ve vyspělých zemích). Na trhu stavební výroby působí vysoké množství různě velkých stavebních firem, jejichž celkový počet se pohybuje mezi 80 – 100 tisíci subjekty. Fúze drobných firem je za těchto okolností pozitivním jevem, i když velmi nízký průměrný finanční objem jedné stavební zakázky (cca 1,3 mil. Kč) naznačuje potřebu strukturovaného trhu zahrnujícího i menší stavební

společnosti. Snaha o přežití v nepříznivém ekonomickém klimatu, kdy podle údajů Svazu podnikatelů ve stavebnictví pracovalo cca 40 % stavebních firem ve 3. čtvrtletí 1998 se ztratila, vedla i k pokračující koncentraci některých velkých stavebních firem, popřípadě k zakládání společných podniků (Inženýrské a průmyslové stavby, a.s. Praha, Dopravní stavby holding, a.s. Olomouc, Dopravní stavby a mosty, a.s. Olomouc, Stavby silnic a železnic, a.s. Praha, Pražské silniční a vodohospodářské stavby, a.s. Praha, společnosti skupiny Strabag aj.). Celkově současný stav stavebnictví reflektuje recesní až krizový vývoj ekonomiky a je charakterizován dále probíhajícím procesem hledání optimální struktury.

Průmysl stavebních hmot

Na trhu stavebních hmot se v r. 1998 uskutečňovala další koncentrace některých oborů, ke spojování podniků docházelo zejména ve výrobě cementu, maltových a betonových směsí, živičných obalovaných směsí, cihlářských výrobků a střešní krytiny.

V cementářském průmyslu byl dokončen proces postupného slučování výrobních kapacit, kontrolovaných týmiž subjekty. Společnost Cement Bohemia Praha, reprezentovaná původně Královodvodvorskou cementárnou, Pragocementem a obchodní organizací Cement Bohemia se sloučila se společností Cementárny a vápenky Mokrá. Nově vzniklý subjekt Českomoravský cement, a.s. Beroun je plně kontrolován prostřednictvím kapitálové účasti v belgické společnosti CBR německým koncernem Heidelberger Zement. Výroba cementu byla ukončena v cementárně Štramberk, kterou zakoupila elektrárenská společnost ČEZ, která v ní bude zabezpečovat výrobu a zpracování vápence pro odsiřovací program vlastních elektráren. V důsledku uskutečněných fúzí a vstupu zahraničního kapitálu jsou cementárny v ČR v současné době obchodně i technologicky stabilizovanými subjekty s moderním vybavením a schopností konkurovat na tuzemských i zahraničních trzích, kde se rovněž projevují silné koncentrační tendence.

Na trhu maltových směsí a transportbetonu byla v průběhu r. 1998 realizována významná fúze mezi společnostmi ZAPA beton, a.s. Praha a společností Dyckerhoff Transportbeton Elbe, GmbH (SRN), působících ve středočeském, východočeském, jihomoravském a severomoravském regionu.

V oboru živičných obalovaných směsí je na některých regionálních trzích uplatňována racionalizace formou koncentrování kapacit; příkladem takového postupu je racionalizační dohoda vztahující se k trhům hl.m. Prahy a některých okresů středočeského regionu mezi společnostmi Stavby silnic a železnic Praha a Pražské silniční a vodohospodářské stavby, a.s. Praha.

Na trhu cihlářských výrobků se uskutečnila významnější změna majetkových podílů, kdy společnost Cihelny Later, a.s. Praha, kontrolovaná skupinou Erste Bank der Oesterreichischen Sparrkassen A.G. (Rakousko) získala významný podíl ve společnosti Later Chrudim, a.s. Chrudim, působící na převážné části území ČR. Tato transakce ve svých důsledcích umožnila zlepšení soutěžního prostředí postupným posílením konkurence proti skupině Wienerberger, která má na trhu ČR stále nejsilnější podíl. V oboru střešní krytiny získala rakouská společnost Ziegelwerke Gleinstätten, GmbH majoritní podíl na základním jmění společnosti Jirčany, a.s., Dolní Jirčany. Rovněž tato akvizice představuje posílení soutěžních pozic proti nejsilnějšímu účastníkovi trhu, kterým je společnost Bramac.

Rafinérsko- petrochemický průmysl, chemický průmysl

Největšími subjekty na trhu ČR zůstaly holdingy Unipetrol, Chemapol Group a Spolchemie.

Ve struktuře rafinérsko - petrochemického holdingu Unipetrol, který má majetkové účasti v akciových společnostech Chemopetrol Litvínov, Kaučuk Kralupy nad Vltavou, Česká rafinérská Litvínov, Benzina a.s. a některých dalších společnostech, nedošlo oproti roku 1997 k žádným podstatným změnám. Vlastníkem majoritního podílu akcií zůstává i nadále FNM.

Koncem 1. pololetí r. 1998 obdržel úřad informaci společnosti C.H.CHEM, která je členem Chemapol Group o sloučení společností FATRA, a.s. Napajedla, TECHNOPLAST, a.s. Chropyně, MCHZ, a.s. Ostrava, FSG, a.s. Zlín se společností SYNTHESIA, a.s. Pardubice. Vzhledem k tomu, že spojení podniků FATRA, TECHNOPLAST, MCHZ a SYNTHESIA s Chemapol Group úřad svými rozhodnutími z r. 1996 povolil a nynější sloučení společností proběhlo v rámci restrukturalizace holdingu Chemapol Group, nepodléhala tato transakce schválení úřadu. Společnost vzniklá sloučením uvedených společností působí na trhu pod názvem Aliachem. Provedenou restrukturalizací uvnitř holdingu Chemapol Group nedošlo ke změně postavení uvedených společností (ani holdingu jako celku) na trhu.

Výrobkům, vyráběným společnostmi sdruženými ve výše uvedených seskupeních, tvoří silnou konkurenci dovážené výrobky velkých zahraničních producentů.

Kvalita soutěžního prostředí v chemickém průmyslu je dobrá.

Prodej pohonných hmot

Na trhu prodeje pohonných hmot (PHM) působí v České republice řada domácích a zahraničních soutěžitelů. Nejvyšší podíl na celkovém obratu dosahovaném na uvedeném trhu měla (podobně jako v uplynulých letech) Benzina, a.s.; v roce 1998 dosahoval její podíl cca 17,5% celkového obratu. V pořadí další soutěžitelé jsou: OMV Česká republika, s.r.o. - cca 6,8% na celkovém obratu, ARAL ČR a.s. - cca 6,7% na celkovém obratu, Shell Czech Republic a.s. - cca 6,6% na celkovém obratu, Benzina, s.p. 5,2% podíl na celkovém obratu dosahovaném na uvedeném trhu.

Celkový počet čerpacích stanic (ČS) se v r. 1998 zvýšil na 1812 (oproti 1761 ČS v r. 1997). S výjimkou Benziny, a.s., která snížila v r. 1998 o 29 ČS (339 ČS k 31.12.1998), většina soutěžitelů na trhu vesměs počet ČS zvyšovala. Největší pohyb nastal u společnosti OMV Česká republika, s.r.o., která koupila síť čerpacích stanic BP (14 ČS) a zvýšila svůj celkový počet na 99 ČS. Společnost PETRA a.s., která měla na konci minulého roku 54 ČS, snížila v průběhu roku 1998 celkový počet o 5 ČS (tyto čerpací stanice nepřevzal žádný z významných soutěžitelů na trhu). Důvodem prodeje ČS Benzina, a.s. byla jejich nízká efektivita ve vztahu k potřebě zejména ekologických investic.

Pořadí soutěžitelů dle počtu ČS k 31.12.1998:

1. Benzina, a.s.	339 ČS
2. Benzina, s.p.	187 ČS
3. OMV Česká republika, s.r.o.	99 ČS
4. Shell Czech Republic a.s.	69 ČS
5. ARAL ČR a.s.	56 ČS
6. CONOCO Czech Republic s.r.o.	49 ČS
6. PETRA a.s.	49 ČS

7. Agip Praha a.s.	39 ČS
8. Slovnaft CS, a.s.	36 ČS
9. ESSO s.r.o.	23 ČS
10.ROBIN OIL, s.r.o.	21 ČS
10.TOTAL Česká republika s.r.o.	21 ČS
Další soutěžitelé pak 20 a méně ČS.	

Nižší podíl Benziny, s.p. na celkovém obratu trhu PHM i přes poměrně vysokou četnost ČS je způsoben nižší technickou úrovní některých ČS (zastaralejší projekty bez potřebného prostorového zázemí, s nemožností rozšíření dalších služeb zákazníkům, a také často ve vztahu k rozvoji obcí a měst s nevhodným umístěním - lokální charakter).

Žádný ze soutěžitelů nedosahoval 30 % podílu na celkovém obratu tuzemského trhu. Soutěžní prostředí se vyznačuje vysokým počtem soutěžitelů, z nichž řada podniká jako fyzické osoby. Cca 800 ČS tak bylo v držení ostatních soutěžitelů, z nichž žádný neměl více než 20 ČS.

Celkově **silné konkurenční prostředí** se vyznačuje určitým trendem ke koncentrování ČS do rukou největších soutěžitelů. Ti však již nemají zájem (v porovnání s obdobím let 92-97, kdy byl největší tlak na získání ČS) o prosté zvyšování počtu ČS, nýbrž vybírají ČS s moderním zázemím a ekonomickou efektivitou (zajímavé umístění ČS, možnost zavedení doplňkových služeb, moderní technické parametry - tj. ty, které jsou v souladu s požadavky ekologie a nevyžadují nutnost investic do technické obnovy). Silný konkurenční boj vyřazuje soutěžitele s menším počtem ČS, pokud nemají čistě lokální odbyt. Investiční bariéry pro vstup na trh jsou vysoké (vybudování ČS představuje i několik desítek mil. Kč, rekonstrukce starých ČS 10-11 mil. Kč, jen likvidace ČS představuje částku cca 2-3 mil. Kč).

U automobilových benzínů došlo v r. 1998 k celkovému poklesu prodeje cca o 8 %. U nafty se prodeje mírně zvýšily - o 2 % oproti r. 1997. Na celkovém objemu prodaných automobilových benzínů se nejvíce podílel bezolovnatý benzín (cca 65,8 % celkového objemu aut. benzínů) podobně jako v r. 1997 (62,5 %). Největší pokles zaznamenal prodej olovnatých benzínů. Podíl dodávek tuzemských výrobců PHM (Česká rafinérská a Paramo) na celkových dodávkách PHM v ČR se snížil. Na tuzemském trhu posílily své postavení konkurenční rafinerie ze zahraničí, dovozy benzínů vzrostly cca o 19 % oproti roku 1997 a k výraznému nárůstu došlo u dovozů nafty. Zahraniční dodavatelé mají příležitostně výhodnější ceny PHM (ÖMV, Slovnaft).

Gumárenský a plastikářský průmysl

K největším společnostem patří Barum Continental spol. s r.o., která má dominantní postavení na trhu pláštěů pro osobní, nákladní a zemědělské automobily. Velkou skupinu podniků gumárenského průmyslu zastřešuje Česká gumárenská společnost, a.s. (dále "ČGS"), pod kterou jsou v rámci divize pneu začleněny společnosti MITAS Praha a.s., OBNOVA Brno a.s. a Obnova - Výrobní závody, spol. s r.o., v rámci divize technické pryže společnosti RUBENA Náchod a.s., Gumokov a.s., Mitas Antikor, spol. s r.o. a dále divize strojírenská, kam náleží společnosti BUZULUK Komárov a.s. Dalšími významnými soutěžiteli na trhu gumárenských výrobků stojícími mimo ČGS jsou zejména Gumárny Zubří, Optimit Odry a další velký počet drobných výrobců. Dovoz je realizován z Rakouska, Německa, Francie, Anglie, Slovinska, Slovenska a dalších zemí. Kvalita konkurenčního prostředí je v uvedeném odvětví dobrá.

V r. 1998 založily Gumárny Zubří a britská firma PCR společný podnik PCR Gumárny a.s. se sídlem v Zubří, který bude vyrábět speciální druhy těsnění pro automobilový průmysl, které byly dosud do ČR výhradně importovány.

Dne 21. září 1998 byla uzavřena smlouva o převodu akcií, na základě které společnost Semperit Technische Produkte GmbH získala 85,49 % všech akcií společnosti Optimit Odry. Úřad spojení podniků povolil.

Farmaceutický průmysl

• Výroba léčiv

Největším tuzemským výrobcem léčiv zůstala i v roce 1998 společnost Léčiva a.s., jejíž podíl na celkovém obratu trhu léčiv činil 12,7 %. Z dalších tuzemských výrobců dosáhl podíl Lachemy a.s. 2,3 % a Galeny a.s. 1,6 % celkového obratu trhu léčiv. V České republice bylo v uvedeném roce registrováno celkem 4949 druhů léčiv, z toho 810 položek připadá na český farmaceutický průmysl, zbytek představují dovozy. Ze zahraničních farmaceutických výrobců působících na trhu ČR nejvyšší podíl (6,9 %) realizovala společnost Slovakofarma. V určitých druzích léčiv mají někteří soutěžitelé na trhu dominantní postavení. Kvalita soutěžního prostředí je na uvedeném trhu dobrá, oproti roku 1997 nedošlo k žádným podstatným změnám.

Změny, jimiž se úřad na uvedeném trhu zabýval:

V průběhu roku 1998 obdržel úřad informaci o uzavření Smlouvy o prodeji akcií mezi FNM a společností Léčiva CZ, a.s. Předmětnou smlouvou nabyla společnost Léčiva CZ 66,6 % podíl na základním jmění společnosti Léčiva a.s. Vzhledem k tomu, že na základě výsledků šetření bylo zjištěno, že podíl obratu na vymezeném relevantním trhu v důsledku spojení podniků nepřesáhl 30 % celkového obratu na daném trhu, spojení nepodléhalo povolení řízení před úřadem. Následně byl úřad informován o úmyslu investičního fondu Warburg Pincus Ventures získat na základě smlouvy s vlastníky společnosti Léčiva CZ majoritní majetkový podíl ve společnosti Léčiva CZ. Spojení rovněž nepodléhalo povolení úřadu.

Úřad posuzoval spojení podniků ke kterému došlo na základě Smlouvy o úplatném převodu 61,85 % akcií společnosti VÚFB uzavřené v květnu 1998 mezi společností Léčiva a.s. a FNM ČR. Při uvedeném spojení došlo k vertikálnímu spojení soutěžitelů, z nichž jeden působí na trhu služeb farmaceutického výzkumu a vývoje (VÚFB) a druhý ve výrobě farmaceutických přípravků (Léčiva a.s.). Oba druhy činností na sebe navazují, přičemž podíl VÚFB na uvedeném trhu služeb přesahuje 30 % celkového obratu dodávek tohoto zboží. Na základě posouzení předložených výhod a analýzy možných dopadů spojení úřad spojení podniků povolil.

Dále úřad posuzoval spojení podniků, ke kterému došlo na základě Smlouvy o koupi a prodeji 100 % akcií Nystepharm a.s., uzavřené v dubnu 1998 mezi ICN Pharmaceuticals, USA a akcionáři společnosti Nystepharm a.s. Společnost Nystepharm byla založena výlučně za účelem nabytí privatizovaného majetku VÚAB. Na společnost Nystepharm současně přešlo oprávnění VÚAB nakládat s psychotropními látkami, tzn. nadále realizovat výrobu efedrinu, dodávat jej na trh a také vyvážet. Po posouzení předložených výhod a provedení analýzy možných dopadů spojení úřad spojení podniků povolil.

• Distribuce léčiv

K 31.12.1998 bylo vydáno 247 oprávnění k distribuci léčiv (z toho bylo aktivních 149 distributorů). 10 největších distributorů - mezi které patří společnosti Phoenix Praha, Prago-pharm Praha, Phoenix, závod Brno, Medicamenta Vysoké Mýto, Pharmos Pchery, Sanitas Říčany, Tamda Ústí nad Labem, Tamda Brno (Moraviapharm), Pharmos Prostějov a Pharmos Ostrava - realizovalo cca 2/3 celkového obrátu dosahovaného na tuzemském trhu léčiv. Žádný ze soutěžitelů nezaujímá na daném trhu dominantní postavení. Konkurenční prostředí na daném trhu lze hodnotit jako dobré.

Trh pevných paliv. Distribuce pevných paliv.

Soutěžitelé, zabývající se těžbou hnědého uhlí, jsou: Mostecká uhelná společnost, a.s. Most, jejíž podíl na celkovém obrátu dosahovaném na trhu pevných paliv v r. 1998 činil 21,9 %, Sokolovská uhelná, a.s. Sokolov (s podílem 9,8 %), Severočeské doly, a.s. Chomutov (s podílem 23,3 %). Lokální význam má těžba lignitu společnosti Lignit Hodonín, s.r.o. (podíl na trhu pevných paliv činil kolem 0,8 %). Producenti černého uhlí jsou OKD, a.s. Ostrava (31,8 %) a Českomoravské doly, a.s. Kladno (7,4 %). Cca 5 % celkového obrátu na trhu pevných paliv představoval dovoz, převážnou část dovozu pak černé uhlí. Na tuzemském trhu se uplatnilo pouze černé uhlí z Polska, jehož cena je výhodnější nežli cena černého uhlí tuzemské produkce, což souvisí s proexportní politikou polské vlády. Z důvodů ochrany zájmů tuzemských producentů je dovoz tohoto uhlí do ČR množstevně omezen vyhláškou č. 560/1991 Sb. na 2 miliony tun ročně do 1.1.2001 (podobně dovoz černého uhlí z Ukrajiny, které však s ohledem na přepravní náklady do ČR již není na trhu schopno konkurovat tuzemské produkci).

Kapitálové změny v r. 1998 na trhu pevných paliv

Oproti roku 1997, kdy byl s výjimkou Českomoravských dolů, a.s. ve všech důlních akciových společnostech majoritním vlastníkem stát, došlo v r. 1998 k změnám vlivem transakcí na kapitálovém trhu.

- Došlo k propojení Severočeských dolů, a.s. Chomutov na ČEZ, a.s.; v současné době drží ČEZ 36,63% akcií SD Chomutov, 54 % akcií drží FNM. Důvodem této aktivity ČEZu byla snaha zajistit si podíl na rozhodování tohoto producenta hnědého uhlí vzhledem k závislosti provozů ČEZu na dodávkách uhlí (probíhajících s významnou úsporou přepravních nákladů).
- FNM ztratil možnost ovlivňovat chování největšího tuzemského producenta černého uhlí - OKD, a.s., neboť rozhodující podíl akcií vykoupený na kapitálovém trhu prodal obchodník s CP společnosti Karbon Invest, a.s., která touto transakcí získala přímou kontrolu nad OKD (k 31.12.1998 Karbon Invest držel 48,5 % akcií OKD, FNM- 46 % akcií).
- Současně došlo k propojení dvou tuzemských producentů černého uhlí - OKD a Českomoravských dolů, a.s. tím, že OKD získal 100 % akcií společnosti K.O.P., která je majoritním vlastníkem ČMD a také Metalimexu a.s. Oba tuzemské producenty černého uhlí tak kontroluje Karbon Invest.
- Úřad se zabýval uvedeným spojením OKD a ČMD; v rozhodnutí o povolení spojení zajistil uloženými závazky a omezeními, aby nedošlo ke zhoršení možností přístupu odběratelů k černému uhlí.

- Karbon Invest rovněž kontroluje Metalimex a jeho prostřednictvím získal též podíl v SU Sokolov (producent hnědého uhlí). SU Sokolov k 31.12.1998: FNM 50 %, Metalimex 36,32 %, město K. Vary 1,36 % akcií. V současné době zvýšil Metalimex svůj podíl na 38 %.

Popsanými transakcemi došlo ke spojení dvou tuzemských producentů černého uhlí a k posílení vlivu této skupiny i v SU Sokolov.

V MUS Most drží FNM 46,28 % a SYNERGO SUISSE CZ a.s. 48,98 % akcií. SYNERGO SUISSE je správcovská společnost, která je pověřena vlastníkem 48,98 % akcií (jímž je americká investiční skupina APPIAN GROUP), výkonem akcionářských práv v MUS. Tato společnost dosud vykonávala akcionářská práva v souladu se zájmy FNM.

Dosud není zpracována jednotná koncepce privatizace důlních společností, v níž by stát definoval, jaké zájmy hodlá při privatizaci zajistit či preferovat (zajištění ekologických a sociálních závazků). Obdobně není dosud vyřešena otázka restrukturalizace OKD. Koncepce privatizace státních podílů v důlních společnostech by měla vycházet z celkové energetické politiky státu, neboť uhlí je stále převažujícím a dosud nejvýhodnějším energetickým zdrojem.

Nově vláda ČR svým usnesením č. 866 ze 16.12.1998 rozhodla snížit již pro rok 1999 roční množství dovozu černého uhlí na 1 223 tis. tun a uložila vydání novely zmíněné vyhlášky č. 560/1991 Sb., která upravuje výši dovozní kvóty této komodity.

Změny v systému distribuce pevných paliv:

Systém distribuce hnědého uhlí nedoznal oproti roku 1997 zásadních změn. Pokud jde o distribuci černého uhlí (i koksu), zůstávají u produkce OKD nadále zachovány přímé obchodní vztahy velkoobdobatelů na Báňskou obchodní společnost, odštěpný závod, (dále jen "BOS"). Pro maloobdobatele budou od r. 1999 prodej zboží z produkce OKD zajišťovat 3 společnosti, z toho jedna vlastní – dceřinná společnost ČMD – Karbonia Kladno, a.s. a dvě na spojeném podniku nezávislé – Tchas, spol. s r.o. a Bohemiacoal spol. s r.o. Distribuce produkce ČMD zůstane s ohledem na navázané vztahy obchodní spolupráce beze změny. OKD **vyhověl podmínce úřadu**, aby distribuce pro velkoobdobatele nevedla přes zdražující distribuční mezičlánek a u maloobdobatelů nedošlo k uzavření toku dodávek prostřednictvím jediného, na OKD nezávislého soutěžitele. Dodržením těchto podmínek úřad povolení spojení podmínil (stanovil v rozhodnutí nezbytná omezení a závazky). Z hlediska hospodářské soutěže jde o koncentrovaný trh.

Hutnictví

Na tuzemském trhu působí tři velké podniky – Třinecké železářny, a.s., Třinec; Nová Huť, a.s., Ostrava Kunčice; Vítkovice, a.s., Ostrava-Vítkovice. Donedávna všechny tři podniky vyráběly surové železo. Na základě ekonomické i ekologické výhodnosti spojených investic vložených do vybudování jediného společného výrobce železa byla výroba surového železa z Nové Hutě (od 1.1.1997) a výroba železa z Vítkovic (od 30.9.1998) převedena do společného podniku Vysoké pece Ostrava, a.s., Ostrava Kunčice, který vznikl na území Nové Hutě. Nová Huť drží 70 % akcií, Vítkovice 30 % akcií Vysoké pece Ostrava. Od 1.10.1998 tak došlo ke snížení počtu tuzemských dodavatelů surového železa na dva (TŽ Třinec a VP Ostrava).

TŽ Třinec, Nová Huť a Vítkovice se setkávají ve výrobě konslitků a válcovaného materiálu za tepla. Nová Huť je také jedním ze dvou tuzemských výrobců koksu (vedle OKD, který koks vyrábí ve své dceřiné společnosti OKK, a.s.). Rozhodující podíl produkce Nové Hutě tvoří materiál válcovaný za tepla, a to dlouhé a ploché výrobky, pásy a plechy. U dlouhých výrobků určených pro další odvětví zpracovatelského průmyslu (strojírenství, stavebnictví) má dominantní postavení na trhu podobně jako TŽ Třinec. U plochých výrobků válcovaných za tepla je jediným tuzemským výrobcem. V tuzemsku neexistuje jiný výrobce ani pro ocelové trubky spirálovitě svařované, pro důlní výztuže a silniční svodidla. V minulosti získala Nová Huť Válcovnu za studena, spol. s. r.o. v Ostravě a rozšířila svůj sortiment o neušlechtilé pásy válcované za studena (v omezených šířkách i tloušťkách). V roce 1998 na základě rozhodnutí vlády získala od FNM kontrolní podíl akcií ve společnosti Válcovny plechu, a.s. Frýdek Místek, čímž rozšířila svůj sortiment na trhu o ploché výrobky válcované za studena a zefektivnila investice vynaložené do modernizace výroby vstupního materiálu pro výrobu plechů válcovaných za studena. Uvedené spojení podniků úřad povolil.

Vítkovice a.s. dominují ve výrobě tlustých plechů, významnou skupinou jsou i dlouhé výrobky válcované za tepla. Ve strojírenské části její výroby dominují lodní hřídele, velké výkvyky a odlitky a dále výrobní celky.

TŽ Třinec konkuruje Vítkovicím zejména u těžkých I/U stavebních profilů. Je monopolním výrobcem kolejnic a podkladnic pod kolejnice. V konstrukční (jemnější) profilové oceli je konkurentem Nová Huť. Uvedené podniky zajišťují cca 2/3 dodávek hutních výrobků na tuzemský trh. Z hlediska hospodářské soutěže jde o silně koncentrovaný trh.

Trh polotovarů z hliníku a hliníkových slitin

Jediným výrobcem uvedeného sortimentu v ČR, který se vyrábí technologií lisování, je společnost ALUSUISSE Děčín, s.r.o. Výrobní sortiment této společnosti zahrnuje hliníkové profily, tyče a trubky. Největší objem z celkové produkce představují hliníkové profily. Dodávky na tuzemský trh činily v r. 1998 z celkové produkce výroby cca 30 %, zbývající část výroby se exportuje. Podíl ALUSUISSE na tuzemském trhu hliníkových profilů v uvedeném roce činil cca 30 %, podíl tyčí cca 65 % a podíl trubek cca 50 %. Konkurenci sortimentu ALUSUISSE představují dovozy výrobků zejména ze Slovenska, SRN, Itálie a Belgie, které jsou cenově často srovnatelné. Dalším faktorem, který ovlivňuje dodávky ze zahraničí, je skutečnost, že uvedené polotovary odebírají také zahraniční společnosti, které působí na trhu ČR a pro svou výrobu si dovážejí polotovary ze zahraničí.

Trh dodávek vody a odvádění a čištění odpadních vod

Uvedené výrobky a služby poskytuje v ČR velký počet nejrůznějších soutěžitelů, kteří provozují infrastrukturní sítě vodovodů a kanalizací na základě smluvních vztahů s jeho vlastníky. Tito soutěžitelé působí každý na místním geografickém trhu, vymezeném územím obcí a měst, u nichž se nachází provozovaná síť; na místním trhu mají zpravidla monopolní (příp. dominantní postavení). Podle objemu vody dodané do veřejné sítě patří mezi největší soutěžitele Pražské vodovody a kanalizace, a.s., Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. (SčVK) Severomoravské vodovody a kanalizace, a.s., Vodovody a kanalizace Jižní Čechy, a.s., Vodárenská akciová společnost a.s. Brno, Brněnské vodárny a kanalizace, a.s., Ostravské vodárny a kanalizace, a.s. Podle objemu fakturované pitné vody dodané do veřejné sítě v roce

1999 byly na prvním místě v ČR Severočeské vodovody a kanalizace, a.s., za nimi následovaly Pražské vodovody a kanalizace, a.s.

Trh vodovodů a kanalizací se vyznačuje značným zájmem zahraničních společností o kapitálovou účast ve společnostech provozujících veřejné vodovody a kanalizace. Zahraniční společnosti však neměly většinou rozhodující podíl akcií. Výjimkou je dosud pouze 98,3% podíl Compagnie Générale des Eaux v Plzeňských vodárnách a kanalizacích, s.r.o. a v Sokolovských VaK, s.r.o. (100 %).

Koncem roku se změnila kapitálová struktura Sč VK: 43,16 % akcií drží WOOD and COMPANY, spol. s r.o., 19,9 % HYDER INVESTMENS B.V. (dříve na trhu pod názvem WELSH WATER) a 34,7 % SVS (vlastník infrastruktury). WOOD and COMPANY je společnost pověřená zastupováním vlastníka akcií – jímž je Compagnie Générale des Eaux, při výkonu akcionářských práv. U Vodovodů a kanalizací Jižní Čechy, a.s. měl podíl ANGLIAN WATER (35,37 %) a dál tento podíl nákupem akcií navýšil, takže v současné době drží 72,58 % (spojení úřad v roce 1999 povolil).

Největší aktivity má na našem území společnost SUEZ LYONNAISE DES EAUX, která má podíl ve Vodárenské akciové společnosti Brno (33,95 %), v Brněnských vodovodech a kanalizacích, a.s. (39,09 %), v Ostravských vodovodech a kanalizacích, a.s. (44,5 %) a Vodovodech a kanalizacích Karlovy Vary, a.s. (49,98 %). V řadě menších společností působí další zahraniční akcionáři - např. GLOSASSANA HOLDINGS, Co. Limited.(Pardubice, Hradec Králové a pod.).

Společnost SUEZ LYONNAISE DES EAUX hodlá rozšířit své aktivity získáním podílu akcií v Severomoravských vodovodech a kanalizacích, a.s. a rozšířit tak svůj vliv i ve společnosti poskytující služby v Severomoravském regionu. V nejbližším období se očekává vstup silného strategického partnera do Pražských vodovodů a kanalizací, a.s., kde projevil zájem o získání akcií také Sč VK.

Automobilový průmysl

V roce 1998 bylo v ČR vyrobeno 416 577 ks motorových vozidel všech tříd, což je o 11 % více než v roce 1997. Z tohoto počtu jich bylo 320 257 kusů vyvezeno do zahraničí a export tak zaznamenal nárůst o 30 %, zatímco prodej na domácím trhu zaznamenal pokles o 18,5 %. Na poklesu prodejů na tuzemském trhu se podílela nepříznivá ekonomická situace a s ní související nižší hospodářský růst a utlumení investic. Ke snížení počtu prodaných vozů na domácím trhu došlo i přes skutečnost, že prodejci jednotlivých značek podporovali odbyt vozů řadou marketingových akcí zaměřených na podporu prodeje, jako např. uvedení akčních modelů vozů za výrazné slevy, doplňování standardních výbav o mimořádné prvky, kupř. mobilní telefony, pojištění v ceně vozu, CCS karta na čerpání benzínu v hodnotě až 10 tis. Kč zdarma atp.

Osobní vozidla

kategorie vozidel:

nižší třída – do 1300 ccm (Daewoo Tico, Fiat Cinquecento, Ford Ka, Renault Twingo)

nižší střední třída –1300 – 1600 ccm (Škoda Felicia, VW Polo, Ford Fiesta, Opel Corsa)

vyšší střední třída od 1800 ccm (VW Passat, Ford Mondeo, Opel Omega, Nissan Primera, Renault Laguna, Peugeot 406)

vyšší třída (Mercedes Benz, BMW, Audi, Volvo)

V kategorii osobních vozidel prodala nejvíce vozů na trhu ČR společnost Škoda Auto, a.s., a to celkem 77 416 osobních vozů. Dalším úspěšným prodejcem byla společnost Ford - (9844 prodaných vozů) a na třetím místě Volkswagen - (6746 vozů). Je třeba zdůraznit, že oproti roku 1997 došlo v odbytu vozů Škoda k propadu o 19%, což je u automobilky Škoda zapříčiněno sníženým zájmem o vůz Škoda Felicia, který má být na konci roku 1999 nahrazen novým modelem postaveným na platformě VW shodné s modelem VW Polo. Tato skutečnost zapříčiňuje opatrnost zákazníků, kteří čekají na nový model (prozatím nemá jméno) a dá se tudíž předpokládat snížený zájem o modelovou řadu Felicia i v roce 1999. Odbyt Fordu klesl oproti minulému roku o 10,5 % a Volkswagenu o 13 %. Vůbec největší pokles prodeje znamenala ruská Lada - 814 prodaných vozů, což je pokles ve srovnání s rokem 1997 o 58 %; dále Seat - 5035 prodaných vozů, pokles o 43 %; Fiat - 4730 prodaných vozů, pokles o 26,3%. Naproti tomu nárůst oproti roku 1997 zaznamenala firma Suzuki - 874 prodaných vozů, nárůst o 112 %; Mercedes Benz - 775 prodaných vozů, nárůst o 245 %; Citroën - 2386 prodaných vozů, nárůst o 4,5 %.

Nákladní vozidla s hmotností nad 3 tuny

Nejvíce vozů v kategorii nákladních vozidel prodal domácí výrobce Daewoo – Avia – 2079 vozů (pokles oproti roku 1997 o 20 %), dalšími úspěšnými prodejci ve sledovaném období byly společnosti Mercedes Benz - 823 vozů (nárůst oproti roku 1997 o 17 %) a Iveco - 738 vozů (nárůst o 3 %). Největší nárůst v prodeji za rok 1998 zaznamenala Scania - 250 vozů (nárůst o 59 %) a Volvo - 282 vozů (nárůst o 67 %). Naopak pokles zaznamenaly vozy Ross - 24 vozů (pokles o 77 %); dále Mitsubishi - 2 vozy (pokles o 75 %) a LDV - 3 vozy (pokles o 67 %).

Autobusy

V kategorii autobusů prodala nejvíce vozidel tuzemská Karosa - 673 autobusů (pokles o 0,9 % oproti roku 1997), následovaná společnostmi SOR - 71 kusů (nárůst o 4,5 %) a Škoda Ostrov - 23 kusů (nárůst o 13%).

Vyhodnocení automobilového trhu

Kriteriální veličina

1. Stupeň koncentrace trhu	1
2. Reziduální složka relevantního trhu	2
3. Fondová náročnost při vstupu na rel. trh	5
4. Inovační dynamika	3
5. Vertikální integrace	5
COMP	16

(COMP 16 = hranice dobrého a málo soutěžního prostředí)

Bankovníctví

Celkový přehled bank působících v České republice k 31. 12. 1998:

Státní peněžní ústav (Konsolidační banka)	1
Banky s převážně českou majetkovou účastí	19
Banky s převážně zahraniční majetkovou účastí	15
Pobočky zahraničních bank	10
Aktivní banky celkem celkem	45
Z toho stavebních spořitelů	6
Banky zaniklé bez likvidace	4
Banky se zvláštním režimem	14

V loňském roce se zpomalila intenzita růstu úvěrů a to především ve skupině velkých bank. Celkový objem poskytnutých úvěrů je vyšší oproti roku 1997 asi o 1,5 procenta. Důvodem pro nízkou úvěrovou aktivitu bank je zejména nedostatek vhodných klientů, kteří by odpovídali zvýšeným nárokům bank na jejich kvalitu z hlediska návratnosti poskytnutých úvěrů. Celkový objem primárních vkladů se zvýšil oproti roku 1997 o necelá dvě procenta. Na růstu vkladů se rozhodujícím způsobem podílejí vklady obyvatelstva, vklady podnikové sféry mají silně klesající tendenci. Velké a malé banky s převážně českou majetkovou účastí pokrývají své aktivity převážně z primárních vkladů, naproti tomu zahraniční banky a pobočky zahraničních bank ve větší míře doplňují primární zdroje z mezibankovního trhu.

Podíl jednotlivých skupin bank na základních ukazatelích bankovního sektoru k 31. 12. 1998

	Úvěry (%)	Vklady (%)
velké banky	61,05	70,73
zahraniční banky vč. poboček.	19,98	15,09
ostatní banky	17,39	7,21
stavební spořitelny	1,58	6,97

Postavení velkých bank (Komerční banka, a.s., Česká spořitelna, a.s., ČSOB, a.s. a IPB, a.s.) se v loňském roce celkově oproti roku 1997 mírně oslabilo. K výraznějšímu snížení podílu na trzích úvěrů i vkladů došlo u KB, a.s. a ČS, a.s. Naproti tomu podíl IPB, a.s. na obou trzích vzrostl o několik procent. ČSOB, a.s. si udržela přibližně stejné postavení jako v roce 1997.

Rozhodujícím prvkem charakterizujícím vývoj bankovního trhu je **narůstající význam zahraničních bank**. Nejvyšší nárůst podílu zaznamenaly zahraniční banky a pobočky zahraničních bank u úvěrů, kde jejich podíl dosahuje téměř dvacet procent. Postupně se zvyšuje i jejich podíl na vkladových produktech, který je však stále výrazně nižší.

Malé české banky zauímají s necelými 5 procenty na celkové bilanční sumě **okrajovou pozici v bankovním sektoru**. V loňském roce bylo do stabilizačního programu pro malé

banky, který spočívá především v odkupu nekvalitních aktiv Českou finanční, zapojeno celkem šest bank: Banka Haná, Moravia banka, Expandia Banka, Foresbank, Universal banka a Pragobanka. Poslední dvě jmenované banky byly pro zásadní neplnění stanovených limitů vyloučeny v průběhu roku 1998 ze stabilizačního programu a následně jim bylo ČNB odňato i povolení působit jako banky.

V roce 1998 došlo k prodeji podílu státu v IPB, a.s. japonské finanční společnosti Nomura. V této záležitosti bylo vydáno rozhodnutí úřadu o povolení spojení podle ustanovení § 8a odst. 2 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. V loňském roce došlo rovněž k prodeji zdravé části Agrobanky Praha a.s., pátého největšího finančního ústavu v ČR, společnosti General Electric Capital Corporation, čímž vznikl nový subjekt GE Capital Bank, a.s. Dále došlo ke spojení podniků Vereinsbank (CZ) a.s. a Hypo – Bank CZ, čímž vznikl nový subjekt HypoVereinsbank CZ a.s., jako důsledek spojení podniků Bayerische Vereinsbank AG, Mnichov a Bayerische Hypotheken und Wechsel – Bank AG, Mnichov. Podobným procesem prošly i peněžní ústavy Creditanstalt, a.s. a Bank Austria (ČR), výsledkem jejichž spojení vznikla Bank Austria Creditanstalt Czech Republic, a.s. Tato spojení nepodléhala povolení úřadu.

Dále se **posiluje podíl stavebních spořitelů** u vkladových produktů, jejichž podíl na celkových vkladech v bankovním sektoru je téměř sedm procent. Na trhu úvěrů je podíl těchto stavebních spořitelů nadále zanedbatelný, i když i tam lze vysledovat určitý růst. Vedoucí pozici v tomto sektoru bankovníctví si nadále udržuje Českomoravská stavební spořitelna.

V letošním roce lze očekávat další růst podílu zahraničních bank na českém bankovním trhu a to jak v úvěrech tak ve vkladech. Do rozhodující etapy pravděpodobně vstoupí v roce 1999 **dokončení privatizace** podílů, které stát vlastní prostřednictvím Fondu národního majetku v **ČSOB, Komerční bance a České spořitelně**. Nejdříve lze přitom očekávat prodej 66% procent akcií ČSOB a to jednomu z vytypovaných zahraničních subjektů. Nejvíce nejasnou se jeví budoucnost malých bank, u nichž vystupují jako nejpravděpodobnější varianty spojení s některými většími subjekty nebo zánik.

Celulózo-papírenský průmysl

V roce 1998 povolil ÚOHS dvě spojení podniků v tomto odvětví. Spojení podniků KARTON MORAVA, spol. s r. o. a nizozemské společnosti Kappa Packaging B.V. bylo povoleno bez podmínek. KARTON MORAVA, spol. s r. o. působí na trhu vlnitých lepenek společně s tuzemskými konkurenčními společnostmi BUPAK Obaly a. s. České Budějovice, Model Obaly a. s. Opava, Obalex s.r.o. Jílové a dovozci. Na relevantním trhu vlnitých lepenek působí také od června 1998 nově vzniklá společnost AssiDoman Packaging Česká republika s.r.o.

Rozhodnutí úřadu o povolení spojení tuzemských subjektů BIOCEL a. s. Paskov a Jihočeské papírny, a. s. Větrní nabylo právní moci v červnu 1998. Spojení však není dosud realizováno z důvodu žaloby jednoho z drobných akcionářů na neplatnost usnesení valné hromady o spojení podniků. Nicméně společnosti BIOCEL a Jihočeské papírny spolupracují. Jihočeské papírny připravují tříetapovou rekonstrukci stroje na výrobu SC papírů v objemu investic celkově za 1,5 miliardy korun. Také na realizaci záměru výstavby “tissue” stroje (výroba hygienických papírů) se obě společnosti připravují. Recese v oblasti celulózy a papíru na světových trzích však dosud trvá, ovlivňuje hospodářské výsledky obou podniků a způsobila dočasné pozastavení realizace technicky již připraveného projektu.

Mezi největší tuzemské papírenské společnosti působící na relevantním trhu lze zařadit společnost AssiDoman, SEPAP a. s. Štětí (vyrábí bělenou a nebělenou sulfátovou buničinu,

pytlový papír, balicí papíry a lepenky), MODEL OBALY a. s. Opava a BUPAK OBALY a. s. České Budějovice (vlnitou lepenku), Norske Skog Štětí a. s. Štětí (novinový papír), Jihočeské papírny, a. s. Větrní (balicí papíry, tiskové a hygienické papíry) a Olšanské papírny akciová společnost, Olšany (tenké tiskové papíry). Konkurenční prostředí na daném trhu je dobré.

Z informací, které má úřad k dnešnímu dni k dispozici, vyplývá, že v oblasti celulózopapírenského průmyslu převažuje dovoz výrobků nad vývozem, nicméně oproti roku 1997 se zvýšil dovoz o 14,8 % a vývoz o 21,8 %, což je možno hodnotit pozitivně.

Pojišťovnictví

V roce 1998 mělo souhlas k činnosti 41 komerčních pojišťovacích ústavů. Na trhu České republiky působilo 39 subjektů, z toho 32 akciových společností a 7 organizačních složek. Z akciových společností je 18 založeno výhradně českým kapitálem, 10 zahraničním kapitálem a 4 pojišťovny jsou vytvořeny účastí smíšenou - tuzemskou i zahraniční. Povolení k činnosti bylo odňato jedné společnosti – Pojišťovně Morava, a. s.

Z 39 pojišťoven je 17 univerzálních - poskytují životní i neživotní pojištění, 4 pojišťovny poskytují životní pojištění a 18 pojištění neživotní.

Podle informací České asociace pojišťoven je v současné době na trhu **více než 200 pojistných produktů**. Úřad sledoval stav konkurenčního prostředí na trzích havarijního pojištění soukromých motorových vozidel a motorových vozidel podnikatelů, na trhu pojištění domácností a na trzích úrazového pojištění a pojištění životního.

Vývoj počtu soutěžitelů v pojišťovnictví v letech 1993-1998

Pojišťovací služby	Počet ústavů					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Havarijní pojištění soukromých motorových vozidel	7	3	7	15	16	20
Havarijní pojištění motorových vozidel podnikatelů		8	9	15	17	21
Pojištění domácností	3	10	11	16	18	20
Úrazové pojištění	nesledováno	14	15	14	18	21
Životní pojištění				14	18	19

Vývoj postavení České pojišťovny a. s., vyjádření v % tržního podílu v letech 1992-1998

Druh pojištění	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Havarijní pojištění soukromých motorových vozidel	99,4	98,9	91,3	52	41	47	43 *

Havarijní pojištění motorových vozidel podnikatelů			60,6	77	70	53	
Pojištění domácností	99,9	99,6	81,2	85	75	72	70
Úrazové pojištění	nesledováno		77,6	72	65	73	74
Životní pojištění					86	77	60

* Vzhledem k tomu, že několik pojišťoven nesleduje havarijní pojištění soukromých motorových vozidel a motorových vozidel podnikatelů jako zvláštní ukazatel, nýbrž jako celek, úřad hodnotil trh havarijního pojištění motorových vozidel jako celek.

Hodnoty Herfindahl-Hirschmanova indexu (body) a veličiny COMP v roce 1997 a 1998 na jednotlivých relevantních pojistných trzích

	1997		1998	
	HHI	COMP	HHI	COMP
Havarijní pojištění soukromých motorových vozidel	2634	13	2457*	13*
Havarijní pojištění motorových vozidel podnikatelů	3340	13		
Pojištění domácností	5297	13	5077	13
Úrazové pojištění	6017	15	5551	13
Životní pojištění	3997	15	3904	13

* Vzhledem k tomu, že několik pojišťoven nesleduje havarijní pojištění soukromých motorových vozidel a motorových vozidel podnikatelů jako zvláštní ukazatel, nýbrž jako celek, úřad hodnotil trh havarijního pojištění motorových vozidel jako celek.

Z analýz úřadu vyplynulo, že v roce 1998 na trhu **pojištění soukromých motorových vozidel** se zvýšil počet soutěžitelů z 16 v roce 1997 na 20 subjektů v roce 1998, na trhu **pojištění motorových vozidel podnikatelů** se počet soutěžitelů rovněž zvýšil, a to ze 17 v roce 1997 na 21 subjektů. Vzhledem k tomu, že několik pojišťoven ve svých analýzách nerozlišuje pojištění soukromých motorových vozidel a motorových vozidel podnikatelů jako zvláštní ukazatel, hodnotil úřad trh **havarijního pojištění motorových vozidel** jako celek. Na trhu havarijního pojištění motorových vozidel zaujímají tři nejsilnější subjekty - Česká pojišťovna a.s., Česká Kooperativa, družstevní pojišťovna, a. s. a Allianz pojišťovna, a. s. dohromady tržní podíl 74 %. Podíly dalších čtyř soutěžitelů - ČS-ŽIVNOSTENSKÁ POJIŠŤOVNA, a. s., IPB Pojišťovna, a. s., Generali Pojišťovna a. s. a Moravskoslezská KOOPERATIVA, družstevní pojišťovna, a. s. - se pohybují v rozmezí 4 až 6 %, celkem zaujímají 20 % trhu. Podíly ostatních soutěžitelů se pohybují v rozmezí do 3 %. Z pohledu ochrany hospodářské soutěže se stále jedná o trh s málo soutěžním prostředím. Je ovšem třeba konstatovat, že tržní podíl nejsilnějšího subjektu, kterým zůstává Česká pojišťovna a. s., se trvale snižuje.

Relevantní trh **pojištění domácností** je málo soutěžní a je stále ovlivňován působením společnosti Česká pojišťovna a. s., která zaujímá 70 % trhu. Tržní podíly dalších 4 subjektů - Česká Kooperativa, družstevní pojišťovna, a. s., IPB Pojišťovna, a. s., ČS-ŽIVNOSTENSKÁ POJIŠŤOVNA, a. s. a Allianz pojišťovna, a.s.- se pohybují v rozmezí 3 až 7 % a dohromady zaujímají 19 % trhu. Každý z dalších 6 subjektů - zaujímá tržní podíl v rozmezí 1 až 2 %. Ostatní pojišťovny zaujímají podíly v rozmezí do 1 % trhu. Počet soutěžitelů, působících v České republice na trhu pojištění domácností se v roce 1998 zvýšil na 20 pojišťoven oproti 18, působících na trhu České republiky v roce předchozím.

Kvalita soutěžního prostředí **úrazového pojištění** není dobrá. Přetrvává dominantní postavení společnosti Česká pojišťovna a. s. Tři nejsilnější subjekty působící na relevantním trhu úrazového pojištění, a to Česká pojišťovna a. s. První americko-česká pojišťovna, a. s. a Allianz pojišťovna, a. s., zaujímaly dohromady 83 % trhu. Tržní podíl každého z dalších čtyř subjektů – Česká Kooperativa, družstevní pojišťovna, a. s., Generali Pojišťovna a. s., ČS-ŽIVNOSTENSKÁ POJIŠŤOVNA, a. s. a Moravskoslezská KOOOPERATIVA, družstevní pojišťovna, a. s. se pohybuje v rozmezí 2 až 3 % trhu; celkem tyto čtyři subjekty zaujímaly 11 % trhu. Ostatní subjekty na trhu působí s tržním podílem do 2 %. Počet subjektů, poskytujících v roce 1998 v České republice úrazové pojištění se zvýšil z 18 v roce 1997 na 21.

Životní pojištění poskytovalo v roce 1998 v České republice 19 pojišťoven, oproti 18 v roce předchozím. Tři nejsilnější pojišťovny - Česká pojišťovna a. s., IPB Pojišťovna, a. s. a Nationale-Nederlanden, životní pojišťovna, zaujímaly dohromady na tomto trhu tržní podíl 83%. Další čtyři pojišťovny – První americko-česká pojišťovna, a. s., Allianz pojišťovna, a. s., Moravskoslezská KOOOPERATIVA, družstevní pojišťovna, a. s. a Generali Pojišťovna a. s. - dosahovaly na trhu tržní podíl v rozmezí 2 až 4 %; celkem tyto čtyři subjekty zaujímaly 12 % trhu. Každá z ostatních pojišťoven zaujímala tržní podíl do 2 %. Z pohledu ochrany hospodářské soutěže se jedná o trh s málo soutěžním prostředím.

Pokud se jedná o **zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla** (tak zvané povinné ručení), doposud monopolně zajišťované společností Česká pojišťovna a. s., je připravovaná změna zákona od 1. ledna roku 2000, která umožní vytvoření konkurenčního prostředí zavedením povinně smluvního pojištění.

Sklářský průmysl

V roce 1998 došlo ve sklářském průmyslu k pěti spojením podniků. Povolení ke spojení bylo uděleno německé společnosti VETROTEX Deutschland GmbH, která získala 90% akcií společnosti VERTEX, a. s. Litomyšl.

Dále úřad povolil tři spojení podniků se stanovením omezení a závazků, nezbytných pro ochranu hospodářské soutěže.

Šlo o spojení společností :

- BOHEMIA CRYSTALEX TRADING a. s., Praha a CRYSTALEX a. s, Nový Bor. Povolení úřad podmínil omezeními - zachování dodávek nápojového skla a ostatního stolního nádobí ze sodnodraselného skla z produkce společnosti CRYSTALEX a. s, na trh České republiky a podmínka finančního zajištění podnikatelského záměru a záměru podpory exportu. Podmínka zachování dodávek je stanovena na dobu 10 let, přičemž po datu vstupu České republiky do EU s ohledem na možné změny konkurenčního prostředí může úřad další trvání této podmínky opětovně posoudit.
- BOHEMIA CRYSTALEX TRADING a.s., a SKLÁRNY KAVALIER, a.s. Povolení úřad **omezil podmínkami** zachování výroby kuchyňského nádobí z varného skla ve společnosti SKLÁRNY KAVALIER, a.s a zachování dodávek tohoto zboží na trh České republiky. Obě podmínky mají časové omezení do data vstupu České republiky do Evropské Unie.
- BOHEMIA CRYSTALEX TRADING a. s., Praha a Sklo Bohemia, a.s, Světlá nad Sázavou. Povolení úřad podmínil omezeními - zachování dodávek nápojového skla a ostatního stolního nádobí z olovnatého skla z produkce společnosti a Sklo Bohemia, a.s. na trh České republiky a podmínka finančního zajištění podnikatelského záměru a záměru podpory exportu. Podmínka zachování dodávek je stanovena na dobu 10 let, přičemž po da-

tu vstupu České republiky do EU s ohledem na možné změny konkurenčního prostředí může úřad další trvání této podmínky opětovně posoudit.

V roce 1998 úřad posoudil spojení podniků, k němuž došlo získáním 51 % obchodního podílu německé obchodní společnosti BOHEMIA CRISTAL, Handelsgesellschaft m.b.H., společností CRYSTALEX a. s. Nový Bor. Vzhledem k tomu, že účinky tohoto spojení podniků se projevují pouze na zahraničním trhu, nepodléhá spojení uvedených podniků povolení Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.

Z hlediska ochrany hospodářské soutěže úřad posuzuje relevantní trh sklářských výrobků v České republice jako otevřený a dobře strukturovaný trh s rozsáhlou nabídkou tuzemského i zahraničního zboží v různých cenových kategoriích. České výrobky sklářského průmyslu si udržují konkurenceschopnost nejen na domácím trhu, kde úspěšně konkurují dováženému sortimentu, ale i na trzích zahraničních. Soutěžní prostředí v odvětví úřad hodnotí jako dobré.

Sdělovací prostředky

Rozhlas

V roce 1998 nedošlo k podstatným změnám na trhu rozhlasového vysílání. Počet vysílajících subjektů na regionálním lokálním i celostátním trhu je stabilizovaný. I nadále dochází k propojování regionálních rozhlasových stanic ve sféře programové, know-how, obchodní (prodej reklamy) atp.

Celoplošně vysílá Český rozhlas (ze zákona) a na základě licence Frekvence 1, Rádio Alfa a Rádio Svobodná Evropa. Konkurenční prostředí v dané oblasti lze označit za dobré.

Kriteriální veličina

1. Stupeň koncentrace trhu	5
2. Reziduální složka relevantního trhu	3
3. Fondová náročnost při vstupu na rel. trh	3
4. Inovační dynamika	3
5. Vertikální integrace	5
COMP	19 - dobré soutěžní prostředí

Televize

Rok 1998 je charakterizován setrvalým stavem v počtu televizních stanic. V roce 1998 zabezpečovaly televizní vysílání veřejnoprávní Česká televize, a to na dvou vysílacích okruzích ČT 1 a ČT 2, ČNTS Nova a FTV Premiéra, která se přetransformovala na TV Prima.

Kriteriální veličina

1. Stupeň koncentrace trhu	5
2. Reziduální složka relevantního trhu	1
3. Fondová náročnost při vstupu na tel. trh	2

4. Inovační dynamika	3
5. Vertikální integrace	5
COMP	16 - hranice dobrého a málo soutěžního prostředí

Posouzení postavení na trhu jednotlivých médií

U rozhlasu a televize se podíl na trhu určuje ze sledovanosti toho či onoho média - v rozhlasu z poslechovatelnosti jednotlivých stanic a u televize ze sledovanosti jednotlivých TV stanic. Jiné metody jako např. zisk z reklamy se užívají pouze orientačně vzhledem ke skutečnosti, že množství reklamy je u veřejnoprávních médií omezeno a ve vzájemném srovnávání nejsou tyto veličiny objektivní.

Poslechovatelnost a sledovanost jednotlivých stanic:

Sledovanost TV:	Nova	56,7 %
	ČT 1	23,5 %
	Prima	10,7 %
	ČT 2	4,8 %
	Ostatní	4,3 %

Poslechovatelnost rozhlasových stanic

ČRO 1 Radiožurnál	16,4 %
Rádio Alfa	16,3 %
Frekvence 1	11,2 %
ČRO 2	7,3 %
ČRO 6 - Svobodná Evropa	1,3 %
Vltava	1,1 %

Tisk

V roce 1998 nedošlo k podstatným změnám v oblasti tisku. Trh deníků s celorepublikovou působností tvoří 10 deníků. Žádný z těchto deníků nemá dominantní postavení na trhu. Některé deníky jsou vydávány i ve více mutacích s regionální textovou i inzertní přílohou.

Na trhu tisku je v současné době dobré konkurenční prostředí.

Kritériální veličina

1. Stupeň koncentrace trhu	5
2. Reziduální složka relevantního trhu	5
3. Fondová náročnost	3
4. Inovační dynamika	5
5. Vertikální integrace	5
COMP	23 - dobré soutěžní prostředí

Podíly na trhu (v %) celostátních a regionálních deníků

Pořadí	Titul	Podíl na trhu v %
--------	-------	----------------------

1.	MF Dnes	22,2
2.	Blesk	15,5
3.	Právo	13,9
4.	ZN Zemské noviny	6,8
5.	SD-Severočeské noviny	5,5
6.	Plzeňský deník	4,9
7.	Sport	4,1
8.	Lidové noviny	4,0
9.	Hradecké noviny	3,5
10.	Slovo	3,4
11.	Hospodářské noviny	3,0
12.	Jihočeské listy	2,9
13.	Den	2,9
14.	Večerník Praha	2,8
15.	Mor. slez. noviny Svoboda	2,3
16.	Moravské noviny Rovnost	2,2

Mléko

Na trhu s mlékem a mléčnými výrobky pokračoval v roce 1998 trend snižování počtu mlékáren. Důvodem byla - jako v minulosti - špatná ekonomická situace těchto subjektů a tím i neschopnost obstát v silném konkurenčním prostředí. V současné době na trhu působí 75 mlékáren, což je o pět méně než v roce 1997.

Tento trh lze z hlediska kvality soutěžního prostředí i nadále, přes určité snížení počtu soutěžitelů, považovat za trh s dobrým konkurenčním prostředím, kde působí velký počet soutěžitelů.

Z hlediska kontroly koncentrace na tomto trhu úřad v roce 1998 povolil spojení francouzské společnosti Bongrain s mlékárnou TPK Hodonín a závodem Velký Valtínov. Fúze podléhala povolení úřadu, protože společnost Bongrain již kontroluje mlékárny Pribina Příbrav a Povltavské mlékárny Sedlčany a na trhu plísňových sýrů (Hermelín) je její podíl vyšší než 30%. Spojením s mlékárnou TPK Hodonín a závodem Velký Valtínov se postavení společnosti Bongrain výrazně neposílilo, proto byla fúze povolena.

Přesto, že na počátku roku 1998 nasadily mlékárny dodavatelům výrazněji vyšší ceny oproti roku 1997, nepříznivý vývoj cen v dalších měsících a zejména v závěru roku způsobil, že průměrná nákupní cena mléka v prosinci 1998 je stejná, jako v prosinci roku 1997. Průměrná cena za veškeré mléko nakoupené v roce 1998 činí 7,88 Kč za litr a je o 0,58 Kč za litr (o 7,95%) vyšší než byl průměr roku 1997. V roce 1998 se nakoupilo 2 448 941 tis. litrů mléka, což je o 2,62 % více než za rok 1997.

Jestliže se v roce 1998 oproti roku 1997 pouze mírně snížila výroba konzumního mléka, výrazně se změnila struktura jeho sortimentu. Pasterizované mléko si svoji bývalou pozici udržuje pouze v některých regionech, jeho výroba poklesla zhruba o 20 %. Naopak vzrostla výroba trvanlivého mléka o 32 %. K významné změně došlo ve struktuře výroby a spotřeby mléka podle obsahu tuku. Výrazně se zvýšil podíl konzumního nízkotučného mléka s obsahem tuku do 1 %, a to z 16,2 % v roce 1997 na 24,4 % v roce 1998. Rozhodující měrou k tomu přispělo trvanlivé mléko, u jehož nízkotučné varianty s obsahem tuku do 1% došlo ke zvýšení objemu výroby ze 46,2 mil. litrů v roce 1997 na 77,7 mil. litrů v roce 1998, což představuje nárůst o 68,2 %. Jogurty vykázaly v indexu 1997/98 mírný pokles domácí výroby a v důsledku cenových relací značně stoupl jejich dovoz, který převýšil jejich export.

Výroba másla se zvýšila o 3,6 %, což při celoročně vyrovnaném nákupu mléka svědčilo o nižším objemu mléčného tuku zpracovaného v tomto období do výroby ostatních konzumních výrobků, jejichž výroba se snížila. Prodej másla se vlivem vyšších maloobchodních cen a masivní reklamy na levnější rostlinné tuky postupně snižuje. Podíl dovozu mlékárenských výrobků na domácí spotřebě se v letech 1995-1998 pohyboval v rozmezí 5,4 % až 7,3 %.

Pivo

V roce 1998 došlo na trhu s pivem k výrazné změně ve vlastnických vztazích. Na základě vstupu společnosti Nomura Europe do IPB získala společnost Nomura Securities kontrolu nad Pivovary Plzeňský Prazdroj a Radegast, čímž došlo k faktickému spojení těchto dvou pivovarů. Kromě toho na trhu s pivem byly uzavřeny čtyři pivovary – přičemž samostatný pivovar byl uzavřen jediný, ve Vsetíně, provozovaný spol. s r.o. Ostravia. Na druhé straně ale byly uvedeny do provozu i nové malé pivovary. Ze zbylých tří uzavřených pivovarů jsou dva ze skupiny Pražské pivovary, a.s. (První pražský měšťanský pivovar Praha-Holešovice a Pivovar Vratislavice nad Nisou) a Pivovar Jarošov, který patřil společnosti Pivovary a sodovkárny Brno, a.s. Znamená to, že počátkem r. 1999 je na trhu ČR 57 činných pivovarů.

Podpora návrhu změny propočtu spotřební daně diferencovaným způsobem dle stupňovitosti piva, což znamená pevnou částkou vztaženou na hektolitr a na stupeň (princiálně se blížíci praxi v zemích EU a kterou již dříve ÚOHS podpořilo) se začíná projevovat na soutěžním chování pivovarů ve způsobu směřování dodávek piva na trh. Velké pivovary se zaměřují na dodávky do obchodních řetězců a na exporty. Malé pivovary si budují pozice pro své značky v regionech a vlastním závozem piv na menší prodejny. Z pohledu jednotlivých malých pivovarů se jedná o zlomky procent z celkového výstavu v ČR, ale při vhodném způsobu distribuce, propagace a osvěty mezi spotřebiteli může být malý pivovar ziskový, jelikož výstavem speciálních piv světlých i tmavých s koncentrací extraktu nad 13%, nebo např. s výrobou pšeničného svrchně kvašeného piva, se výrobky malých pivovarů dostávají do vyšší cenové oblasti, než pivo prodávané v obchodních řetězcích. Prodej v obchodních řetězcích je charakteristický vysokým podílem nízkostupňových piv, při uplatnění nízké akční ceny. Tento způsob prodeje představuje, v kategorii prodeje lahvových piv, více jak 60 procent z prodaného množství. V roce 1998 úřad zasáhl v případě výhradního nákupu piva, když svým rozhodnutím odblokoval 7480 provozoven, které byly vázány k výhradnímu odběru piva od Plzeňského Prazdroje. U dalších 4400 provozoven byla v důsledku zásahu úřadu časově omezena doba platnosti odběru značka Radegast. Tímto zásahem úřadu byla značně narušena bariéra vstupu ostatních pivovarů do provozoven pro prodej a konzumaci piva v ČR. V ČR je podle agentury Auer Nielsen Research CZ 22709 provozoven pro prodej a konzumaci piva (z toho 9466 restaurací, 6462 hospod, dále bary, bufety, jídelny, vinárny, kavárny a rychloobčerstvení).

V loňském roce došlo **k poklesu exportovaného množství piva**, oproti předešlým roků, což bylo způsobeno jednak zhroucením ruského trhu, omezením možnosti vyvázet pivo na Slovensko a ochrannářskými snahami některých zemí, jako např. Polska, které na české pivo uvalilo třikrát vyšší clo než na pivo ze zemí EU.

Prací prostředky

Prací prášky a aviváže se zařazují do kategorie výrobků pod názvem domácí čističe (nebo prostředky bytové chemie). Do této kategorie kromě dvou výše zmíněných skupin výrobků patří: toaletní čističe, okenní čističe, univerzální domácí čističe, přípravky na mytí nádobí, prostředky do automatických myček nádobí, prostředky na mytí koberců a prostředky na mytí nábytku.

Celkový podíl tří největších výrobců a dovozců pracích prášků a aviváží, společností Procter&Gamble, Henkel a Benckiser a jejich značek na trhu České republiky se pohybuje za hranicí 80%.

Kromě výše zmíněných firem vyrábí prací prášky a aviváže více jak deset tuzemských společností, významnějších dovozců je rovněž více než deset.

I když oproti minulým rokům nedošlo k výrazným změnám v oblasti maloobchodního prodeje pracích prášků, pak to již nelze říci o jednotlivých segmentech trhu, při dělení dle velikosti spotřebitelského balení.

Český spotřebitel oproti zvyklostem v zemích EU po desetiletí preferoval balení pracích prášků – 600 g krabice. Vlivem zvýšené četnosti nákupů českého spotřebitele v prodejnách typu supermarket, se během roku 1997 výrazně snížil podíl tohoto balení z obvyklé jedné třetiny struktury prodeje pod 20 %. V současnosti jsou tato drobná balení pracích prášků vytlačována z trhu baleními 2,4 kg – Polybag, která se v minulých letech prodávala v objemech z celkové struktury kolem 20 %, a dalším typem obalu pod označením 3,6 kg – box.

V ČR se v roce 1998 prodalo v maloobchodě celkem 58 800 000 kg pracích prášků v celkové hodnotě 3,1 mld. Kč. Vedle tradičních a zavedených českých značek, jako např. Tix - Procter&Gamble, Palmex - Henkel, Colon - Benckiser, se prosazují i značky mezinárodní – jako např. Lanza, Persil, Ariel.

V roce 1998 na trhu pracích prášků výrazně zvýšila svůj podíl česká společnost DEDRA Náchod, s.r.o., která vyrábí značky DEDRA exclusive a MONDO universal. Toho dosáhla výraznou reklamou v mediálních prostředcích a propagací v místě prodeje formou stojanů a displejů; a především patentovanou firemní recepturou DIC, která výjimečným způsobem zabraňuje poškozování barev.

Na rozdíl od pracích prášků oproti roku 1997 zaznamenaly aviváže nárůst prodeje asi o 20%. Jestliže u pracích prášků je poptávka stabilní a dlouhodobá, pak doplňkové aviváže rozšiřují poptávku z důvodu vyšší pravidelné a nové spotřeby. Důkazem zvýšeného zájmu o koupi aviváže je narůstající meziměsíční objem prodejů o 10-15 % u některých typů obchodních jednotek. Celková spotřeba aviváží v České republice v roce 1998 činila 25,5 mil. litrů, což ve finančním vyjádření představuje objem ve výši 738 mil. Kč. Typickým pro tento trh je odklon od běžných aviváží (normální hotový produkt) ke koncentrovaným. Když v roce 1996 na trhu koncentráty představovaly 39%, pak v roce 1998 je to již 62% objemu trhu. Dá se předpokládat, že se i u této komodity projeví nasycenost trhu, kdy se již nebudou realizovat tak výrazné meziroční nárůsty v prodeji aviváží jako v posledních letech.

Cigarety

Dominantní postavení na trhu s cigaretami dlouhodobě zaujímá společnost Tabák, a.s., která je jediným výrobcem na území ČR, vybaveným kompletním systémem na zpracování

tabáku. Společnost Philip Morris získala firmu Tabák v roce 1992, kdy se svou strategickou investicí ve výši 420 mil. USD stala vlastníkem 77,6% akcií Tabáku. Podnik se špičkovou výrobní kapacitou je schopen vyrábět své produkty v nejvyšší světové kvalitě. Továrna v Kutné Hoře byla vybudována tzv. na zelené louce a stala se nejmodernějším centrem výroby tabákových produktů nejen v České republice, ale ve střední Evropě vůbec.

Zákon č. 303/1993 Sb., o zrušení státního tabákového monopolu, sice přinesl v prvních letech příliv nových soutěžitelů – výrobců cigaret na trhu ČR, někteří zahájili výrobu cigaret z dovezeného tabáku (výroba typu “make-pack”), ale ti se na trhu výrazněji neprosadili, jelikož jim chyběly po zavedení technologií finanční prostředky pro podporu nových značek.

A tak jestliže v roce 1997 došlo ke snížení počtu soutěžitelů právě tím, že některé z těchto firem, snažících se proniknout na trh ČR, ukončily činnost (to se týká nejen výrobců, ale i některých dovozců, kteří se se svými, ve světě oblíbenými značkami, na trhu ČR neprosadili a tento trh opustili), pak rok 1998 byl charakteristický tím, že se u společnosti Tabák, a.s., snížila výroba pro trh České republiky a společnost výrazně zvýšila vývozy; zvýšený objem exportů je dán tím, že společnosti Tabák, a.s., byl zvýšen objem zakázek od majoritního vlastníka společnosti firmy Philip Morris, určený pro západní trhy a vyšší podíl cigaret oproti předchozím letům společnost vyvezla na Slovensko.

Na trh ČR se umístil vyšší objem cigaret z dovozu (o více než 100% oproti r. 1997), zejména ze Slovenska (55% z celkového objemu dovozů). Vývozem cigaret z ČR se zabývalo v roce 1998 osm společností, dovozních společností bylo 28. Zvýšil se zájem o některé značky, např. Prince, dovozní společnosti DanCzek; svůj podíl na trhu zvýšila i značka West společnosti Reemtsma - (dovozy z výroby na Slovensku – společnost mj. na trh ČR dodává i značky Mars, Dalila, Astor). Společnost B.A.T. zvýšila podíl značkou Lucky Strike a Trumf (dalšími dodávanými značkami této společnosti jsou HB, Krone). Výrazný posun na trhu znamenala i značka Golden American dovozní společnosti Rothmans (známá i dalšími značkami Dunhill a Peter Stuyvesant).

Oproti předchozím letům se zvýšil jednak počet dovozních společností na trhu ČR, jednak celkový objem dovozů. Export cigaret je v roce 1998 více jak třiapůlkrát vyšší než dovozy ve sledovaném období.

Víno

Z hlediska posouzení kvality soutěžního prostředí je nutné na tomto trhu rozlišovat jeho jednotlivé segmenty, které jsou dané skutečností, že spotřebitel rozlišuje jednotlivé druhy vín. Z tohoto důvodu se trh s vínem dále člení na subtrhy (subtrh révového vína přírodního, révového vína šumivého, révového vína perlivého, révového vína dezertního).

Pokud se jedná o posouzení trhu s vínem jako celku, pak žádný soutěžitel zde nemá dominantní postavení. Společný podíl tří největších výrobců se pohybuje na hranici 30%. Další soutěžitelé mají jednotlivé podíly nižší než 10 %. Kromě průmyslových výrobců vín existují na trhu ČR výrobci z řad pěstitelů vinné révy, kteří jsou známi i v evropském měřítku svými archivními víny.

Pro zajištění dostatečného množství surovin z domácích zdrojů má velký význam spolupráce průmyslových výrobců a pěstitelů vína. V hospodářském roce 1997/98 bylo v ČR 11 183 ha vinic, z nichž bylo sklizeno 35,8 tis. tun hroznů. V posledních letech se spotřeba vína v ČR mírně zvyšuje a pohybuje se mezi 1,3-1,6 mil. hl ročně, což představuje asi 12,6-15,5 l/osobu/rok. Přesto by optimální rozloha vinic do doby našeho vstupu do EU by měla činit 15-16 tis. ha. Po vstupu ČR do EU již totiž nebude možno dále plochy vinic vzhledem k celkové

nadprodukcí hroznů a vína v EU rozšiřovat. (Situační a výhledová zpráva Víno, červen - 1998, MZe ČR).

Jak vyplývá např. ze zprávy EU, pro rok 1998 EU poskytla dotaci pouze pro pěstování hroznů pro výrobu sušených hroznů odrůd Sultánky a Moscatel a pro hrozinky. Podpora bude pro následující rok snížena v případě, že plochy pro výrobu sušených hroznů převýší plochu garantovanou Společenstvím.

Průmyslová výroba vína v ČR v roce 1998 byla pod tlakem cen dovozů levných vín ze zemí EU, především ze Španělska a Itálie. Největší průmysloví výrobci se začali přizpůsobovat celosvětovému trendu a pro stolní odrůdy vín začali spotřebitelské veřejnosti nabízet své produkty v alternativním obalu – TetraPack. Tato tzv. “krabicová” vína se prodávají v maloobchodě za cenu pod 30 Kč za litr, což je poprvé od roku 1992, kdy se ceny vína každoročně zvedaly.

V roce 1998 ÚOHS povolil spojení dvou významných průmyslových výrobců vína, a sice společností Bohemia Sekt, a.s., Starý Plzenec a a.s. Víno Mikulov.

Společnost Bohemia Sekt, a.s. je významným výrobcem sektů, pro které potřebuje dostatek kvalitní suroviny právě z moravské vinařské oblasti. Víno Mikulov, a.s., má vybudovanou moderní výrobní kapacitu včetně skladovacího zázemí. Společnost Bohemia Sekt, a.s., započala již před spojením obou společností podporovat výsadbu nových vinic a podporuje obnovu vinic na Moravě. Kromě této podpory vinařům půjčuje finanční prostředky na ochranu vinic.

Toto spojení podléhalo povolení úřadu proto, že společnost Bohemia Sekt zaujímá na trhu šumivých vín významné postavení, přesahující hranici 30 %. Spojení bylo povoleno, protože výhody spojení převážily újmu hospodářské soutěži.

3. Obecně k příčinám, které ovlivnily soutěžní prostředí na některých trzích v letech 1992 - 1998

V letech 1992 - 1998 byl stav soutěžního prostředí v České republice významně ovlivněn zejména třemi faktory:

- hospodářským stavem odrážejícím probíhající privatizaci
- procesem sblížení českého práva s právem ES
- vlivem internacionalizace a globalizace mezinárodního obchodu na český trh a zejména důsledky trvalého protekcionismu uplatňovaného v zemích EU, jako např. aplikací dotační politiky.

K příčinám, které vedly k negativním jevům v soutěžním prostředí na některých trzích v letech 1992 - 1998, lze zařadit např. odkládání některých legislativních opatření směřujících k odstranění stavu neodpovídajícímu novým tržním podmínkám (monopol České pojišťovny na zákonné pojištění motorových vozidel); snížená poptávka v odvětví, která podniky nutí ke spojování (stavebnictví); snaha o vertikální propojení mezi výrobcí a obchodní sítí; stupeň inovační dynamiky v odvětví; nevyjasněné vlastnické vztahy (energetické a plynárenské společnosti); nevyužití licencí k provozování telekomunikací ve vybraných regionech; investiční síla nadnárodních společností směřovaná do distribuce, reklamy a podpory prodeje a z toho plynoucí posilování postavení na trhu; neexistence nezávislých regulačních orgánů pro oblast tzv. administrativních monopolů.

Stav soutěžního prostředí je ovlivňován též činností Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, zejména v oblasti hospodářské soutěže a dohledu nad zadáváním veřejných zakázek.